

Răftul
Denisei

Ismail Kadare
Palatul Viselor

roman

HUMANITAS
fiction

Palatul Viselor, cea mai teribilă și mai nemiloasă caricatură a totalitarismului în descompunere, a apărut într-o primă variantă (*Slujbașul de la Palatul Viselor*) la Tirana în 1981 și a fost interzis de regimul comunist al lui Enver Hodja. Kadare își publică versiunea finală în 1990, la Editura Fayard, la scurt timp după emigrarea în Franța. Romanul împletește într-o poveste atemporală spaimele mentalității primitive cu delirul birocrăției totalitare. Într-un timp incert (poate începutul secolului XX), sultanul Imperiului Otoman aflat în descompunere îngrădește libertatea supușilor, controlându-le visele prin intermediul unei misterioase instituții a puterii – Palatul Viselor. Aici se angajează tânărul Mark-Alem, descendentul unei puternice familii cu rădăcini într-o Albanie reală și mitică totodată, cel care primește sarcina kafkiană de a trece prin filtrul interpretării alegoriile și enigmele onirice ale unei împărății întregi. Cerc după cerc, ca într-un alt infern dantesc, tânărul ajunge până în vârful ierarhiei puterii de unde supraveghează mecanismul poliției inconștientului. Însă, inevitabil, fatalismul balcanic îl împinge tot mai aproape de prăpastia îndoielilor: oare un stăpân absolut, chinuit de spaima de a nu intra el însuși în hățișul propriei mașinării demonice, nu va sfârși într-o bună zi condamnat de un vis anonim la dizgrație și uitare?

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

ISMAIL KADARE

Palatul Viselor

Traducere din albaneză de
MARIUS DOBRESKU

HUMANITAS
fiction

Coperta colecției de

GABI DUMITRU

Redactor

IUSTINA CROITORU

ISMAIL KADARE

LE PALAIS DES RÊVES [PALLATI I ĚNDRRAVE]

Copyright © Librairie Arthème Fayard, 1990

All rights reserved

© HUMANITAS, 2007, pentru prezenta versiune românească

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/317 18 19, fax 021/317 18 24

www.humanitas.ro

Comenzi CARTE PRIN POȘTĂ: tel. 021/311 23 30,

fax 021/313 50 35, C.P.C.E. — CP 14, București

e-mail: cpp@humanitas.ro

www.librariilehumanitas.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

KADARE, ISMAIL

Palatul Viselor/ Ismail Kadare; trad. din albaneză de
Marius Dobrescu. - București: Humanitas, 2007

ISBN 978-973-50-1521-3

I. Dobrescu, Marius (trad.)

821.18-31=135.1

1. Dimineața

Dimineața era rece și burnița mărunț. Clădirile masive ce dominau agitația străzii, cu uși grele și canaturi închise, făceau să pară și mai cenușiu începutul acela de zi.

Mark-Alem își încheie și ultimul nasture al paltonului, acela care-l strângea de obicei la gât, privea felinarele de fier peste care burnița se învârtejea amar-nic și simți cum îl cuprinde din nou tremuratul.

Strada, ca în fiecare zi la ora aceea, era plină de funcționari de la instituțiile de stat care se grăbeau la slujbă. În două, trei rânduri regretă că nu luase o birjă. Drumul până la Tabir Saray era mai lung decât își închipuise și apoi, pe vremea aceea, ar fi putut aluneca și cădea pe caldarâmul ud.

Trecu prin fața Băncii Centrale. Ceva mai încolo, în fața altei clădiri greoaie, probabil vreun minister, se zăreau așteptând câteva trăsură acoperite de burniță.

Cineva își pierdu echilibrul chiar în fața lui. Mark-Alem văzu cum omul încearcă în ultimul moment să se țină pe picioare, cum cade și se ridică într-o clipă și, înjurând printre dinți și privind când la veșmântul plin de noroi, când la locul în care căzuse, își văzu de drum ca un posedat. Atenție, zise

Mark-Alem, fără să știe cui se adresa, necunoscutului din fața lui, sau sieși.

De fapt, nu avea de ce să se agite prea mult. Nu numai că nu i se comunicase o oră precisă la care să se prezinte, dar nici măcar nu știa de ce trebuie să ajungă acolo așa devreme. Brusc, își dădu seama că nu știe mai nimic despre programul de la Tabir Saray.

Avea senzația că de pe chip nu-i dispăruse încă surâsul vag cu care se trezise în dimineața aceea. Se pregătise în mare grabă, căci voia să ajungă devreme la Palatul Viselor, faimoasa instituție care studia visele și somnul, iar faptul că avea să lucreze acolo ar fi fost motiv suficient pentru oricine să fie nițeluș debusolat și să surâdă așa, prosteste. Aceea fusese ultima noapte în care avusese un somn normal. De acum încolo totul avea să fie altfel. Oricum, era ceva inedit, și acum se întreba dacă surâsul fusese real sau nu.

Undeva, în stânga, bătu un ceas și tunetul de bronz se risipi în ceața dimineții. Mark-Alem grăbi pasul. Deși își ridicase gulerul de blană, mâna lui schiță iar gestul ca și cum de-abia atunci ar fi vrut s-o facă. Adevărul e că nu simțise frigul la ceafă, ci undeva pe spinare. Își strecură mâna în buzunarul interior al paltonului să vadă dacă mai avea scrisoarea de recomandare.

Pentru o clipă avu impresia că trecătorii se răriseră. Funcționarii sunt deja la locurile lor de muncă, își spuse alarmat, dar, în secunda următoare, se liniști: la urma urmei n-avea nici o treabă cu ei. El nu era încă angajat.

I se păru că zărește undeva, în depărtare, clădirea Tabir Saray-ului și, pe măsură ce se apropia, văzu că nu se înșelase. Chiar ea era, înălțându-și cu-polele părelnice, vopsite într-o nuanță ce fusese cândva probabil albastră.

Mark-Alem dădu ocol unei piațete aproape pustii, unde se ridica o geamie cu două minarete ciudat de subțiri. Clădirea avea două aripi, iar partea centrală era mai retrasă, ca și cum ceva ar fi împiedicat-o să iasă în față. Tânărul simți cum panica din suflet i se întetește. Nenumărate uși se înșirau una lângă alta, dar, când se apropie, văzu că erau zăvornice cine știe de când și ude de ploaie.

O luă de-a lungul lor, privindu-le cu coada ochiului. Un om cu mâinile și nasul roșii de ger îi ieși brusc în față.

— Unde este intrarea ? îl întreabă Mark-Alem.

Omul în caftan îi arată cu mâna spre dreapta. Mâneca veșmântului îi era atât de largă, încât nici nu se urni odată cu mâna. O, Doamne, ce mai haină, își zise Mark-Alem pornind în direcția pe care i-o arătase brațul acela subțire ieșind din mâneca uriașă. Peste câteva clipe îl simți din nou în preajmă pe omul în caftan.

— Pe aici, îi spuse el, intrarea funcționarilor e pe aici.

Mark-Alem se bucură văzând că bărbatul îl lua-se drept funcționar. Ajunse în fine în fața intrării. Canaturile i se părură mai grele decât erau în realitate. Erau patru, identice, cu clante grele de bronz. Mark-Alem împinse unul care, culmea, se deschise. Pătrunse într-un coridor rece, cu tavanul neobișnuit

de înalt și semănând cu fundul unei gropi. Pe ambele laturi se înșirau uși. Mark-Alem le împinse pe rând, până ce una dintre ele se deschise și el se trezi pe un alt coridor unde era ceva mai cald. Și acolo, în spatele unui ochi de geam, zări, în sfârșit, oameni. Stăteau în cerc și discutau și păreau a fi paznici sau, cel puțin, portari care lucrau acolo, pentru că purtau uniforme de un albastru-deschis asemănător cu cel al cupolei palatului. Ba chiar avu impresia că descoperă pe uniformele lor aceleași pete pe care i se păruse că le vede de departe pe clădire, pricinuite, probabil, de umezeală. Dar nu avu timp să observe cu atenție toate aceste amănunte pentru că oamenii în uniformă își întrerupseră discuția și-l priviră întrebător. Mark-Alem dădu să-i salute, dar văzu în ochii lor o nemulțumire atât de mare că fuseseră deranjați, încât, în loc să le spună „bună dimineața“, se trezi rostind numele funcționarului la care trebuia să se prezinte.

— Aha, ai venit pentru slujbă, spuse unul dintre ei. La parter, pe dreapta, camera 11.

Ca orice om care pășește pentru prima oară pragul unei importante instituții de stat, în plus, cu teama în suflet și cu îndoiala că va fi acceptat, Mark-Alem tânjea să schimbe câteva cuvinte cu oricine i-ar fi ieșit în cale și abia apoi să meargă mai departe. Dar oamenii aceia așteptau cu nerăbdare să-și reia discuția blestemată pe care le-o întrerupsesese, așa încât nou-venitul o porni spre coridor ca împins de o mână nevăzută.

— Nu pe acolo, la dreapta, auzi o voce din spate.

Merse încotro i se indicase fără să se întoarcă, și doar uimirea și tremurul acela rece pe care-l simțea în suflet îl împiedicară să se simtă jignit.

Coridorul era lung și întunecos. De-a lungul lui se înșirau zeci de uși înalte și anonime. El numără unsprezece, după care se opri. Înainte să bată, ar fi vrut să întrebe pe careva dacă aceea e ușa în spatele căreia se află cel pe care-l căuta. Dar în jur nu era tipenie de om. Mark-Alem trase aer în piept, întinse mâna și bătu cât putu de încet. Din cameră nu veni nici un răspuns. Privi jur-împrejur și bătu mai tare. Dinăuntru nu se auzi nimic nici de data asta. După ce mai bătu o dată, împinse ușa care, culmea, se deschise incredibil de ușor. Îngrozit, întinse mâna s-o închidă la loc, pentru că scârțâia jalnic, dar în secunda următoare văzu că înăuntru nu se afla nimeni. Rămase un minut în cumpănă, întrebându-se dacă să intre sau nu în încăperea aceea goală. Nu-și amintea nici o regulă care să-l salveze în situația în care se afla. În cele din urmă, ușa încetă să mai scârțâie. Cuprins de panică, Mark-Alem zări înăuntru câteva mese așezate de-a lungul pereților. După un timp, pipăind din nou recomandarea din buzunarul interior al paltonului, își făcu curaj și intră. La dracu', își zise în gând. Își aminti de casa lor impunătoare de pe strada Imperială, de familia lui puternică, adunându-se adesea, după cină, în salonul mare de la parter. Își aminti cum, în urmă cu două ore, coborâse scara acoperită cu covorul roșu, în vreme ce maică-sa și o servitoare îl așteptau cu micul dejun. Înainte de a veni la masă, intrase în bibliotecă. Țesătura de culoarea cerului de pe divan îl relaxa de

fiecare dată. Dar în dimineața aceea neliniștea nu-l părăsise. Se apropiase de rafturi pentru a căuta, așa cum obișnuia în asemenea ocazii, un registru masiv, pe coperta căruia, sub un „Q” mare, aurit, scria *Neamul Qyprilliilor – din moși strămoși*. Dedesubt, cu un scris întortocheat, opera unei mâini de aristocrat, pe care greutatea inelelor o împiedică să țină pana, era scris în franțuzește *Chronique*.

Mark-Alem trase aer în piept, ca pentru a mai păstra ceva din atmosfera de acasă, dar amintirile îl părăsiră repede și se simți la fel de panicat ca și mai înainte. Auzi apoi glasuri imposibil de localizat. Privi în jur și abia atunci zări în spate încă o ușă. Zgomotele de acolo veneau. Câteva secunde ascultă cu atenție, dar vorbele erau la fel de neclare ca la început. Își concentrează întreaga atenție la ușa aceea, în spatele căreia bănuia că e cald și bine.

Își sprijini palmele pe genunchi și rămase așa minute în șir. Orice ar fi fost, acum se afla în clădirea în care rareori avea prilejul să intre cineva. Se spunea că nici miniștrii nu puteau pătrunde aici decât cu aprobare specială.

Își aminti din nou de registrul pe care-l răsfoise precipitat, ca o pală de vânt care întoarce paginile, în biblioteca de acasă. Înainte de toate îl impresionaseră scrisurile diferite, cu siguranță opera mai multor generații. Se vedea clar că majoritatea celor care caligrafiaseră acolo erau oameni aflați în amurgul vieții sau în pragul unor nenorociri, atunci când te copleșește dorința de a lăsa o mărturie, ceva pentru urmași.

Privi în câteva rânduri spre ușa dindărătul căreia se auzeau glasurile, apoi își zise că, și dacă ar fi

petrecut ore și zile întregi în așteptare, tot n-ar fi îndrăznit să intre acolo. Ar fi stat mai departe pe banca aceea, mulțumind sorții că-i oferise prilejul să ajungă în anticamera în care se afla. Nu și-ar fi închipuit totuși că putea fi atât de ușor. Deși nici prea lesne nu fusese. Uite, se admonestă el, un drum prin zloată, uși zăvorâte, niște portari cu uniforme albastre în holul pustiu, nu-i așa că a fost simplu?

Cu toate acestea, fără să știe de ce, oftă.

Chiar în acea clipă, ușa se deschise și Mark-Alem sări în picioare. Cineva scoase capul, îl zări, după care dispăru iar în spatele canatului întredeschis. Apoi auzi un glas.

Nu-și dădu seama de cât timp stătea în picioare. Ușa rămăsese pe jumătate deschisă, dar nu se mai auzea acum nimic în afara unui ticăit ciudat. Omul care apăru în cele din urmă era foarte scund. Ducea un teanc de hârtii cărora părea să le acorde întreaga atenție. Totuși, îl privi pe nou-venit cu un aer întrebător. Mark-Alem simți nevoia să-i ceară scuze pentru faptul că-l scosese din camera aceea încălzită, dar scundacul avea o asemenea privire, încât intrusului îi trecu cheful să mai deschidă gura. Instinctiv, băgă mâna în buzunarul paltonului, scoase recomandarea și i-o întinse. Acesta vru s-o ia, apoi renunță, de parcă bucata aceea de hârtie ar fi fost otrăvită. Veni totuși mai aproape, citi două, trei rânduri, după care se retrase din nou. Mark-Alem avu impresia că-i citește în ochi o scânteiere ironică.

— Vino cu mine, îi spuse funcționarul și se îndreptă spre prima ușă.

Ieși pe coridor, Mark-Alem îl urmă. Încercă să memoreze itinerarul, așa încât la întoarcere să se poată descurca și singur, dar apoi își dădu seama că era și imposibil, și zadarnic.

Coridorul i se părea acum și mai lung decât la început. Lumina străvezie răzbătea din alte coridoare lăturalnice, pe unde se abătura și ei în cele din urmă. Funcționarul ciocăni la o ușă și intră, lăsând-o deschisă pentru Mark-Alem. Acesta rămase o clipă pe gânduri, dar celălalt îi făcu semn să-l urmeze.

Înainte de a simți căldura, adulmecă mirosul de fum. O sobă mare de mangal trona în mijlocul încăperii. Îndărătul mesei de lemn stătea un bărbat cu chipul aspru și prelung. Văzându-i privirea ațintită spre ușă, Mark-Alem avu impresia că omul îl aștepta de mult.

Funcționarul cel scund, de care acum se simțea chiar apropiat, îi șopti celuilalt ceva la ureche. Privirea omului cu fața prelungă continua să fixeze ușa, de parcă cineva ar fi bătut fără încetare. Omul ascultă cât ascultă cuvintele scundacului, apoi murmură ceva cu aceeași figură impasibilă. Mark-Alem își închipui că nimic nu avea să se rezolve, că recomandarea lui și toate celelalte intervenții n-aveau nici o valoare în ochii funcționarului, care, cine știe de ce, priveau țintă ușa aceea.

Însă pe neașteptate omul i se adresă. Mâna nou-venitului, frecându-se cu dușmănie de postavul paltonului, scoase scrisoarea de recomandare. Închipuindu-și însă, într-o fracțiune de secundă, că gestul acela n-ar face altceva decât să tensioneze și mai mult atmosfera și crezând că nu auzise bine, se pregăti să

bage hârtia la loc în buzunar. Dar brațul scundacului se întinse tocmai atunci spre recomandarea lui. Mark-Alem își mai veni în fire și dădu scrisoarea, dar bucuria i se dovedi prematură, pentru că slujbașul, la fel ca și prima oară, nici nu atinse foaia împăturită. Mâna lui făcu doar un semn prin aer, ca pentru a indica drumul pe care să-l urmeze recomandarea pentru a ajunge acolo unde trebuia. Complet dezorientat, Mark-Alem pricepu în cele din urmă că scrisoarea trebuia înfățișată celui alt funcționar, cel care avea în mod cert un rang mai înalt decât însoțitorul său.

Surprinzător, șeful luă scrisoarea și, dezlipindu-și privirea de ușă (după ce tânărul își pierduse orice speranță în acest sens), începu s-o citească. În vremea asta, Mark-Alem nu-și lua ochii de la el, în speranța că va putea desluși ceva pe figura celui alt. Tocmai în clipa aceea se întâmplă ceva ce nou-venitului i se părea îngrozitor, ba, mai mult decât atât, îi trezea un soi de teroare surdă, asemănătoare cu sentimentul pe care ți-l provoacă, de obicei, cutremurul. Adevărul e că ceea ce se întâmpla chiar avea ceva de-a face cu mișcările seismice, deși nu părea. În vreme ce citea recomandarea, funcționarul cu chip încruntat începu să se ridice lent de pe scaun, fapt ce-l îngrozi pe Mark-Alem. Tânărului i se părea că mișcarea aceea n-avea să se mai sfârșească niciodată și că țeasta slujbașului celui morocănos, de care depindea soarta lui, avea să se apropie de tavanul încăperii, să-l străpungă și, tot așa, scrâșnind amarnic și sfărâmând tencuiala, să spulbere plafoanele de deasupra și să ajungă la cupola cea mare.

Mark-Alem era gata-gata să strige „destul, nu mai vreau să lucrez aici, dă-mi hârtia înapoi, numai rămâi acolo unde ești“, dar, tocmai în clipa aceea, de parcă i-ar fi aflat intenția, celălalt se opri.

Spre uimirea lui Mark-Alem, demnitarul era de statură mijlocie. Răsuflă ușurat, dar în curând se dovedi că fusese prematur. Omul începu să se miște haotic prin încăpere. Făcu câțiva pași spre mijlocul odăii. Însoțitorul lui Mark-Alem știa toate acestea și se dădu la o parte. De astă dată, Mark-Alem se simți într-adevăr ușurat. Era doar mișcarea unui trup înțepenit de cât stătuse pe scaun sau chinuit de hemoroizi ori de cârcei, în vreme ce el fusese cât pe ce s-o ia la sănătoasa. În ultima vreme stătea cam rău cu nervii.

Pentru prima oară, privirea lui Mark-Alem se opri cu curaj pe chipul celui alt. Omul încă mai ținea în mână scrisoarea de recomandare. Mark-Alem se aștepta să-i spună: „Da, am auzit de tine, o să lucrezi aici“ sau, cel puțin, să-i dea speranță, să-i facă o promisiune pentru săptămâna sau luna viitoare. Nu degeaba, în ultimele două luni și ceva, numeroasele lui rubedenii făcuseră toate demersurile pentru a mijloci această întâlnire. Iar el tremurase fără rost în fața acestui înalt slujbaș care avea, poate, mai mare nevoie de sprijinul unei familii puternice, cum era cea a Qyprilliilor, decât Mark-Alem, de sprijinul lui. Ca un ecou, în urechi îi răsunară câteva fraze din *Chronique*: „Strămoșul familiei noastre, deci întemeietorul ei, a fost Mehmet Qyprilliu, de la Roshnikul Beratului, din Albania centrală, născut în anul 1575. A acceptat funcția de prim-ministru

cu condiția ca sultanul să nu-i anuleze decretul. Fiul cel mare al lui Mehmet a fost Fazil Mehmet pașa. A fost prim-ministru, la fel ca și tată-său. A asediat Creta, unde a reinstaurat puterea sultanului. A condus campania din Ungaria. A luptat în Polonia, și a cucerit o parte din Ucraina“.

Privindu-l pe cel din fața sa, Mark-Alem se simțea atât de calm, încât nu s-ar fi mirat dacă pe chip i-ar fi apărut chiar și un surâs. Și poate că ar fi și zâmbit, dacă nu s-ar fi întâmplat ceva neplăcut și surprinzător. În picioare, dinaintea sa, funcționarul împături grijuliu scrisoarea de recomandare și, în vreme ce Mark-Alem aștepta o vorbă bună, omul rupse hârtia în patru. Tânărul se cutremură. Deschise gura să zică ceva sau, pur și simplu, să ia puțin aer, dar, ca și când gestul său n-ar fi fost de ajuns, funcționarul se apropie de sobă și aruncă bucățile de hârtie în ea. O flăcăruie jucăușă dansă preț de o secundă peste jarul adormit ce părea înecat în cenușă, apoi se stinse, lăsând în loc o grămadă de scrum.

— La Tabir Saray nu sunt acceptate recomandările, spuse funcționarul cu un glas care lui Mark-Alem îi amintea de bătăile orologiului în miez de noapte.

Tânărul încremeni. Nu știa ce să facă: să rămână acolo, să plece imediat, să protesteze sau să-și ceară scuze. Ca și cum i-ar fi citit gândurile, funcționarul cel scund ieși încet din birou, lăsându-l pe Mark-Alem singur cu șeful. Cei doi erau acum față în față, de o parte și de alta a sobei de mangal. Dar liniștea nu se prelungi prea mult. Cu aceleași mișcări lente cu care ajunsese acolo, într-un interval de timp care lui Mark-Alem i se păru nesfârșit,

funcționarul se duse înapoi, în spatele biroului, unde rămase în picioare. Apoi tuși ușor, ca înaintea unui discurs și, privind când spre ușă, când spre Mark-Alem, zise:

— La Tabir Saray nu sunt acceptate recomandările pentru că așa ceva, adică o recomandare, este în contradicție cu filozofia noastră.

Mark-Alem nu pricepu nimic.

— Nu recomandarea, ci nerecomandarea este unul dintre criteriile de bază la Tabir Saray. Puterea instituției stă tocmai în faptul că nu se implică în conflictele dintre clanuri și că intrigile politice nu o ating. Și totuși, astăzi vei fi acceptat aici.

Ce înseamnă asta? se întrebă Mark-Alem. Și, ca să fie sigur că nu visează, privi încă o dată scrumul hârtiei din sobă.

— Da, vei fi acceptat chiar de astăzi, repetă funcționarul care prinse privirea lui Mark-Alem.

Apoi trase aer în piept și, după ce își sprijini palmele pe birou (doar acum observă Mark-Alem că biroul era plin de dosare), continuă:

— Tabir Saray sau Palatul Viselor, cum i se mai spune, este una dintre cele mai importante instituții ale statului nostru imperial.

Câteva clipe tăcu, privindu-l pe Mark-Alem ca să-și dea seama dacă tânărul înțelege ceva din vorbele lui. Felul în care rostea cuvintele era atât de ciudat, încât chiar și într-un loc public ele ar fi răsunat aiurea. Mark-Alem avu impresia că ascultă sfârșitul unui discurs, al cărui început fusese rostit într-un alt anotimp, și nu în fața unui novice, ci la solemnitatea ieșirii la pensie a unor colegi.

— Oamenii cunosc de mult importanța viselor sau influența acestora asupra statelor și cârmuito-
rilor, urmă el. Poate că ai auzit vorbindu-se despre
Oracolul din Delfi din Grecia antică ori despre fai-
moșii interpreți ai viselor romani, asirieni, perși,
mongoli și alții. În vechile scrieri se povestește de-a
fir a păr tot ce au făcut aceștia pentru prezicerea și
preîntâmpinarea nenorocirilor sau ce nu au putut
să facă, pentru că nu au crezut sau, dacă au crezut,
a fost prea târziu, într-un cuvânt, despre toate ace-
le întâmplări asupra cărora au fost avertizați și al că-
ror curs s-a schimbat ori nu după primirea semnalului
divin. Această tradiție este, fără îndoială, importan-
tă, dar nu se compară cu Tabir Saray. Și asta pen-
tru că, oficializând-o, statul nostru imperial a ridicat
la un nivel nemaîntâlnit interpretarea viselor.

Mark-Alem asculta uluit cuvintele înaltului func-
ționar. Încă nu-și revenise după toate cele petrecu-
te în dimineața aceea, și frazele demnitarului, pe cât
de logice, pe atât de ciudate, îl zăpăceau și mai mult.

— Nu visele unuia sau altuia dintre oamenii care,
dintr-un motiv sau altul, se declară niște privilegiați
ai sorții și care dețin practic monopolul interpretă-
rii semnalelor divine, ci Visul Total, adică visele
tuturor supușilor, fără excepție, și-a propus să ana-
lizeze și să sintetizeze Palatul Viselor, creat la ini-
țiativa directă a sultanului suveran. Este o realizare
măreață, în fața căreia toate oracolele din Delfi sau
castelele profeților și magilor de odinioară par ne-
însemnate, chiar comice. Ideea suveranului de a crea
Tabir Saray s-a bazat pe faptul că Allah aruncă vi-
sul premonitoriu deasupra Pământului la întâmplare,

tot așa cum azvârle curcubeele, sau fulgerele, sau cometele, pe care cine știe din ce adâncuri misterioase le scoate. Așadar, el își aruncă semnalul peste Pământ fără să-l intereseze unde se duce, pentru că, din slava lui, nu poate să se ocupe de asemenea nimicuri. Este de datoria noastră să vedem unde se află visul acela, să-l descoperim printre milioane și miliarde de alte vise, așa cum scoți la iveală un mărgăritar dintr-un pustiu nesfârșit. Pentru că un asemenea vis, ivit ca o scânteie de o clipă în creierul unuia dintre milioanele de oameni adormiți, poate preîntâmpina nenorocirile abătute asupra statului și suveranului, poate să alunge războiul sau ciuma, să nască idei mărețe. Iată de ce Palatul Viselor nu este o nălucire, ci însăși temelia statului. De aici, mai precis ca din orice studiu, document, raport sau notă informativă se poate afla starea reală a imperiului. Pentru că pe continentul întunecat al somnului se nasc lumina și beznă omenirii, mierea și otrava, măreția și nimicnicia ei. Tot ce este tulbure și înfricoșător, sau va fi așa peste câțiva ani ori câteva secole, dă întâiul semnal în visul omului. Nu există pasiune sau gând viclean, cataclism, zaveră sau crimă care să nu-și trimită peste noi umbra cu mult timp înainte de a se înfățișa ea însăși. Iată de ce padișahul suveran a poruncit ca nici un vis, semnalat la marginea imperiului, ori în zi de post, ori raportat de cel mai umil rob al lui Allah să nu scape necercetat la Tabir Saray. Iar cealaltă poruncă, încă și mai importantă, este ca sinteza făcută în urma strângerii, sistematizării și studierii viselor dintr-o zi, săptămână sau lună să fie exactă și completă. În acest

scop, exceptând munca grea de prelucrare a materialului, o mare importanță are păstrarea secretului. Protejarea lui. Pentru că în afara acestor ziduri sunt diferite forțe interesate, dintr-un motiv sau altul, să-și strecoare oamenii aici, astfel încât dorințele, ideile și gândurile lor să pară a fi semnale sfinte trimise de Allah creierului omenesc adormit. Iată de ce la Tabir Saray nu sunt admise recomandările.

Involuntar, privirea lui Mark-Alem se fixă pe recomandarea sa calcinată, care tremura acum ca o umbră peste tăciunii din sobă.

— Ai să lucrezi în sectorul Selecționării, continuă funcționarul pe același ton. Ai fi putut să începi într-un sector mai puțin important, așa cum o fac de obicei nou-veniții, dar am ales Selecționarea pentru că-mi ești simpatic.

Mark-Alem privi pe furiș tremurul hârtiei arse, ca și cum ar fi vrut s-o întrebe: n-ai dispărut încă ?

— Cel mai important lucru care ți se cere, urmă funcționarul, este o discreție deplină. Să nu uiți niciodată că Tabir Saray este o instituție închisă ermetic.

Ridică mâna de pe birou și făcu un gest de amenințare.

— Mulți oameni și multe grupuri au vrut să se infiltreze aici, dar Tabir Saray nu a căzut niciodată în cursă. În izolarea sa, a rezistat în mijlocul furtunilor omenești, ignorând dușmănia și certurile pentru putere, închis pentru toți și inaccesibil tuturor. Poți uita tot ceea ce ți-am spus, fiule, cu o singură mare excepție: porunca de a păstra secretul. Și asta nici nu e o poruncă. Este regula sfântă la Tabir Saray.

Du-te acum și începe-ți treaba. Întreabă pe coridor unde este sectorul Selecționării. Până ce vei ajunge tu acolo, ei vor afla tot ce trebuie. Succes!

Când ieși pe coridor, Mark-Alem era încă buimac. Nu era nimeni pe care să-l întrebe încotro s-o ia ca să ajungă la Selecționare, drept pentru care o porni la nimereală. Încă îi mai răsună în creier ecoul cuvintelor înaltului funcționar. Ce e cu mine? se întreabă de câteva ori, scuturând din cap ca să scape de ecoul acela. Dar în loc să dispară, ecoul îl urmărea cu încăpățănare. Ba chiar, pe coridoarele pustii ale clădirii, vuietul părea să se amplifice între ziduri și coloane, răsunând mai sinistru ca înainte. O să-ți începi treaba la Selecționare pentru că-mi ești simpatc.

Fără să știe nici el de ce, grăbi pasul. Se-lec-ți-o-na-re, repetă cuvântul acela, care acum răsună și mai ciudat. În penumbra coridorului desluși o siluetă ce părea că se mișcă. Mark-Alem vru să strige ceva sau cel puțin să facă un semn, dar silueta era mult prea departe. Se precipită într-acolo și fu cât pe ce s-o ia la goană, să urle, doar-doar l-o ajunge din urmă pe celălalt, care i se părea acum a fi singurul lui salvator pe coridorul acela cumplit. Pe când îi dădea zor, de undeva din stânga auzi un zgomot de pași grei. Se opri și ciuli urechea. Pașii veneau de undeva dintr-o galerie secundară, ce răspundea în coridorul principal. Zgomotul era ritmic și-i păru amenințător. Mark-Alem se întoarse și zări un grup de oameni care mergeau liniștiți, cu niște dosare grele în mâini. Copertile dosarelor erau albastre, decolorate de o

nuanță asemănătoare cu cea a cupolelor clădirii și a uniformelor portarilor.

— Puteți să-mi spuneți, vă rog, cum să ajung la Selecționare? întrebă el cu voce stinsă, când grupul trecu pe lângă el.

— Întoarce-te pe acolo pe unde ai venit, i se adresă un glas nițeluș răgușit. Se vede că ești nou pe aici.

Mark-Alem așteptă până ce omul își dresе vocea, după care acesta îi spuse că trebuie să se întoarcă pe coridorul al patrulea din dreapta, să găsească scările, să urce la etajul întâi, unde va trebui să întrebe din nou.

— Vă mulțumesc, domnule! zise Mark-Alem.

— Nu face nimic, răspunse necunoscutul și începu să tușească din nou. Cred că am răcit rău de tot.

Lui Mark-Alem îi trebui mai mult de un sfert de oră până să găsească Selecționarea. Cei de acolo îl așteptau.

— Dumneavoastră sunteți Mark-Alem? îl întrebă primul om care-i ieși în cale, nelăsându-l să deschidă gura.

Mark-Alem dădu din cap.

— Veniți cu mine, zise celălalt, șeful vă așteaptă.

Șeful stătea în spatele unei mese mari, ca toate celelalte, și avea două dosare în față. Însoțitorul lui Mark-Alem se apropie și-i spuse ceva la ureche. Mark-Alem avu impresia că omul nu auzise nimic. Privirea lui continua să fixeze paginile dosarului și, pentru o clipă, nou-venitului i se păru că în ochii celui alt apare o undă de groază venită de departe, dintr-un loc necunoscut.

Mark-Alem se aștepta ca însoțitorul său să se aplece iar la urechea șefului și să-i șoptească ceva, dar omul n-avea de gând să facă una ca asta. Așteptata, cu un calm desăvârșit, ca șeful să înalțe capul dintre hârtii. Dar așteptarea se prelungea. Când și când, lui Mark-Alem i se părea că șeful n-avea să mai ridice niciodată ochii de la filele dosarului și că el va sta acolo, în picioare, ore întregi, poate până la sfârșitul programului și chiar după aceea. Se făcuse din nou liniște. Nu se auzea nimic, cu excepția fâșăitului foilor din dosar. La un moment dat, Mark-Alem observă că șeful nu mai citea și că privirea îi zăbovea absentă pe dosar. Pesemne că se gândea la cele citite. Asta se prelungi cât cititul. În fine, șeful se frecă la ochi de parcă ar fi vrut să îndepărteze un vâl, după care se uită drept la Mark-Alem. Unda de groază i se ștersese complet de pe chip.

— Tu ești noul angajat?

Mark-Alem dădu din cap. Fără un cuvânt, șeful se ridică și o porni printre șirurile acelea nesfârșite de mese. Cei doi se țineau după el. Trecură prin câteva săli care lui Mark-Alem i se părură la un moment dat cunoscute, apoi își zise că le vede pentru prima oară.

Își zări de departe masa de lucru. Pe ea se găsea un dosar închis, lângă care nu se afla nimeni. Șeful se opri exact acolo și-i arătă cu degetul scaunul din fața dosarului sigilat.

— Țasta e biroul tău, zise.

Mark-Alem privi spre dosarul cu coperti albastre.

— Selecționarea are multe săli ca aceasta, îi spusese șeful, făcând o mișcare largă cu mâna dreaptă. Este

unul dintre sectoarele cele mai importante ale Palatului.

Vorbea la fel ca înaltul funcționar de adineaori, de parcă ar fi folosit același discurs pe care l-ar fi învățat amândoi.

— Există părerea, urmă el, că esența instituției ar fi, chipurile, Interpretarea. Lucru neadevărat. Cei de la Interpretare se cred „crema” Palatului. Se uită la noi cu un fel de superioritate, ca să nu spun dispreț. Dar trebuie să știi că toată făloșenia lor este falsă. Orice om care are un dram de minte pricepe imediat că fără noi, fără Selecționare, Interpretarea este ca moara fără apă. Materia lor primă, ca să spun așa, vine de la noi.

Șeful făcu un gest cu mâna.

— Nu-i nimic. Tu o să muncești aici și o să înțelegi singur lucrurile acestea. Regulile de bază cred că le-ai aflat. N-o să-ți explic acum în ce constă munca ta, ca să nu-ți încarc memoria încă din prima zi. O să-ți spun doar atât cât să-ți fie de folos la început. Restul o să-l înveți încet-încet. Asta e prima sală din sector.

Șeful făcu din nou un gest amplu.

— Acestei săli îi spunem în glumă sala de depa-razitare, continuă el, pentru că aici se face prima selecție a viselor. Într-un cuvânt, de aici pleacă totul. Aici...

Închise ochii pe jumătate, ca pentru a-și alege cuvintele cele mai potrivite.

— În fine, făcu apoi, ca să fiu mai precis, trebuie să-ți spun că prima selecție se face la secțiile din teritoriu. Acestea sunt în număr de o mie nouă sute

în tot imperiul și fiecare dintre ele are subsecții în care se face selecția viselor înainte de a fi trimise aici. Această triere este însă insuficientă. Prima selecție adevărată începe aici. Așa cum se alege grâul de neghină, tot la fel separăm și noi visele valoroase de cele lipsite de valoare. Tocmai această muncă de cercetare constituie esența Selecționării, pricepi ?

Pe măsură ce vorbea, șeful se însufletea tot mai tare. Cuvintele, pe care la început și le găsea cu greu, acum aproape că nu mai făceau față repeziciunii cu care gândea, drept pentru care vorbea din ce în ce mai accelerat.

— Chiar asta este esența muncii noastre, urmă el, să eliminăm din dosare visele fără importanță. Mai întâi, pe cele cu teme personale, care nu au nici o legătură cu statul. În al doilea rând, pe cele provocate de foame, ghiftuială, frig, căldură, boli etc., într-un cuvânt pe cele legate de trupul omenesc. În al treilea rând, visele false, adică nevisate, ci ticluite de oameni ca să promoveze în carieră sau inventate de maniaci și de agitatori. Toate aceste trei categorii trebuie eliminate din start. La prima vedere, ele par ușor de îndepărtat. Dar de fapt nu e așa de ușor să le identifiți. E posibil ca un vis să-ți pară a avea temă personală sau a fi produs de cauze banale, cum ar fi foamea sau reumatismul, când, în realitate, are o legătură mai directă cu chestiunile de stat decât ultimul discurs al vreunui ministru, de pildă. Așadar, pentru a putea discerne, ai nevoie de experiență și de înțelepciune. O singură greșeală în analiza visului și totul se duce de râpă, pricepi ?

Într-un cuvânt, munca noastră nu este un simplu hamalâc, cum li se pare unora.

Ironia amară din voce pieri brusc atunci când începu să-i explice concret ce avea de făcut. Doar în ochi îi mai stăruia angoasa de adineauri.

— După cum ți-ai dat seama, în afară de această sală mai avem și altele, continuă el. Ca să înțelegi mai bine ceea ce ai de făcut, va trebui ca la început să le iei la rând. După care, având deja o idee generală despre ceea ce este Selecționarea, ai să te întorci iarăși aici, în sala de deparazitare, și ai să vezi că treaba va merge bine. Asta însă o s-o faci săptămâna viitoare. Astăzi o să începi aici.

Zicând aceasta, se întinse peste masă și luă un dosar cu coperti albastre și decolorate.

— Uite, ăsta va fi primul tău dosar. Ai aici un contingent de vise sosite pe data de 19 octombrie. Citește-le pe rând, cu atenție; important este să nu te grăbești. Chiar dacă te îndoiești, pentru o clipă, de autenticitatea visului, nu te grăbi să-l dai deoparte. După tine vine supraveghetorul sau, cum i se mai spune astăzi, controlorul. El o să recupereze dacă ți-a scăpat ceva. Și după el vine controlorul numărul doi, apoi numărul trei și așa mai departe. Adevărul e că toți cei din sala asta se ocupă numai cu așa ceva. Baftă!

Își privi o clipă învățăcelul, apoi se întoarse și plecă. Mark-Alem rămase o bucată de vreme în picioare, după care, încet, ca să nu-i deranjeze pe ceilalți, trase scaunul și se așeză cu grijă.

Avea dinainte un dosar deschis. Uite, așadar, că se îndeplinise dorința alor lui. Fusesse acceptat la

Tabir Saray și stătea acum pe scaunul său, în fața mesei de lucru, ca un adevărat slujbaş al misteriosului palat.

„Relațiile noastre cu Palatul Viselor au fost extrem de ciudate.“ În biblioteca de acasă citise și răs-citise de nenumărate ori fragmentul din *Chronique* în care era pomenit pentru întâia oră Tabir Saray. „La început i se spusese Yullduz Saray, și era o instituție care, după cum o arată și numele, se ocupa doar cu cititul în stele, iar lucrurile au fost ceva mai simple. Mai apoi, după extinderea și transformarea ei în Tabir Saray, situația s-a complicat.“

Trase cu greu aer în piept. Se aplecă apoi asupra dosarului până ce ochii lui deslușiră literele și începu să citească fără grabă. Pe foaia groasă erau notate numărul dosarului și data. Mai jos, o însemnare: „Luat în primire de Sukrullah. Conține 63 de vise“.

Cu degetele amorțite dădu câteva pagini. Spre deosebire de prima filă, a doua era acoperită de un scris înghesuit. Între primele trei rânduri subliniate cu cerneală verde și restul textului era un spațiu liber. Mark-Alem citi: „Visat de funcționarul Yusuf, de la oficiul poștal din Aladjehisar, subprefectura Kerk-Kilia, pašalâcul Qystendil, la 3 septembrie anul curent, în zori“.

Mark-Alem își ridică privirea de pe textul subliniat. Pe 3 septembrie, își zise ca năuc. Sunt adevărate, oare, toate acestea, e adevărat că acum este slujbaş la Tabir Saray, stă pe scaun la un birou, citește visul cetățeanului Yusuf de la biroul poștal din Aladjehisar, subprefectura Kerk-Kilia, pašalâcul Qystendil, pentru a-i hotărî soarta, adică va hotărî

dacă va fi aruncat la coșul de gunoi sau va intra în marele mecanism al Palatului ?

Un val de bucurie îi încălzi sufletul. Își plecă ochii și continuă: „Trei vulpi albe în minaretul geamiei din subprefectură...”

Brusc, sunetul unui clopoțel îl făcu să tresară. Ridică fruntea ca și când cineva l-ar fi lovit peste ceafă. Privi în stânga, în dreapta, și rămase cu gura căscată. Toți oamenii aceia, care până atunci păruseră lipiți de scaune, hipnotizați în fața dosarelor deschise, se smulseseră din vrajă, se ridicaseră în picioare, iar acum făceau zgomot, vorbeau, își mișcau scaunele, în vreme ce sunetul clopoțelului răsuna dintr-o sală într-alta.

— Ce este ? întrebă Mark-Alem. Ce se întâmplă ?

— Pauza de masă, îi răspunse vecinul de birou. (Unde fusese până atunci ?) Pauza de dimineață, repetă el. A, tu ești nou pe aici, nu cunoști programul. Nu-i nimic, o să-l înveți.

Pauza de dimineață, repetă în sine sa Mark-Alem. E posibil să mai fie încă dimineață ?

De peste tot, oamenii se ridicau și se îndreptau, printre mese, spre ieșire. Mark-Alem vru să-și continue lectura, dar îi fu imposibil. Îl împingeau din toate părțile, îi răsuceau scaunul, îl deranjau. Totuși fixă din nou cu încăpățânare pagina aceea care-l atrăgea ca un magnet. „Trei vulpi albe...”, dar tocmai atunci auzi pe cineva rostindu-i chiar în ureche:

— Jos au cafea, salep cald, nu se poate să nu-ți placă nimic.

Mark-Alem nu văzu cine îi vorbise. Se ridică de pe scaun, închise dosarul și ieși după ceilalți pe coridor.

Nu era nevoie să întrebe încotro s-o ia. Cu toții mergeau în aceeași direcție. De pe coridoarele laterale veneau întruna alți oameni care se alăturau celor din holul principal. Mark-Alem intră în mulțime. Umerii celorlalți îl atingeau din toate părțile. Era uluit de numărul mare al funcționarilor de la Tabir Saray. Erau sute, poate chiar mii.

Zgomotul pașilor se întetea mai ales pe scări. Coborî un rând de trepte, apoi străbătu un alt coridor, după care coborî din nou niște scări. Tropotul pașilor devenea din ce în ce mai înfundat. Ferestrele se făceau și ele tot mai mici. Mark-Alem avu impresia că se află într-o pivniță. Oamenii mergeau acum aproape lipiți unul de altul. Înainte de a ajunge, simți mirosul de cafea și aroma salepului cald. Asta îi aminti de diminețile de acasă. Îl cuprinse un val de fericire. Zări de departe tejgheaua lungă, din spatele căreia zeci de chelneri serveau ceștile cu cafea și bolurile cu salep aromat. Se lăsă împins spre tejghea. Jur-împrejurul lui zumzăiau glasurile celorlalți, se auzeau sorbituri, râsete, unii tușeau, alții aruncau mărunțiș pe mese. Avu impresia că mulți dintre cei de acolo erau răciți sau că, după câteva ore de tăcere totală, vocile nu li se dreseseră încă.

Luat de mulțime și ajuns dinaintea tejghelei, Mark-Alem nu mai putea nici înainta, nici da înapoi. Vedea cum ceilalți îl depășesc, ridică mâinile pe deasupra lui pentru a lua ceașca sau a da banii, dar nu avea de gând să se supere. De fapt, nu-i era nici

foame, nici sete. Stătea acolo ca bătut de valuri, doar ca să facă și el ca restul.

— Văd că nu vrei să iei nimic, auzi un glas din spate. Lasă-mă pe mine, măcar.

Mark-Alem se dădu la o parte pentru a-i face loc celui alt. Omul, impresionat de atâta politețe, întoarse capul curios. Avea o față prelungă, roșie, cu pomeții mari, de om bun. Preț de o secundă îl fixă cu privirea pe Mark-Alem.

— Ești nou ?

Mark-Alem încuviință din cap.

— Se vede.

Omul mai înaintă doi pași în direcția tejghelei, apoi întoarse capul spre Mark-Alem.

— Ce vrei să iei, cafea, salep ?

Mark-Alem ar fi vrut să-i spună „mulțumesc, nimic“, dar își zise că refuzul lui i s-ar fi părut celui alt nefiresc. Oare nu stătea el acolo pentru a face la fel ca și ceilalți și pentru a nu atrage atenția ?

— Cafea, zise încet, mișcându-și buzele în așa fel încât celălalt să înțeleagă ce vrea.

În vreme ce se căuta de mărunțiș prin buzunare, noua lui cunoștință îi întoarse spatele și se lipi de tejghea. Așteptându-l, Mark-Alem prindea bucăți din discuțiile celor din jur, ce păreau fărâmițate de o roată de moară, deși, uneori, din noianul de vorbe se deslușeau cuvinte, chiar fraze întregi, pe care moara nu apucase să le sfărâme de prima oară, dar care mai apoi aveau să fie și ele mărunțite. Bui-măcit de tot, se strădui să priceapă câte ceva. Dar discuțiile acelea n-aveau nici o legătură cu munca de la Tabir Saray. Se vorbea despre lucruri banale,

despre frigul de afară, calitatea cafelei, cursele de cai, loteria de stat, gripa care lovise orașul, dar nici un cuvânt despre ceea ce se petrecea în clădire. Ai fi putut crede că oamenii aceia lucrau mai curând la cadastru sau, cine știe, la vreun minister, și nu în vestitul Palat al Viselor, instituția cea mai misterioasă din imperiu.

Mark-Alem îl văzu pe noul său prieten ieșind din rând cu două cești cu cafea în mână.

— La naiba, ce porcărie și coada asta, făcu el și trecu pe lângă Mark-Alem fără a-i da ceșcuța, în căutarea unei mese libere printre zecile sau sutele din sală. Mesele nu aveau învelitoare și nu erau bune decât să-ți sprijini coatele în timp ce-ți beai cafeaua sau salepul, ori să lași pe urmă ceașca goală.

Omul cu cafeaua găsi în cele din urmă o masă liberă și puse ceștile pe ea. Mark-Alem îi întinse cu sfială monedele pe care, în tot acest timp, le ținuse strâns în pumn. Celălalt făcu semn că nu-i nevoie.

— Stai liniștit, zise, e un fleac.

— De ce, protestă Mark-Alem printre dinți, oricum...

— Fac eu cinste, răsă celălalt, ce mare lucru ?

— Mulțumesc.

Luă ceșcuța și sorbi.

— Când te-au angajat ? îl întrebă bărbatul.

— Astăzi.

— Felicitări ! În cazul ăsta e normal să... Neștiind cum să continue mai luă o înghițitură de cafea. La ce sector ? întrebă mai apoi.

— La Selecționare.

— La Selecționare? se miră celălalt. Chipul i se luminează. Ai început cu dreptul. De obicei, nou-veniții sunt trimiși la Primiri, ba chiar și mai jos, la Registratură. Tu ai început foarte, foarte bine.

Brusc, Mark-Alem simți o dorință atât de puternică să afle cât mai multe despre Tabir Saray, încât își învinse timiditatea.

— Selecționarea este un sector important, nu-i așa? îl iscodi el.

— Da, foarte important. Mai ales pentru un tânăr ca tine.

— Cum adică?

— Voiam să spun că mai ales pentru un tânăr aflat la început de carieră, înțelegi?

Era rândul lui Mark-Alem să-l privească cu atenție.

— Firește, există și sectoare mai importante.

— Care anume, Interpretarea? îl întreabă Mark-Alem.

— Ia te uită, ia te uită, nu ești așa crud cum pari, făcu celălalt zâmbind. Ai prins destule pentru prima zi.

Mark-Alem vru să-i răspundă tot cu un zâmbet, dar își dădu seama că ar fi fost cam prea îndrăzneț. Figura lui încă mai purta urmele surprizelor trăite în dimineața aceea.

— Desigur, Interpretarea este inima acestei instituții, spuse celălalt. Centrul nevralgic, creierul ei, pentru că acolo capătă sens tot ceea ce lucrează sectoarele celelalte, pregătirile, efortul...

Mark-Alem asculta atent.

— Celor de acolo li se mai spune și aristocrația Palatului, nu?

Celălalt își țuguie buzele gânditor.

— Îhâm. Nu chiar aristocrație, ceva asemănător...

Cu toate astea...

— Cum?

— Să nu crezi că n-au și ei șefi...

— Și care-s ăia?

Mark-Alem se miră și el de curajul lui.

Interlocutorul îl privi calm.

— Tabir Saray este mai mult decât ți-ai putea închipui, zise.

Mark-Alem voi să-l întrebe ce vrea să spună, dar se abținu de teamă să nu întindă coarda prea tare.

— În afară de Tabir Saray există și Tabir Secret, urmă celălalt, care se ocupă de prelucrarea viselor pe care oamenii refuză să le trimită aici și care ne parvin totuși grație metodelor și mijloacelor specifice statului. Înțelegi, cred, că sectorul acesta n-are cum să fie mai important decât Interpretarea.

— Desigur, făcu Mark-Alem, numai că...

— Numai că?

— Numai că tot la Interpretare ajung și visele de la Tabir Saray, și cele de la Tabir Secret.

— Sigur că da. Însă, în vreme ce toate celelalte sectoare sunt împărțite între Tabir Saray și Tabir Secret, Interpretarea este comună ambelor. Cu toate acestea, nimeni nu poate spune că Interpretarea este mai importantă decât Tabir Secret.

— Dar poate că nu-i este nici inferioară.

— Poate, zise celălalt. De fapt, între cele două există un fel de rivalitate.

— Într-un cuvânt, cele două sectoare sunt „crema“ Palatului.

Omul zâmbi.

— Văd că-ți place mult cuvântul acesta. Da, așa este.

Sorbi încă o dată din ceașcă, deși aceasta era goală.

— Să nu crezi totuși că acestea sunt vârful piramidei, continuă el. Și deasupra lor e cineva.

Mark-Alem își ridică privirea să vadă dacă celălalt nu glumește.

— Cine anume?

— Superiorii.

— Poftim?

— Superiorii, sectorul Baș-Visului sau Marelui Vis, cum i se mai spune acum.

— Asta ce mai e?

Celălalt îi răspunse în șoaptă.

— Poate că nu e bine că discutăm așa, zise și-l țin-tui pe Mark-Alem cu privirea.

Dar dorința acestuia de a afla ceva nou era irezistibilă.

— Te rog, mai spune-mi încă ceva, îngăimă el. Eu, eu... Adică... mama mea provine din familia Qyprilliilor.

— Din familia Qyprilliilor?

Uimirea de pe chipul celui-lalt nu-l miră pe Mark-Alem. Se obișnuise ca oamenii să se holbeze la el auzind din ce familie se trage. Ceea ce l-a surprins mai tare a fost tonul aproape trufaș cu care a rostit numele celebrei sale familii. Își acoperi cu palma obrazul drept, care avu impresia că se îmbujorase primul.

— De cum mi-ai spus că te-au repartizat la Selecționare mi-am închipuit că te tragi dintr-o familie apropiată de tron, dar, ca să fiu sincer, nu m-a dus mintea până acolo.

— Maică-mea se trage din Qyprillii, preciză Mark-Alem, numele meu de familie e altul.

— N-are importanță, zise celălalt. Nu cine știe ce.

— Scuză-mă, făcu Mark-Alem.

— Poftim ?

— Mai povestește-mi de Baș-Visul acela.

Celălalt inspiră adânc, dar, simțind că volumul de aer tras în piept era prea mare față de tonul coborât al discuției, expiră cu zgomot înainte de a rosti primele cuvinte.

— În fiecare zi de vineri, poate ai auzit și tu, dintre miile și miile de vise primite și descifrate aici într-o săptămână, se alege unul, cel mai important, care-i este prezentat suveranului în cursul unei ceremonii simple și foarte vechi. Acesta este Baș-Visul sau Marele Vis, cum i se spune mai nou.

— Am auzit vorbindu-se câte ceva, dar foarte vag, ca despre o legendă, zise Mark-Alem.

— Uite că nu e legendă, ci adevărul-adevărat, și pentru asta lucrează câteva sute de oameni, baș-înțelepții sau analiștii-șefi, cum li se spune în zilele noastre...

Îl privi o clipă în ochi pe Mark-Alem.

— Un Baș-Vis... murmură apoi, cine ar putea să-și închipuie că un Baș-Vis, cu semnalele pe care ni le transmite, face uneori mai mult decât o armată întreagă sau decât toată adunătura de diplomați ai Porții ?

Mark-Alem îl asculta cu gura căscată.

— Pricepi acum cât de mari sunt Superiorii în comparație cu noi, toți ceilalți?

Doamne, ce mecanism gigantic, își spuse Mark-Alem. Tabir Saray era, într-adevăr, mai mult decât și-ar fi putut imagina cineva.

— Pe ei n-ai cum să-i întâlnești pe aici, urmă celălalt. Chiar și locul unde își beau cafeaua și salepul e în altă parte.

— În altă parte, repetă Mark-Alem.

Interlocutorul său dădu să spună ceva, dar brusc, sunetul unui clopot, același care anunțase pauza, le întrerupse discuția.

Nici nu se stinseseră bine bătăile clopotului, că toată masa aceea de oameni începu să se bulucească spre ieșire. Cei care nu apucaseră să-și termine cafeaua sau salepul le dădură peste cap dintr-o înghițitură, ceilalți, care abia și le luaseră fierbinți de la teighea și nu le puteau bea, lăsau ceștile pe masă și se împingeau și ei spre ușă. Interlocutorul lui Mark-Alem își lăsă fraza neterminată, îl salută din cap și se repezi după ceilalți. În ultima clipă Mark-Alem dădu să-l oprească pentru a-i pune o ultimă întrebare, dar se pomeni îmbrâncit din toate părțile și-l pierdu din ochi.

Pe măsură ce se apropia de ieșire dimpreună cu ceilalți, Mark-Alem își aminti că nu-l întrebese nici cum îl cheamă. Să-l fi întrebat, cel puțin, în ce sector lucrează, își spuse el cu amărăciune. Apoi se liniști la gândul că avea să-l întâlnească a doua zi, în pauza de dimineață, și că aveau să-și continue discuția.

Mulțimea de slujbași se subția văzând cu ochii, și Mark-Alem încercă în zadar să recunoască vreo față dintre cele văzute la Selecționare. Întrebă în două rânduri cum să ajungă în secția lui. Intră cu grijă în birou, ca să nu-i deranjeze pe ceilalți. În jur se stinge zgomotul ultimilor veniți. Aproape toți își reluaseră locurile la mese. Mark-Alem se apropie de birou în vârful picioarelor, trase scaunul ușurel și se așează. Rămase câteva momente neclintit, apoi deschise dosarul și reciti: „Trei vulpi albe în minaretul geamiei din subprefectură...“, apoi ridică privirea de parcă ar fi auzit un semnal ciudat de departe, un semnal slab ca un geamăt, asemănător cu un strigăt de ajutor sau cu un suspin. Ce este, ce este? Simți înțrebarea ridicându-se din adâncul ființei lui. Fără să știe de ce, privirea i se îndreptă spre ferestrele mari, pe care le vedea pentru întâia oară. În spatele lor, ca o cunoștință veche, dar extrem de îndepărtată acum, zări lapovița. Stropii ei se învârtejeau nebunește sub cerul dimineții, la fel de străin, ca dintr-o altă viață ce-i trimitea parcă un ultim semnal.

Cu un sentiment tulbure de vinovăție, își luă privirea de pe geam și fixă din nou dosarul, dar înainte de a începe iar să citească oftă adânc: O, Doamne!

2. Selecționarea

Era într-o după-amiază de marți. Până la sfârșitul programului mai era o oră. Mark-Alem ridică privirea din dosar și se frecă la ochi. Trecuse o săptămână de când începuse munca și încă nu se obișnuise cu lectura prelungită. Vecinul din dreapta se foi cu scaunul, dar nu-și întrerupse cititul. În încăperea se auzea din când în când foșnetul paginilor. Nimeni nu ridica ochii de pe filele dosarelor.

Era noiembrie. Pe măsură ce veneau, dosarele se dovedeau a fi tot mai voluminoase. Era perioada în care numărul viselor creștea simțitor. Acesta era unul dintre lucrurile esențiale pe care le învățase Mark-Alem în prima săptămână de serviciu. Oamenii visau întruna și-și tot trimiteau visele; așa va fi în veacul veacurilor. Și totuși erau perioade în care acestea se înmulțeau, după cum erau altele în care se împutinau. Acum numărul lor era în creștere. Soseau cu zecile de mii din toate colțurile împărăției. Și avea să fie la fel până la sfârșitul anului. Dosarele vor fi din ce în ce mai pline, odată cu răcirea vremii. Apoi, după Anul Nou, numărul viselor va scădea până la primăvară.

Mark-Alem trase cu coada ochiului încă o dată la vecinul din dreapta, apoi la cel din stânga. Chiar

citeau, sau se prefăceau numai? Își sprijini tâmpla în palmă și-și lăsă privirea pe filele scrise, dar, în locul literelor, îi apărură sute de furnici, agitându-se ca prin ceață. Nu, e imposibil să mai continui, își zise el. Toți cei care-și țineau capetele aplecate peste dosare cu siguranță nu citeau, ci se prefăceau. Era, într-adevăr, o muncă de Sisif.

Cu fruntea sprijinită în palme, încerca să-și amintească cele auzite în ultima vreme de la slujbașii mai vechi din sector despre creșterea și descreșterea numărului de vise în funcție de sezon, de cantitatea precipitațiilor, de temperatură, de umezeala sau uscăciunea din aer. Veteranii Selecționării știau bine toate acestea. Ei cunoșteau rolul pe care-l joacă zăpada, vântul sau fulgerele în creșterea cantității de vise, ca și pe cel al cutremurelor, eclipsei sau apariției vreunei comete. La Interpretare existau, desigur, maeștri în studiul viselor, adevărați savanți care, în spatele aparenței unor izvodiri complicate ale creierului, deslușeau sensurile ascunse și ciudate ale viselor. Și, cu toate acestea, asemenea vulpoi ca veteranii de la Selecționare, care știau să prevadă când va crește sau când va scădea numărul de vise cu aceeași siguranță cu care bătrânii pot să ghicească schimbările vremii după cât de tare îi înjunghie încheieturile, nu găseai în nici un alt sector din Tabir Saray.

Mark-Alem își aminti de cel pe care-l cunoscuse în prima lui zi de muncă. Unde o mai fi, oare? Câteva zile la rând, în timpul pauzei de dimineață, îl căutase în mulțimea de funcționari, dar nu dăduse de el. Poate o fi bolnav, își spusese. Ori în

misiune în vreo provincie îndepărtată. Poate că era unul dintre inspectorii Palatului, care în majoritatea timpului sunt pe teren, alergând dintr-un colț într-altul al împărăției, sau poate că era un simplu curier.

Mark-Alem își imaginează miile de oficii ale Palatului, răspândite în toate colțurile nesfârșitei împărății, birourile săracăcioase, uneori simple barăci, în care stăteau câte doi, trei slujbași la fel de simpli, oameni cu necazuri, cu leafă mică, plecându-se până la pământ în fața celui mai umil curier de la Tabir Saray, ajuns acolo pentru a lua pachetul cu vise. În fața lui li se împleticea limba, iar genunchii le tremurau, și asta numai și numai pentru că respectivul venea din capitală. Oriunde ar fi fost, în pustiu sau în mlaștini nemaivăzute, la ușa oficiului se iveau dis-de-dimineată câțiva localnici amărâți, aducându-și visele din noaptea trecută. Strigau fără să mai bată la ușă: Ei, Hadji, ai deschis, sau nu?

Cei mai mulți nu știau să scrie, drept pentru care se grăbeau să vină în zori, înainte de a trece pe la geamie, ca să nu-și uite visul. Apoi, începeau să-l povestească, în vreme ce copistul, cu figura lui adormită, blestemând în sinea lui visul și pe stăpânul lui, așternea pe hârtie ceea ce i se spunea. Așa, poate de data asta o să avem noroc ofta, la sfârșit, stăpânul visului. O legendă de demult zicea că un om sărac dintr-o subprefectură amărâtă ajutase statul să iasă dintr-o mare belea cu visul lui. Drept răsplată, omul fusese chemat de sultan în capitală, primit în palatul împărătesc și îndemnat de suveranul însuși: alege tot ce vrei dintre comorile mele! Ba chiar se spune că

i-ar fi oferit-o și pe una dintre nepoatele sale de soție și așa mai departe. Măcar să fie cu noroc, repeța proprietarul visului și o pornea prin noroiul drumului spre geamie, în vreme ce funcționarul îl urmărea cu o privire ironică și, înainte ca săteanul să dea colțul, scria pe foaia de hârtie „fără valoare“.

Deși aveau ordine clare să analizeze visele fără prejudecăți sau alte considerente subiective, funcționarii din localitățile mici făceau selecția viselor după bunul lor plac. Ei îi cunoșteau bine pe localnici și, înainte ca aceștia să le treacă pragul, îi catalogau dintr-o privire drept lacomi, bețivi, mincinoși sau bolnavi de ulcer. Treaba asta crease mereu probleme, ba chiar, cu ani în urmă, se luase decizia de a li se suspenda oficiilor dreptul de a face selecția viselor. Dar, după ce s-a luat această hotărâre, cantitatea de vise adusă la Selecționare a crescut într-o asemenea măsură, încât decizia a fost revocată și, indiferent de inconveniente, selecția în oficii a fost considerată drept unica soluție posibilă.

Dar proprietarii de vise nu știau nimic din toate acestea. Când și când, întrebau de afară: Ei, Hadji, a venit răspuns la visul ăla al meu? Nu, încă n-ai nici un răspuns, le zicea slujbașul. Ești tare nerăbdător, Abdul Kadir. Împărăția este mare și în capitală, chiar dacă se lucrează zi și noapte, nu se pot citi așa de repede toate visele trimise din mii de orașe și sate. Așa e, ai dreptate, spunea celălalt, cu privirea pierdută la orizont, acolo unde, după cum își închipuia el, se afla capitala. De unde să pricepem noi cum merg treburile statului? Și pleca, târându-și galenții de lemn pe drumul către geamie.

Mark-Alem aflate toate acestea cu câteva zile înainte, la Tabir Saray, din gura unui inspector lângă care se nimerise să-și bea cafeaua de dimineață. Inspectorul tocmai se întorsese dintr-o provincie asiatică tare îndepărtată și se pregătea să plece din nou, de astă dată în zona europeană a imperiului. Ascultându-l, Mark-Alem rămăsese mut de uimire. Cum de se putea ca o asemenea minunăție să înceapă atât de banal? Dar inspectorul, ca și cum i-ar fi ghicit dezamăgirea, se grăbi să-i spună că nu era peste tot așa, că oficiile Palatului sunt instituții solide, în orașele cele mai strălucitoare din Asia și Europa, iar cei care își duc visele acolo nu sunt cine știe ce sărăntoci analfabeți, ci oameni luminați, sofisticați chiar, cu ranguri înalte, școli, academii, cu gândire profundă și ambiții nemăsurate. Și-i vorbise o bună bucată de vreme despre toate acestea, în vreme ce Mark-Alem simțea cum în conștiința sa Tabir Saray este reabilitat încetul cu încetul. Dar, când inspectorul începuse să-i povestească și alte istorioare din călătoriile sale, sunase clopoțelul și-l întrerupsese, ceea ce-l făcea acum pe Mark-Alem să completeze în gând povestea neterminată a celuilalt. Își imagina deci popoarele din partea răsăriteană a imperiului și pe cele din apus, popoare care visau mult și altele care n-o făceau mai deloc, seminții care-și povesteau lesne visele sau cu mare greutate, cum erau albanezii (din pricina originii sale albaneze, Mark-Alem înregistra involuntar în memorie tot ce auzea despre albanezi). Mai erau, tot astfel, visele popoarelor răsculate, ale celor peste care se abătuseră masacre cumplite sau ale neamurilor aflate

într-o insomnie cronică. Acestea din urmă, în special, constituiau o problemă serioasă pentru stat pentru că, după insomnie, urma un eveniment neașteptat. Iată de ce, când de la Tabir Saray se semnalau primele semne de insomnie, statul lua măsuri urgente pentru a preîntâmpina catastrofa. Mark-Alem rămăsese perplex în momentul în care interlocutorul său pomenise despre insomnia popoarelor. Știu că-ți pare ciudat, îi spusese celălalt, dar trebuie să judeci conform logicii comparative. Se consideră că un popor se află într-o astfel de stare atunci când cantitatea de vise produsă de el se împuținează în mod considerabil, în comparație cu perioadele sale normale. Și cine ar putea deține dovezi mai bune în acest sens decât Tabir Saray? Adevărat, admisesese Mark-Alem, e cât se poate de adevărat. Își amintise apoi de ultimele lui insomnii, deși, imediat după aceea, îi trecuse prin cap că insomniile unui popor sunt cu totul altfel decât cele ale unui individ.

Trase din nou cu coada ochiului împrejurul său. Toți ceilalți păreau adânciți în lectura dosarelor, chiar hipnotizați de ele, ca și cum în fața lor s-ar fi aflat documente venite direct din cancelaria sultanului, și nu niște amărâte de file scrise la repezeală. Poate că mă va lua în stăpânire și pe mine cândva vraja aceasta, își zise el cu jînd, și voi uita de toți și de toate.

În săptămâna aceea, după cum primise poruncă de la șeful lui, Mark-Alem stătuse câte o jumătate de zi în fiecare dintre sălile de la Selecționare pentru a cunoaște tot procesul muncii. Încercase, ore întregi, lucrând cot la cot cu vreun slujbaș mai vechi, să-și

aproprie experiența celui alt și, când simțise că pricepe tot ce se făcea acolo, se întorsese la masa lui de lucru cu două zile mai devreme decât îi spusese șeful.

Din „călătoria“ lui dintr-o sală într-alta, Mark-Alem aflate, în linii mari, ce se lucra la Selecționare. După prelucrarea din sala de deparazitare, pachetele de vise fără valoare erau strânse în grămezi uriașe și predate la arhivă, în vreme ce visele cu tâlc erau date din nou în prelucrare. Acestea erau împărțite pe grupe, după problemele la care se refereau: siguranța statului și a suveranului (comploturi, trădări, revolte); politică internă (în principal, unitatea imperiului); politică externă (alianțe, războaie); viață socială (marile jafuri, abuzurile, imoralitatea); propuneri pentru Marele Vis; altele (varia).

Gruparea viselor pe categorii și subcategorii nu era atât de ușoară. Ba chiar s-a discutat o vreme dacă asta era de competența Selecționării sau a Interpretării. Adevărul e că i se potrivea mai bine Interpretării, dar aceasta era, din păcate, suprasolicitată. În final, se ajunsese la o soluție de compromis: gruparea viselor era încredințată Selecționării, dar numai cu caracter prealabil, de propunere. Pe coperta dosarelor cu materialele predate nu se scria: „Vise ce au legătură cu problema X“, ci „Vise ce pot avea legătură cu problema X“. Apoi, dacă împărțirea lor în vise cu sens și vise fără sens cădea exclusiv în sarcina Selecționării, acest sector avea doar o răspundere morală pentru gruparea lor. Așa încât, în realitate, munca de bază la Selecționare era cititul. Cititul era esența Selecționării, așa cum Interpretarea era considerată activitatea de bază a Palatului.

Ai înțeles acum că aceasta este poarta pe care intră toate, îi spusese șeful lui Mark-Alem, în ziua în care se întorsese la biroul său. La început, ai crezut, cu siguranță, că, începând munca la noi, aceasta este și secția cea mai puțin importantă. Acum însă ai înțeles că aici este temelia muncii noastre, locul în care nu repartizăm niciodată începători. Cu tine am făcut totuși o excepție, pentru că ne-ai fost simpatic. Ne-ai fost simpatic. Mark-Alem își repetase de zeci de ori aceste cuvinte, ca și cum, în felul acesta, ar fi reușit să le și înțeleagă. Dar ele erau ticluite cu schepsis, închise ermetic pe toate părțile, enigmatice, compacte ca un zid pe care n-ai cum să-l deschizi pentru a trece dincolo.

Mark-Alem se frecă din nou la ochi. Voi să-și reia cititul, dar se lăsă păgubaș. Literele îi păreau acum stacojii, reflectând parcă o flacără sau o baltă de sânge.

Dăduse de-o parte în jur de patruzeci de vise banale. I se părea că majoritatea lor provin din necazurile zilnice, o altă parte erau mincinoase, deși de asta nu prea era sigur. Să le mai citească o dată? Adevărul e că le citise de câte două-trei ori pe fiecare, dar tot mai avea îndoieli. Șeful său îi spusese că, ori de câte ori va avea îndoieli, să lase visul lectorului următor, punând deasupra un semn de întrebare. Așa și făcuse, pentru un număr mare de vise. Totuși, selectase prea puține ca lipsite de orice valoare și, dacă n-avea să mai scoată ceva și din astea patruzeci, atunci șeful va avea dreptate să-și spună în sinea sa: Ca să nu aibă probleme, Mark-Alem „pasează“ celorlalți visele lui. Bine-bine, dar el făcea aici selecție, deci treaba lui era să treacă visele prin sită, și nu să le lase să

ajungă în faza următoare. Păi ce s-ar fi întâmplat dacă toți lectorii, pentru a nu greși, ar fi lăsat cât mai multe vise să treacă la Interpretare? Ar fi blocat activitatea Interpretării, iar aceasta i-ar fi reclamat la direcțiune. Și pe urmă șefii ar fi cerut explicații. Ce-o fi cu mine? oftă în sinea lui Mark-Alem. Dar, la urma urmei, fie ce-o fi, își zise el și, înciudat, grăbit, de parcă i-ar fi fost teamă să nu-și schimbe părerea, scrise în susul celor câteva pagini pe care le avea în față cuvântul „neimportant“, după care semnă. În vreme ce scria, simți o satisfacție răutăcioasă la adresa imbecililor necunoscuți care, două zile la rând, îl chinuiseră ca pe hoții de cai cu visele lor neroade, pe care, probabil, nici nu le visaseră ei, ci le auziseră de la alții. Idioți, cretini, mincinoși, îi ocăriră în gând, în timp ce caligrafia cuvântul fatal pe foi-le de hârtie. Și totuși, pe măsură ce scria, mâna îi devenea tot mai leneșă, până ce, la sfârșit, a încremenit deasupra filei. Ia stai, își zise, ce atâta grabă? Nu-i trebui mai mult de un minut pentru ca supărarea să i se transforme în îndoială.

În realitate, treaba nu era atât de simplă și ar fi putut să-și găsească beleaua cu neghiobii aceia necunoscuți. Funcționarii tuturor sectoarelor, și îndeosebi cei de la Seleționare, tremurau la auzul cuvântului „verificare“. I se povestise că se întâmpla adesea ca proprietarul visului, auzind de vreun eveniment real, să trimită o scrisoare la Tabir Saray, pretinzând că visul lui prezisese întâmplarea. Atunci, cu ajutorul numărului de înregistrare de la recepție, visul respectiv era găsit la arhivă și, dacă reclamația era întemeiată, erau căutați vinovații.

Aceștia puteau fi ori cei de la Interpretare, care nu înțeleseseră bine mesajul visului, ori cei de la Selecționare, care îl consideraseră neimportant. În cazul acesta, vina era mult mai mare, pentru că o interpretare greșită era considerată mai puțin gravă decât una de selectare, când visul este aruncat la coș ca lipsit de importanță.

Blestemată treabă, își zise Mark-Alem, uimit și el de clipele în care conștiința lui ridicase steagul revoltei. La naiba! Scrise cuvântul „neimportant“ pe una dintre file, dar la următoarea ezită. Involuntar, pentru că nu știa ce să facă cu pagina din mână, începu să recitească textul: „O piață părăsită, la piciorul unui pod; un soi de maidan de gunoi. Printre vechituri, bolovani și bucăți de lighean spart, un instrument muzical vechi, care cântă singur în pustietatea aceea, iar un taur furios, pare-se, din pricina muzicii acelui instrument, mugește sub pod“.

Vis de artist, gândi Mark-Alem, un muzicant nemulțumit, rămas pe drumuri. Începu să scrie cuvântul „neimportant“ pe pagină. Apucase să scrie doar „neim“, când își aruncă privirea pe primele rânduri ale foii, unde se afla numele proprietarului, data și profesia acestuia. Culmea, stăpânul visului nu era muzicant, ci vânzător de varză în capitală. Ce chestie, făcu Mark-Alem, privind țintă pagina. Cum îl mai zăpăcise un amărât de negustor! Era, totuși, din capitală și putea lesne să reclame. Mark-Alem șterse literele scrise în capul paginii și trecu visul la „importante“. Idiot, murmură încă o dată, privind pieziș pentru ultima oară pagina cu visul, așa cum te uiți la cineva căruia vrei să-i faci un hatâr. Înmuie

tocul în cerneală și, fără să le recitească, scrise pe celelalte file „neimportant“. Când valul de supărare îi trecu, își luă din nou seama. Îi mai rămăseseră opt vise, care, la prima vedere, i se păruseră banale. Le revăzu în liniște, pe rând, și, cu excepția unuia pe care-l categorisi ca semnificativ, pe celelalte le lăsă acolo unde erau. Trebuia să fi fost prost de tot să nu vadă în spatele lor certuri în familie, constipație sau chiar lipsa femeii. Deși îl usturau ochii, Mark-Alem scoase din dosarul cu vise necitite câteva file și-și aruncă ochii pe ele. Avea impresia că obosea mai tare făcându-se că citește, decât citind cu adevărat. Alese paginile cu textele cele mai scurte și, fără să-l intereseze deloc cine era expeditorul, citi pe una dintre ele: „O pisică neagră înhățase luna cu dinții și alerga urmărită de mulțime. În spatele ei se zăreau picături din sângele lunii“.

Iată, merita într-adevăr să te ocupi de visul acesta. Înainte de a-l trece la „importante“, Mark-Alem îl mai citi o dată. Era, realmente, un vis serios, pe care chiar i-ar fi plăcut să-l studieze. Își spuse că, oricât de dificilă și de delicată ar fi fost munca celor de la Interpretare, avea și părțile ei frumoase, mai cu seamă dacă dădeai peste un vis ca acesta. Chiar și lui, așa obosit cum era, i-ar fi plăcut să interpreteze visul cu pisica și luna. Lucru care nici nu i se părea foarte greu. Dacă luna este simbolul statului și al religiei, e clar că pisica neagră reprezintă o forță care acționează împotriva lor. Un asemenea vis are toate șansele să fie declarat Marele Vis, își spuse Mark-Alem. Căută expeditorul. Era dintr-un oraș îndepărtat, din zona europeană a imperiului. Acolo

și visele sunt mai frumoase, gândi Mark-Alem. Citi textul pentru a treia oară și-i păru chiar și mai frumos, mai plin de sensuri decât la prima citire. Un lucru bun era că visul cuprindea printre altele și mulțimea de oameni, care, fără îndoială, avea să prindă pisica și să-i ia luna din gură. Cu siguranță că acesta va fi decretat, într-o bună zi, Marele Vis, își spusese el și privi gânditor spre peticul de hârtie aspră pe care era scris visul, ca unul care privește spre o fată sărmană, știind că sub straietele rupte se ascunde o prințesă deghizată.

Mark-Alem avu brusc o senzație de ușurare. Vru apoi să mai citească alte două-trei vise, dar renunță, pentru că voia să mai rumege în sine să detaliile visului cu luna. Privi spre ferestrele mari, din spatele cărora seara intra pe furiș în încăperea. Nu mai avea chef de nimic. Aștepta sfârșitul programului. Deși lumina din sală se împutina rapid, colegii săi păreau adânciți în lectură. Mark-Alem era convins că, chiar dacă afară ar fi fost noapte și beznă, capetele acelea nu s-ar fi ridicat dintre dosare până la semnalul clopoțelului.

În fine, acesta răsună. Mark-Alem își strânse rapid paginile. Nu se mai auzea decât zgomotul sertarelor care se deschideau și se închideau unul după altul. Mark-Alem își încuie propriul sertar și, cu toate că ieșise printre primii din sală, nu ajunsese pe stradă decât după o jumătate de oră.

Afară era frig. Ieșind în grupuri mari, funcționarii se împrăștiu apoi în toate direcțiile. Pe trotuarul de vizavi se adunase, ca în fiecare zi, un grup de gură-cască, veniți să vadă cum ies slujbașii de la Tabir

Saray. Dintre toate instituțiile importante ale statului, incluzând aici sediul Sheh-ul-Islamului și birourile Marelui Vizir, doar Palatul Viselor trezea curiozitatea oamenilor într-o asemenea măsură, încât sute de trecători se opreau seara să privească ieșirea de la slujbă a funcționarilor. În liniște, cu gurile de la palton ridicate de frig, oamenii îi priveau pe misterioșii slujbași care aveau cea mai ciudată misiune dintre toate treburile statului, îi urmăreau cu priviri încremenite, căutând parcă pe chipurile lor umbra unor vise, și nu plecau de acolo până ce porțile mari nu se închideau cu un vaier în urma ultimului amplorat. Mark-Alem grăbi pasul. Felinarele nu se aprinseseră încă, dar aveau să se aprindă peste puțin timp. De când lucra la Tabir Saray îi era frică să umble noaptea pe drumuri neluminate.

Străzile erau animate. Când și când treceau trăsurile cu ferestrele acoperite. În ele se aflau, cu siguranță, curtezane frumoase, îndreptându-se spre întâlniri secrete. Mark-Alem oftă.

Când ajunse pe strada lui, felinarele erau deja aprinse. Era o stradă liniștită, cu oameni din pătură de mijloc, iar casele aveau garduri din fier forjat. Vânzătorii de castane coapte erau pe picior de plecare. Unii își băgaseră castanele, coșulețele goale și cărbunii în traistă și așteptau să li se mai răcească sobițele de tablă. Polițistul de stradă îl salută pe Mark-Alem cu mult respect. Din cafeneaua de la răscruce tocmai ieșea, beat mort, vecinul lor, ofițerul în retragere Beci-bey. Era cu doi prieteni, cărora, când îl zări pe Mark-Alem, le șopti ceva la ureche. Treceând pe lângă ei, tânărul le simți privirile încețoșate

fixându-l cu teamă. O porni mai repede. Încă de departe văzu lumină la ferestrele casei sale. Avem musafiri, își zise și, cu toate acestea, se simți stresat. Când se mai apropie, zări la poartă trăsura cu blazonul Qyprilliilor, litera Q pictată pe ambele uși, dar, în loc să se calmeze, deveni și mai nervos. Îi deschise bătrâna lor servitoare, Lokja.

— Ce se petrece? o întreabă Mark-Alem, arătând cu capul luminile de la etaj.

— Au venit unchii tăi.

— S-a întâmplat ceva?

— Nu, au venit în vizită.

Mark-Alem răsuflă ușurat. Ce-oi avea, se întreabă, în vreme ce străbătea curtea ca să intre în casă, oare ce-oi avea? Întotdeauna era neliniștit atunci când se întorcea acasă târziu și găsea ferestrele luminate, însă niciodată nu avusese inima strânsă ca acum. De la noul loc de muncă mi se trage, își spuse el.

Pe coridor, Mark-Alem simți mirosul mâncărilor de la bucătărie. Înainte de a intra în salon, rămase un minut în fața ușii, fără să știe nici el de ce. Dinăuntru răzbăteau glasuri. „Când se strică sarea, ce să te aștepti de la pește?“, întreba unchiul cel mai tânăr, exact în clipa în care Mark-Alem împinse ușa. În salonul mare, așternut peste tot cu covoare, era o căldură plăcută. Veniseră cei doi unchi ai săi, cel vârstnic, împreună cu soția, și cel mai tânăr. Mai erau și doi veri, amândoi miniștri-adjuncți. Mark-Alem îi salută pe rând.

— Pari obosit, îi spuse unchiul cel vârstnic.

Mark-Alem ridică din umeri ca și cum ar fi vrut să spună „munca, ce să-i faci?“ Se vedea de la o poștă

că până atunci discutaseră despre el. Mark-Alem o privi pe maică-sa care stătea ghemuită lângă una dintre cele două sobe cu mangal din încăpere. Femeia îi zâmbi imperceptibil și abia atunci simți cum se eliberează de tot stresul zilei. Se așează pe un colț de divan, așteptând ca atenția generală să se îndrepte în altă parte. Ceea ce se întâmplă imediat.

După întreruperea provocată de sosirea lui Mark-Alem, unchiul cel vârstnic își reluă povestirea. Era guvernator într-una dintre cele mai îndepărtate provincii ale împărăției și, ori de câte ori venea cu treburi în capitală, istorisea tot felul de grozăvii de pe acolo, povești care lui Mark-Alem i se păreau oarecum cunoscute. Nevastă-sa, micuță, cu o figură acră, asculta cu atenție cuvintele soțului și-i privea, când și când, pe cei prezenți, parcă întrebându-i: vedeți unde trăim noi? Ea se plângea mereu de clima de acolo, de cât de ocupat era bărbatu-său, iar în cuvintele ei se vedea o nemulțumire permanentă față de cumnatu-său, fratele mijlociu al soțului. Vizirul, cum îi spuneau toți, avea cea mai înaltă dregătorie dintre Qyprillii, cea de ministru de externe, dar, după cum credea ea, nu făcea nimic pentru a-l aduce pe frate-său mai mare în capitală.

Unchiul cel tânăr îl asculta cu un zâmbet abia schițat pe guvernator. În vreme ce unchiul cel vârstnic îi amintea lui Mark-Alem de un bust de bronz acoperit de pulberea bărbăției, a fanatismului și a provinciei, pe cel tânăr îl iubea pe zi ce trece tot mai mult. Blond, cu ochi albaștri și mustață roșcată, acesta avea un nume albanezo-german, Kurt, și era considerat trandafirul sălbatic din ograda Qyprilliilor. Spre

deosebire de ceilalți, el nu avea o funcție importantă, ba din contră, avea predilecție pentru ocupații ciudate, pe care le abandona apoi repede: lucrase la un institut de oceanografie, în arhitectură sau, mai nou, se arătase preocupat de muzică. În plus, nu voia să se însoare, juca golf cu fiul consulului austriac și se zvonea că are legături cu o curtezană misterioasă. Într-un cuvânt, făcea totul pe dos, era simpatic, dar păgubos. Mark-Alem visa să fie ca el, dar știa că nu va reuși niciodată. În timp ce musafirii pălăvrăgeau de zor, Mark-Alem își aminti de trăsura cu blazon de afară care îi transmitea deopotrivă un sentiment de bucurie și de groază ori de câte ori o vedea pentru că întotdeauna ea adusesese veștile bune sau nenorocirile familiei.

În curtea Qyprilliilor sau la Palat, cum numeau rubedeniile locuința familiei, mai existau câteva trăsuri, dar ele erau toate la fel și Mark-Alem chiar le considera una singură, trăsura pentru bucurii-necazuri, cu litera Q pictată pe uși, trăsura care ducea fie vești bune, fie grozăvii la porțile celorlalți Qyprillii din marea lor familie. Discutaseră în câteva rânduri să înlocuiască litera Q cu K, de la Köprülü, cum se scria numele lor în osmana oficială, dar până la urmă au refuzat s-o facă, păstrând și celelalte litere ale numelui conform alfabetului limbii albaneze.

— Vasăzică lucrezi la Tabir Saray, se întoarse unchiul cel vârstnic spre Mark-Alem, după ce termină ce avea de povestit. Te-ai hotărât, în cele din urmă.

— Am decis toți, împreună, zise maică-sa.

— Ați făcut bine, continuă unchiul. Muncă onorabilă, cu folos. Să fie într-un ceas bun!

— Bine zici! exclamă femeia. Să-ți fie gura aurită!

În discuție interveniră și cei doi veri. Ascultându-i, Mark-Alem își aminti de conversațiile interminabile din casă de dinainte ca el să lucreze la Tabir Saray. Pentru un străin ar fi fost ceva uluitor: este posibil oare să se discute atât de amănunțit unde va munci un nepot de-al Qyprilliilor, unul din vestita familie ai cărei bărbați conduseseră oștirile împărătești până sub zidurile Vienei, care chiar și acum, la apusul puterii sale, rămânea unul dintre stâlpii împărăției? Aceeași familie care lansase în premieră ideea reformării uriașului stat, transformându-l în SUO (Statele Unite Otomane), care se afla, alături de casa domnitoare, în Larousse-ul francez, la litera K (Köprülü – familie albaneză care a dat, între 1656 și 1710, cinci mari viziri Imperiului Otoman) și la poarta căreia băteau cu umilință înalți funcționari ai statului, cerând protecție, sprijin sau îndurare.

Uluitoare și incredibile puteau să pară, la prima vedere, toate acestea, dar, pentru unul care cunoștea istoria familiei Qyprilli, nu era deloc așa. De aproape patru sute de ani, familia avusese parte nu numai de gloria bine-cunoscută, dar și de nenorociri devastatoare. Biografia ei era plină și de lumină, dar și de întuneric, de oameni cu funcții amețitoare, dar și de condamnați, capete tăiate, exilați în deșert. Noi, familia Qyprilli, suntem ca oamenii aceia care au deștelenit pământul și trăiesc la poalele Vezuviului, spunea, mai în glumă, mai în serios, unchiul cel tânăr, Kurt. La fel ca și Vezuviul, care erupe și distruge tot ce e în umbra lui, tot așa ne lovește și pe noi, din când în când, suveranul sub

pulpana căruia trăim. Și tot ca aceia care viețuiesc la poalele Vezuviului și care, după ce se potolește vulcanul, continuă să-și ducă viața acolo, pe pământul acela rodnic, dar primejdios, noi, chiar dacă suveranul ne trimite fulgere, rămânem mai departe la umbra sa și-l slujim cu credință.

Încă de când era copil, Mark-Alem își amintea de agitația servitorilor prin casă în zori, de șoaptele prin ușa întredeschisă, de rubedeniile cu chipuri înspăimântate care băteau la poartă, de zilele pline de zvonuri, de așteptări și groază, până ce toate se linișteau și viața continua ca înainte, în așteptarea unor noi onoruri sau nenorociri. Pentru că, așa cum se spunea, în familia Qyprilliilor, bărbații ori se înălțau la dregătorii strălucitoare, ori își pierdeau capul sub securea gealatului; altă soartă nu aveau.

Slavă Domnului că tu, cel puțin, nu te numești Qyprilli, îi spunea, când și când, lui Mark-Alem maică-sa, fără să creadă nici ea în vorbele acelea. Era singurul ei băiat și, în toți anii aceia de când murise bărbatu-său, nu se gândise la altceva decât la cum să-l apere pe Mark-Alem de fatalitatea sorții Qyprilliilor. Lucrul acesta o făcuse mai ageră, mai autoritară și, culmea, mai frumoasă. Un timp, a încercat, fără să se sfătuiască cu nimeni, să-l țină pe fiu-său departe de orice carieră. Dar, când acesta a crescut și a terminat școala, hotărârea ei părea, pe zi ce trece, tot mai illogică. În familia Qyprilli nu au existat niciodată șomeri; cu sau fără voia ei, trebuia găsit un loc de muncă pentru Mark-Alem. Un post în care șansa avansării să fie cât mai mare, iar spectrul pușcăriei, cât mai mic. În familie s-a discutat

îndelung despre asta, trecându-se în revistă diplomația, cariera militară, curtea imperială, banca, ministerele, analizându-se pe rând avantajele, dezavantajele și riscurile fiecărei variante; apoi fuseseră enumerate toate posturile, trecându-se de la unul considerat primejdios la altul, ceva mai acceptabil, după care se renunțase și la acesta pentru același motiv și se analizase un al treilea, abandonat și el încă de la început. Tot discutându-se, s-a constatat că tocmai locul acesta de muncă, aparent liniștit, era, la o privire atentă, cel mai riscant dintre toate și atunci s-au întors la primul, la cel despre care exclamaseră inițial: „Aoleu, numai acolo să nu se ducă!“, și tot așa, până ce mama lui Mark-Alem, obosită de toată discuția, spusese: Să se ducă unde o vrea, ce-i e scris, în frunte i-e pus! După asta, tocmai când voiau să-l lase pe Mark-Alem să aleagă, unchiul mijlociu, Vizirul, care până atunci tăcuse, se pronunțase și el. Sugestia lui le păru la început ciudată, ceva ce ar putea smulge un zâmbet indulgent, și totuși, zâmbetul acela le dispăru rapid de pe fețe, lăsând locul unei mari uimiri. Palatul Viselor? Cum așa? De ce? Apoi, încetul cu încetul, analizând cu luare-ăminte, propunerea începu să li se pară bună. Și, la o adică, de ce nu la Tabir Saray? Ce-i rău în asta? Nu doar că nu-i rău, ci, din contră, e mult mai bine decât să riște altundeva. Dar oare aici nu-l amenință nimic? Firește, firește, aici îl amenință visele, e o lume a viselor, pricepi? Cum a zis hoglea când a dat de belea: Fă-o, Doamne, vis! Așa e. Încetul cu încetul, ideea ministrului a câștigat-o complet pe mama lui Mark-Alem. Cum de nu ne-am gândit și

noi? se tot întreba ea. Tabir Saray i se părea cam singura soluție pentru fiu-său. În afară de faptul că era o instituție care îi dădea posibilitatea să fie avansat rapid, ceea ce o atrăgea mai mult era caracterul ei nebulos și tainic. Acolo, realitatea are atâtea fațete, e aproape de ireal, și exact acest lucru i se părea a fi mediul cel mai prielnic în care Mark-Alem s-ar putea face nevăzut la nevoie.

Soluția aceasta le convenea tuturor. Apoi, spuneau ei, Vizirul nu le făcuse propunerea fără temei. În ultima vreme, Tabir Saray juca un rol din ce în ce mai important în chestiunile de stat, și Qyprillii, cu obiceiul lor de a lua în zeflema instituțiile vechi, tradiționale ale statului, subapreciaseră nițelul Palatului Viselor. Ba chiar, cu ani în urmă, se vorbea că tocmai ei fuseseră cei care ajunseseră, dacă nu să-l închidă, măcar să diminueze simțitor influența Palatului. Și iată că, în ultima vreme, suveranul sporise vechea putere a celor de la Tabir Saray.

Mark-Alem aflate toate acestea pe rând, în cursul discuțiilor despre noul său loc de muncă. Desigur, când spunem că Qyprillii desconsideraseră Palatul Viselor, asta nu înseamnă că nu-și aveau acolo oamenii lor. Neamul lor s-ar fi stins de mult, dacă ar fi comis asemenea naivități. Dar, preocupați pare-se de influența lor în celelalte organisme ale statului și sperând, mai ales, că ar fi putut neutraliza această „instituție fantomă“, cum îi spuneau în glumă între ei, în ultima vreme cam neglijaseră Palatul Viselor. Tocmai acest lucru încercau acum să-l repare. Sigur că aveau oamenii lor în Tabir Saray, cu zecile poate, dar „altceva sunt cei de-un sânge cu tine“, îi spusese

Vizirul soră-sii, mama lui Mark-Alem. El era puțin nervos, iar ea avusese impresia că-și face prea multe griji pentru un lucru atât de banal. Pesemne bărbatul știa mai multe decât îi spusese ei.

Toate acestea se petrecuseră cu două zile înainte ca Mark-Alem să se prezinte la Tabir Saray. În timpul acesta, numele lui Mark-Alem și cel al Palatului Viselor fuseseră nedespărțite. Uite, chiar și acum erau împreună și asta îl enerva pe Mark-Alem. El spera că, măcar atunci când se vor așeza la masă, or să discute despre altceva. Din fericire, conversația își schimbă cursul înainte de cină. E adevărat, se vorbea tot despre Tabir Saray, dar numele lui Mark-Alem era evitat.

— Oricum ar fi, se poate spune că Tabir Saray și-a recâștigat vechea autoritate, zise unul dintre veri.

— Eu, chiar dacă sunt un Qyprilli, n-am crezut niciodată că puterea lui s-ar putea năruia așa de ușor, spuse Kurt, unchiul cel tânăr. Palatul nu este numai una dintre cele mai vechi instituții ale statului; după mine, deși are un nume atât de frumos, este cea mai teribilă instituție.

— Mai sunt și altele, îl contrazise vărul.

Kurt zâmbi.

— Da, dar forța lor este vizibilă, spuse el. Puterea lor se vede de departe, în vreme ce Tabir Saray este cu totul altceva.

— Și de ce-i așa de teribil, după tine? interveni și mama lui Mark-Alem.

— O, nu în sensul în care gândești tu, îi răspunse Kurt, trăgând cu coada ochiului spre Mark-Alem. Vorbeam despre altceva. După cum văd eu lucrurile,

dintre toate mecanismele statului, Palatul Viselor este singurul care rămâne în afara voinței oamenilor. Înțelegeți ce vreau să spun? Este cel mai impersonal, cel mai orb, cel mai fatal, deci și cel mai aproape de stat.

— Mie mi se pare că, într-o anumită măsură, și el poate fi condus, sări și vărul celălalt.

Era chel, cu o privire ageră, iar agerimea se manifesta într-un fel aparte: avea ochii tulburi, oboșiți parcă de atâta inteligență, din care părea gata să împărtășească și altora.

— Eu spun că Tabir Saray este o instituție unică în imperiul nostru; grație ei, partea cea mai întunecată a conștiinței supușilor intră în contact direct cu statul, spuse Kurt. Îi privi pe toți pe rând, ca pentru a vedea dacă înțeleseseră. Nu mulțimile conduc, urmă el, totuși ele dispun de un mecanism prin care influențează treburile, abuzurile și crimele statului, iar acesta nu e altul decât Tabir Saray.

— Vrei să spui că toți, împreună, au o responsabilitate pentru tot ceea ce se întâmplă și încearcă un sentiment de vină? își arată nedumerirea vărul.

— Da, zise Kurt. Într-un anumit fel, da, zise el hotărât.

Celălalt zâmbi, dar, pentru că avea ochii pe jumătate închiși, zâmbetul lui păru o sclipire fugară.

— Independent de toate acestea, pentru mine este cea mai absurdă instituție a statului, spuse.

— Ar fi fost absurdă într-o lume logică, îl contrazise Kurt. În lumea noastră mi se pare mai mult decât normală.

Vărul începu să râdă tare, dar văzând că guvernatorul privea încruntat, hohotele i se stinseră brusc.

— Se zvonește că lucrurile sunt mult mai serioase, interveni celălalt văr. Nimic nu este atât de simplu pe cât pare. Cine ar putea ști astăzi ce a fost în realitate Oracolul din Delfi? Dovezile despre el s-au pierdut sau, ca să fiu mai precis, au dispărut. Nici numirea lui Mark-Alem nu a fost atât de simplă.

Cu ochii măriți de curiozitate, mama lui Mark-Alem încerca să nu scape nimic.

— Lăsați mai bine discuția asta, interveni guvernatorul.

Numirea mea nu a fost atât de simplă? se întreba fără glas Mark-Alem. În memorie îi reveniră, imagine după imagine, momente din dimineața primei lui zile de muncă la Tabir Saray, unde se prezentase precum cea mai umilă creatură de pe pământ, amestecate cu clipele pline de plictiseală, la sfârșitul programului oficial de la Selecționare. Iar el crede că Palatul a căzut la picioarele mele încă din prima zi, glumi amar în sinea sa Mark-Alem.

— Hai să schimbăm subiectul, repetă unchiul cel vârstnic.

Tocmai în momentul acela Lokja îi anunță că cina este gata și ei se ridicară să meargă în sufragerie.

La masă, soția unchiului cel vârstnic începu să povestească ceva despre obiceiurile din provincia guvernată de soțul ei, când Kurt o întrerupse destul de nepoliticos:

— Am invitat câțiva rapsozi din Albania, zise.

— Cuum? făcură două, trei voci.

Se văzu imediat că acel „cum“ însemna, de fapt: „Ce-ți veni? De ce? Ce-i cu toana asta?“

— Alaltăieri am discutat cu consulul austriac, urmă el, și știți ce mi-a spus? Voi, Qyprilli, sunteți singura familie aristocrată din Europa, ba nu, din lume, care are o baladă.

— Aha, făcu unul dintre veri, e clar.

— El a comparat eposul despre noi cu *Cântecul Nibelungilor* și mi-a mai zis că, dacă despre o familie din Franța sau din Germania s-ar cânta măcar zece versuri din cele cântate despre noi, evenimentul ar fi trâmbițat și declarat minunea secolului. Iar voi, Qyprilliii, habar n-aveți de asta. Așa mi-a spus.

— E clar, repetă unul dintre veri. Un singur lucru nu pricep: ai pomenit despre niște rapsozi albanezi, nu? Dacă e vorba despre balada pe care o știm cu toții, atunci ce treabă au rapsozii albanezi?

Kurt Qyprilli îl privi în ochi, dar nu-i răspunse. Discuția despre baladă era veche în familia lor, la fel de veche ca și serviciile scumpe, dăruite cu veacuri în urmă de suverani, și care se moșteneau din generație în generație. Mark-Alem auzise această discuție pe când era copil. La început, el își imagina eposul ca pe ceva tare lung, ca un șarpe sau ca un dragon, viețuind departe, în munții cu zăpadă, și în trupul căruia, la fel ca în cel al ființelor mitologice, se mistuia soarta familiei sale. Crescând, înțelesese încetul cu încetul ce era cu eposul acela. Adevărul e că pentru Mark-Alem era nițel cam greu să-și imagineze faptul că Qyprilliii trăiau și stăpâneau în capitala imperiului, în vreme ce departe, în

Balcanii misterioși, într-o provincie cu numele Bosnia, se cânta o baladă închinată lor. Încă și mai enigmatic era pentru Mark-Alem motivul pentru care acest epos nu exista în patria de origine a Qyprilliilor, în Albania, ci doar în Bosnia, și apoi de ce nu era cântat în limba maternă a Qyprilliilor, în albaneză, ci în sârbă. O dată pe an, în luna Ramazanului, veneau rapsozi din Bosnia. Ei trăgeau pentru câteva zile la Qyprillii, unde-și cântau lungile balade, acompaniați de un instrument muzical care scotea sunete triste. Era un obicei vechi de sute de ani, pe care generațiile noi de Qyprillii nu îndrăzneau să-l schimbe sau să-l dea uitării. Adunați în salonul mare de oaspeți, ei ascultau vocea scârțâită a rapsozilor slavi fără să înțeleagă nici un cuvânt, cu excepția numelui Qyprilli, pe care cântăreții îl pronunțau Ciuprilici. După asta, rapsozii își luau plata obișnuită și plecau, lăsând în urmă un sentiment de amărăciune care, vreme de câteva zile, îi făcea pe toți să simtă un gol în suflet, ca atunci când înțelegi că vara s-a sfârșit și vine toamna.

Totuși, se știa că sultanul îi invidiază pe Qyprillii pentru balada aceasta. Deși poezii curții îi dedicau fără încetare zeci de poeme și cântece de slavă, o baladă ca aceea a Qyprilliilor nu i se cânta însă nicăieri. Se mai spunea chiar că acesta ar fi fost unul dintre motivele pentru care stăpânitorul își trimitea fulgerele împotriva neamului Qyprilli. De ce să nu-i dăruim eposul acela sultanului și să scăpăm de mânia lui? întrebare o dată Mark-Alem, copil fiind și auzind ceea ce-și șopteau cei mari. Taci, Mark-Alem, se răstise maică-sa la el, balada este ceva ce nu

se poate dărui, pricepi, nu este ca un inel sau ca o brățară. Apoi, chiar dacă ai vrea s-o dai cuiva, nu poți, este peste puterile tale.

— Este precum *Cântecul Nibelungilor*, așa mi-a spus, continuă Kurt gânditor. Zilele acestea m-am întrebat ceea ce ne întrebăm adesea. De ce ne cântă slavii, în vreme ce compatrioții noștri, albanezii, tac.

— E simplu, răspunse unul dintre veri, tac pentru că așteaptă ceva de la noi.

— Crezi că sunt supărați pe noi?

— Ia-o cum vrei.

— Pentru mine e clar, interveni și celălalt văr. Este vorba despre o veche confuzie care stăruie între familia noastră și albanezi. Lor le este greu să înțeleagă dimensiunile imperiale ale familiei noastre sau, ca să fiu mai scurt, nu le pasă de asta. Nu le pasă de ceea ce au făcut și fac acum Qyprilliii pentru o împărăție atât de mare, în care Albania este ca o picătură de apă într-un ocean, ci ar vrea să știe ce am făcut noi pentru această picătură, pentru Albania. Ei au așteptat, într-adevăr, ceva măreț de la noi.

Și făcu un gest cu brațele ca și cum ar fi vrut să spună: vedeți, asta e.

— Unii cred că Albania are o soartă funestă, alții spun că ar fi floarea Balcanilor, zise și celălalt văr. Eu cred că Albania se află dincolo de toate acestea. Seamănă, într-un anumit fel, cu familia noastră, a Qyprilliilor: peste ea s-au revărsat când binefacerile sultanului suveran, când fulgerele lui.

— Care au fost mai multe? întrebă Kurt. Favorurile, sau fulgerele?

— E greu de spus, ezită vărul. Nu pot să uit vorba pe care mi-a spus-o un ovrei: când turcii se năpusteau peste voi cu sulițe și iatagane în mâini, voi, albanezii, ați crezut că vor să vă supună, în vreme ce ei v-au pus la picioare o întreagă împărăție.

— Ha-ha! râse Kurt.

Ochii adormiți ai vărului păreau că sclipesc pentru ultima oară.

— Însă, ca orice dar pe care ți-l face un nebun, el a fost oferit cu sălbăticie, cu sânge chiar, continuă el.

— Ha-ha-ha! râse Kurt și mai tare.

— De ce râzi? făcu fratele cel mare, guvernatorul. Este exact așa cum a spus ovreiuul ăla. Turcii și-au împărțit puterea cu noi, o știi prea bine.

— Desigur, spuse Kurt, cei cinci viziri din familia noastră sunt cea mai bună dovadă.

— Și asta nu e decât o contribuție infimă, adăugă fratele cel mare. Mai adaugă și sutele de funcționari superiori.

— Nu de asta am râs eu, zise Kurt.

— Ești foarte superficial, îl certă fratele cel mare, încruntat.

— Bine că nu mă faci alienat, răspunse Kurt. E un cuvânt nou care se folosește din ce în ce mai des în ultima vreme.

Fratele cel mare dădu din cap supărat.

— Fii atent, frățioare. Atât îți spun.

În ochii lui Kurt se aprinse o luminiță.

— Turcii ne-au dat ceea ce nouă, albanezilor, ne lipsea cel mai mult, continuă vărul, pentru a schimba subiectul. Spațiile întinse.

— Dar și necazuri mari, spuse Kurt. În contact cu stăpânitorii, viața unui singur om devine iad, darămite cea a unui popor întreg.

— Ce vrei să spui?

— Nu voi ați spus că turcii și-au împărțit puterea cu noi? Să împarți puterea cu cineva nu înseamnă să-l umpli de decorații și favoruri. Vin și acelea, dar mai târziu. Să împarți puterea cu cineva înseamnă în primul rând să împarți crimele cu el.

— Kurt, nu mai vorbi așa.

— Oricum, ei ne-au dat adevărata dimensiune, urmă vărul după un moment de tăcere. Iar noi îi blestemăm pentru asta.

— Nu noi, albanezii, interveni guvernatorul.

— Da, mă rog, albanezii.

Se făcu o liniște de mormânt, timp în care Lokja aduse platourile cu dulciuri.

— Într-o zi, ei își vor căpăta independența, dar vor pierde toate aceste avantaje, continuă vărul. Vor pierde aceste întinderi uriașe peste care acum zboară ca vântul, se vor închide în teritoriul lor îngust, cu aripile tăiate, se vor izbi de un mal și de altul ca o pasăre beată, se vor usca, vor înțepeni și se vor întreba: oare ce-am câștigat? Atunci, vor ridica ochii spre cer, căutând ceea ce au pierdut, dar va fi prea târziu.

Nevasta guvernatorului oftă adânc: nimeni nu se atinge de dulciuri.

— Totuși, în momentul acesta ne ignoră, zise Kurt.

— Într-o bună zi ne vor înțelege, spuse fratele cel mare.

— Ar trebui ca și noi să-i ascultăm pe ei, îl completă Kurt.

— Dar chiar tu ai spus că ne ignoră.

— Să le ascultăm tăcerea.

Guvernatorul râse tare.

— Ești ciudat, zise printre hohote. Ți-am mai spus-o, capitala te-a schimbat în rău. Un an de serviciu într-o provincie îndepărtată ți-ar folosi enorm.

— Să fie la alții, șopti mama lui Mark-Alem.

Râsul guvernatorului destinse atmosfera tensionată de până atunci.

— Eu i-am invitat pe rapsozii albanezi, spuse Kurt, pentru că am vrut să aud câte ceva din folclorul lor. Consulul austriac, care a citit baladele albaneze, mi-a spus că sunt mult mai frumoase decât cele bosniace.

— Adevărat?

— Da, confirmă Kurt. Mijise ochii de parcă s-ar fi uitat în soare. În ele se vorbește despre urmăritori de coșmar printre stânci, despre dueluri, fete și femei răpite, despre alaiuri de nuntași călătorind spre nunți blestemate și socri transformați în stane de piatră pentru că au gândit cu păcat, despre luptători cu ochii scoși mișelește, călărind pe cai orbi și învârtindu-se printre creste ca într-un vis urât, despre uritoare care ursesc nenorociri, bătați în obloane în miez de noapte, despre chemări la turniruri teribile, în care cel viu se învârte în jurul mormântului mortului urmat de două sute de câini, iar mortul geme din groapă că nu se poate ridica la luptă, despre oameni și zei trăind împreună, înfuriindu-se, înfruntându-se, căsătorindu-se unii cu alții, despre tropote, războaie, blesteme cutremurătoare și, peste toate

acestea, despre un soare rece care mai mult luminează decât încălzește.

Mark-Alem asculta uimit. Un dor necunoscut și ciudat de zăpezile acelea de departe, din ținuturile în care el nu pusese niciodată piciorul, îi străbătu întreaga ființă.

— Vedeți, acesta este eposul albanez din care noi lipsim, zise Kurt.

— O, dar așa cum ne-ai explicat tu, ar fi și greu să fim în baladele lor, spuse unul dintre veri. Pentru că seamănă cu un vis urât.

— Dar cum de suntem în eposul slav ? îl contrazise Kurt.

— Nu e suficient ? întrebă vărul, cu privirea lui adormită. Chiar tu ai spus că suntem poate singura familie din Europa și chiar din lume care e cântată într-o baladă. Asta nu-i de ajuns ? Ai vrea să ne cânte două popoare ?

— Întrebi dacă nu-i de ajuns, repetă Kurt, și eu îți răspund: nici vorbă.

Cei doi veri dădură din cap cu bunăvoință. Chiar și fratele cel mare zâmbi.

— Ești foarte original, zise, ca întotdeauna.

Kurt nu-l băgă în seamă.

— Când vor veni rapsozii, am să vă chem pe toți să-i ascultați, spuse. Vor cânta, printre altele, și vechea baladă a Podului cu trei arcade, de la care vine și numele nostru.

Mark-Alem era în continuare numai ochi și urechi. Cu ani în urmă, un văr de-al lui, Aleks Ura¹,

¹ Pod (alb.). (N. tr.)

îi explicase că numele Qyprilliilor nu era nimic altceva decât traducerea în limba turcă a cuvântului *ura*, care venea și el de la un vechi pod cu trei arcade din Albania centrală, construit pe vremea în care albanezii încă mai erau creștini și la piciorul căruia fusese zidit un om. Același văr îi spusese că un strămoș al lor, pe nume Gjon, care lucrase ca zidar la podul acela, după terminarea lucrării, luase cu el nu numai amintirea acelei crime, dar și numele Ura.

— Vor cânta și cunoscuta baladă, doar că de data aceasta va fi varianta albaneză, urmă Kurt. Vizirului încă nu i-am spus, dar cred că nu va avea nimic împotrivă să-i găzduim. Vin de departe și, în plus, vor trebui să călătorească ținându-și instrumentele ascunse.

Kurt continuă să vorbească cu pasiune. Pomeni din nou despre legătura dintre familia lor de aici cu balada de acolo, din Balcani, despre relația dintre administrație și artă, despre efemer și etern, despre trup și suflet.

— Oricum, poți să spui ce vrei aici, dar nici o vorbă în altă parte, zise fratele cel mare, al cărui chip se posomorî din nou.

În jurul mesei se făcu din nou liniște, o liniște sumbră, de care se temeau cu toții.

— Tu, nepoate, văd că ai început să nu te mai amesteci în discuții, i se adresă guvernatorul lui Mark-Alem, mai mult ca să spargă tăcerea. Se pare că ai intrat cu totul în lumea viselor.

Mark-Alem simți cum se înroșește. Atenția celorlalți se fixase din nou asupra lui.

— Lucrezi la Selecționare, nu-i așa ? continuă unchiul cel vârstnic. Vizirul s-a interesat ieri de tine. Cică o carieră adevărată la Palatul Viselor începe la Interpretare, pentru că doar acolo se face într-adevăr o muncă de creație și se pot vedea calitățile reale ale omului. Nu crezi ?

Mark-Alem ridică din umeri, ca pentru a da de înțeles că alegerea sectorului nu a depins de el. I se păru că surprinde o scânteiere tainică în privirea unchiului cel vârstnic.

Deși guvernatorul își coborî imediat ochii în farfurie, luminița aceea neobișnuită nu-i scăpă nici mamei lui Mark-Alem. Urmărea plină de curiozitate și suspiciune discuția despre Tabir Saray la care participau acum toți mesenii, în afară de fiul ei.

În afară de cel care se afla... chiar în interiorul Palatului. Minteă îi lucra cu înfrigurare. Nu cumva își păzise băiatul atâta timp pentru a-l arunca acum în cușca leilor, o cușcă având un nume sonor, e drept, dar care, în realitate, nu era altceva decât un mecanism orb, fatal și sângeros, așa cum i-au spus adineauri ?

Privea cu coada ochiului profilul ascuțit al fiului. Oare cum se va descurca Mark-Alem al ei în noianul acela de vise, în vârtejul de nori al nălucirilor, în coșmarul acela, vecin cu moartea ? Cum de-l lăsase să se afunde în haosul acela ?

În jur, discuția despre Tabir Saray era în toi, dar Mark-Alem se simțea obosit și n-o mai urmărea. Kurt și unul dintre veri discutau dacă nu cumva revigorarea Palatului Viselor demonstra criza actuală a marelui stat otoman sau era doar o coincidență,

timp în care guvernatorul repeta întruna: „Lăsați discuția asta pe altă dată“.

În fine, musafirii s-au ridicat de la masă ca să-și bea cafeaua în salon. Plecară târziu, spre miezul nopții. Mark-Alem a urcat cu pași domoli în camera lui. Nu-i era somn, dar nici că-i păsa. Aflase că toți noii funcționari de la Tabir Saray suferă de insomnie în primele două săptămâni de la angajare. Apoi, somnul le revine.

Se întinse pe pat și rămase cu ochii deschiși o bucată de vreme. Își depăna fuiorul gândurilor în liniște. Era o insomnie nedureroasă, conștientă și rece. Și nu doar insomnia lui era alta. Totul în el se schimbase. Ceasul mare de la răscruce bătuse ora două. Își zise că pe la trei, trei și jumătate o să adoarmă. Și atunci, din ce dosar își va lua visele din noaptea aceea?

Acesta a fost ultimul gând al lui Mark-Alem înainte ca somnul să pună stăpânire pe el.

3. Interpretarea

Mult mai repede decât se aştepta, înainte ca primăvara să-şi facă simţită prezenţa (el crezuse că primăvara aceea, ba chiar şi vara avea să le petreacă la Selecţionare), înainte, deci, de schimbarea anotimpului, Mark-Alem fu transferat la Interpretare.

Într-o bună zi, înaintea pauzei de dimineaţă, fu anunţat să se prezinte la biroul directorului general. Dar de ce? Întrebă el, după care regretă, pentru că i se păru că pe chipul curierului apăruse un zâmbet ironic. Era clar că la Tabir Saray nu se puneau asemenea întrebări.

În vreme ce străbătea coridorul, prin cap îi treceau tot felul de gânduri negre. Oare nu făcuse vreo greşeală? Sau poate că se trezise vreun sărăntoc dintr-o provincie îndepărtată a imperiului să bată la uşile tuturor şefilor, reclamând că visul lui fusese aruncat pe nedrept la coş? Încercă să-şi amintească visele din ultimele zile pe care le trecuse, cu mari îndoieli, la „neimportante“, dar nu-i venea nici unul în cap. Dar poate că nu pentru asta îl chemau. Poate că era cu totul altceva, aşa cum se întâmplă de obicei: te cauă pentru ceea ce te aştepţi mai puţin. Dezvăluise cuiva vreun secret al Palatului? De când începuse munca aici nu se întâlnise cu nici un prieten.

Întrebând pe coridoare cum să ajungă la direcțiune, fu din ce în ce mai sigur că mai trecuse o dată pe acolo. Într-un rând i se păru că se înșală, pentru că holurile clădirii semănau teribil între ele, dar când, în cele din urmă, se trezi în camera cu sobă de mângal unde, în spatele mesei de lemn, stătea omul cu fața prelungă, care privea neîncetat spre ușă, se convinse că birourile direcțiunii generale erau chiar acelea în care fusese în prima zi de muncă la Tabir Saray. Ocupat până peste cap, uitase complet de existența omului din fața sa, ba chiar nici în momentul acela nu știa ce funcție are la Tabir Saray cel care-i aprobase angajarea acolo. Era unul dintre numeroșii directori-adjuncți sau, poate, chiar directorul general?

În picioare, complet abulic de emoție, Mark-Alem aștepta ca directorul să i se adreseze. Dar ochii funcționarului fixau în continuare ușa și, deși îi știa de-acum meteahna, tânărul crezu pentru o clipă că trebuia să mai vină cineva înainte de a i se comunica pentru ce fusese chemat. În cele din urmă, directorul își dezlipi privirea de la ușă.

— Mark-Alem, spuse el aproape în șoaptă.

Tânărul simți sudori reci pe spinare. Nu știa ce să facă, să-i spună „vă rog“, sau „eu sunt“, sau poate altceva, ori să aștepte fără un cuvânt acolo unde se afla. Acum era convins că-l chemaseră pentru ceva rău.

— Mark-Alem, repetă directorul, după cum ți-am spus când ai venit, ne ești simpatic.

O, Doamne, își zise Mark-Alem. Din nou fraza aceea ciudată pe care crezuse că n-o s-o mai audă niciodată.

— Ne ești simpatic, continuă funcționarul, și din acest motiv, de azi înainte ai să treci la Interpretare.

Mark-Alem simți cum îi bubuie urechile. Privirea i se opri involuntar pe soba de mangal din mijlocul camerei, al cărei jăratic, pe jumătate acoperit cu cenușă, părea că-i surâde batjocoritor asemenea oamenilor care zâmbesc cu ochii mijiiți. Era același jăratic care arsesse scrisoarea lui de recomandare în ziua aceea de neuitat în care pusese pentru prima oară piciorul acolo.

— Ai dreptate să nu fii prea entuziasmat, auzi Mark-Alem vocea celui alt și-și spuse: ce-i cu mine?

Realitatea era că nu simțea nici o bucurie, totuși trebuia să-i mulțumească, cu atât mai mult, cu cât intrase în biroul acela plin de teamă. Dădu să zică ceva, dar vocea oficialului îl întrerupse:

— Faptul că nu te bucuri arată că ai înțeles bine răspunderea noii tale munci. Interpretarea este considerată, pe drept cuvânt, creierul Palatului; aici salariul este mai mare, dar și munca e mai grea. Uneori va trebui să stai peste program și, în plus – iar asta este lucrul cel mai important –, acolo ai mai multe responsabilități. Totuși, trebuie să apreciezi favoarea pe care ți-o facem. Să ții minte că la Tabir Saray drumul spre vârf începe de la Interpretare.

Acesta a fost momentul în care își întoarse pentru prima oară ochii spre Mark-Alem, evitând totuși să-l privească în față.

Drumul spre vârf începe la Interpretare, își aminti el vorbele directorului. Tocmai se pregătea să spună că poate nu e potrivit pentru o muncă atât de grea cum este interpretarea viselor, când omul din fața lui, parcă ghicindu-i gândul, îi ieși în întâmpinare:

— Interpretarea viselor este o muncă dificilă. Ba chiar foarte dificilă. Ea nu are nimic de-a face cu sensurile banale care se dau în popor viselor: șarpele e de rău, coroana, de bine, și așa mai departe. Și nici cu cărțile populare care explică visele. La Palat, interpretarea este mult, mult peste toate acestea. Aici operează altă logică, alte simboluri și alte sensuri.

Cu atât mai nepregătit sunt eu pentru asta, vru să-i spună Mark-Alem. El se temuse știind că va avea de-a face cu simbolurile tradiționale, darămite când era vorba de altele necunoscute. Încercă, în cele din urmă, să zică ceva, dar celălalt îl întrerupse din nou:

— O să mă întrebi cum vei ști să folosești cheile interpretării. Nu-ți fie frică, fiule, o să înveți și încă repede. Asemenea ție, cu teamă și fără să aibă încredere în forțele lor, au început toți cei care sunt astăzi crema Interpretării. Două săptămâni, maximum trei, or să-ți ajungă ca să înveți. Și apoi, și-i făcu un semn să se apropie, iar Mark-Alem făcu un pas spre masă, nici n-ai nevoie de mai mult. Ba chiar este rău să ai prea multe informații, pentru că există riscul să-ți faci treaba mecanic. Interpretarea este în primul rând o muncă de creație. Nu trebuie exagerat cu învățatul unor reguli și simboluri. Important este să știi câteva principii, ca la algebră. Și nici acelea nu sunt bătute în cuie, altfel munca nu ar avea nici o rațiune. Arta celor care interpretează visele

începe acolo unde se sfârșește rutina. Cea mai mare atenție trebuie să i-o acorzi interacțiunii dintre simboluri. Și un ultim sfat: toată activitatea de la Tabir Saray constituie un mare secret, dar Interpretarea este secretul-secretelor. Nu uita asta. Și acum du-te să-ți iei în primire noul post. Cei de acolo te așteaptă. Succes!

Mark-Alem ieși împingând năuc ușa, pe care celălalt începuse deja s-o fixeze cu privirea. O vreme colindă pe coridoare fără să se gândească la nimic, până ce își aminti că trebuie să ajungă la Interpretare. Clădirea părea părăsită. Trebuie că pauza de dimineață trecuse în vreme ce el se afla la înaltul funcționar, altfel nu se putea explica o asemenea pustietate. Era liniștea care se lăsa imediat după pauză. Mark-Alem merse mult, în nădejdea că va întâlni pe cineva, dar nu întâlni pe nimeni. Uneori i se părea că aude pași undeva înaintea sau lateral, după colț, dar îndată ce ajungea acolo pașii păreau a se îndepărta, răsunând ori la etajul de sus, ori la cel de jos. Dacă o să bântui așa toată dimineața? se întrebă el neliniștit. Vor spune că am întârziat la muncă încă din prima zi. Era din ce în ce mai îngrijorat. Trebuia să-l fi întrebat pe directorul-adjunct, general sau ce naiba era încotro s-o apuce.

Mergea întruna. Coridoarele i se păreau când cunoscute, când necunoscute. Nu se auzea nici o ușă deschizându-se. Urcă la etaj pe niște trepte largi, apoi coborî două etaje. Peste tot era la fel: liniște și pustiu. Îi venea să urle. Avea senzația că se află într-o aripă foarte îndepărtată a clădirii, pentru că

stâlpii care susțineau tavanul aveau o formă aparte. La un moment dat, tocmai în clipa în care se pregătea să se întoarcă din drum, i se păru că vede pe cineva în fundul coridorului, acolo unde acesta făcea un cot. O porni într-acolo. Omul stătea nemișcat în fața unei uși. Înainte să ajungă lângă el și să-l întrebe ceva, celălalt îi făcu semn să se oprească. Mark-Alem se supuse.

— Ce cauți aici ? îl întrebă necunoscutul. Aici accesul este interzis.

— Caut Interpretarea, răspunse Mark-Alem. De o oră tot rătăcesc încolo și încoace.

Omul îl privi bănuitor.

— Lucrezi acolo și nu știi să ajungi ?

— Tocmai acum am fost numit, zise Mark-Alem, și nu știu unde e.

Celălalt continua să-l privească ciudat.

— Întoarce-te pe acolo pe unde ai venit, catadicsi într-un târziu, și ia-o pe coridorul principal până la holul mare. De acolo, urcă un etaj și ia-o pe coridorul din dreapta. O să ajungi direct la Interpretare.

— Mulțumesc, îi spuse Mark-Alem și făcu stângamprejur.

Repetă în gând, ca să nu uite, cuvintele necunoscutului: coridorul principal până la holul mare, un etaj mai sus, coridorul din dreapta. Cine o fi omul care m-a salvat ? se întrebă Mark-Alem. Părea un paznic, dar ce să păzească în pustietatea aceea ? Palatul era, într-adevăr, plin de mistere.

De departe i se păru că vede luminile din holul mare, locul unde se întâlneau coridoarele și scările. Răsufală ușurat.

Se făceau trei săptămâni de când Mark-Alem lucra la Interpretare. În primele două stătuse pe lângă bătrânii maeștri, învățând, unul după altul, toate secretele descifrării viselor, până ce, într-o zi, șeful îl strigă și-i spuse:

— Ai învățat destul, Mark-Alem. De azi încolo o să ai dosarul tău.

— Așa de repede? făcu Mark-Alem. Sunt eu în stare să lucrez singur?

Șeful zâmbi.

— Nu te teme. Toți am început ca tine. Apoi, supraveghetorul e acolo. Poți să-i ceri ajutorul pentru orice.

De patru zile Mark-Alem lucra de unul singur și totuși era mai confuz ca niciodată. Munca la Selecționare, care îl solicitase atât de mult înainte, acum i se părea floare la ureche: nu și-ar fi putut imagina vreodată că la Interpretare era atât de complicat.

Îi dăduseră un dosar considerat ușor, „Viață cotidiană, corupție“, iar el își spusese imediat: „O, Doamne, dacă un dosar ca ăsta m-a scos din minți, ce-o să fac atunci când mi-or pune în brațe dosarul cu comploturile împotriva siguranței statului?”

Dosarul era ticsit de vise. Citise deja vreo șaiszeci și dăduse deoparte douăzeci, pe care i se păruse că le-ar putea analiza singur. Dar, când le reluase, văzuse că, din contră, tocmai acelea erau cele mai grele. Atunci, din maldărul celor șaiszeci, alesese alte câteva, pe care inițial le considerase mai ușoare, dar

după o oră două paginile i se încețoșaseră dinaintea ochilor, se întunecaseră și deveniseră ilizibile.

Imposibil, urlase în sinea lui pentru a cine știe câta oară. O să-mi pierd mințile aici. De patru zile nu reușise să interpreteze complet nici un vis. Ori de câte ori crezuse că lucrurile sunt clare, apăruseră subit o mulțime de dubii și, ceea ce i se păruse evident până atunci devenea dintr-odată extrem de neclar. Treaba asta e o nebunie, repeta acoperindu-și ochii cu palmele. Coșmarul unei posibile greșeli îl urmărea pas cu pas. Avea momente în care credea că toate interpretările sunt greșite și că doar întâmplător ar fi putut cineva să dea soluția corectă.

Uneori îl cuprindea o neliniște extremă. Nu prezentase încă nici un vis rezolvat. Și superiorii lui ar fi putut crede fie că este un incapabil, fie un mare fricos. Dar ceilalți cum făceau, de ajungeau să umple zeci de pagini? O, Doamne, cum de erau atât de calmi?

Adevărul e că specialiștii în interpretare aveau dreptul să pună deoparte toate visele „grele” din dosarul lor, care erau date apoi experților analiști, maeștrii Interpretării. Totuși, nu era posibil să transferi la „Interpretare dificilă” majoritatea viselor din dosar.

Mark-Alem își masă tâmplele ca pentru a împrăștia sângele care se strânsese acolo și nu mai voia să circule. Zeci de simboluri îi treceau prin cap: șarpele și coroana, fumul, mireasa șchioapă, zăpada. Îi clocoteau în creier ca un vârtej pustiitor, goneau de acolo reprezentările morale ale lumii, încercau să le înlocuiască într-o mișcare nebunească și ilogică. Fie

ce-o fi, visului ăstuia îi dau o interpretare la nime-reală, își zise și trase mai aproape pagina cu textul visului. Să fie cu noroc! Visul aparținea elevului unei școli religioase din capitală: doi oameni au găsit un curcubeu vechi, căzut pe pământ. L-au ridicat cu greu, l-au șters de praf, unul dintre ei a început chiar să-l vopsească, dar curcubeul nu voia deloc să strălucească. Cei doi l-au pus la loc și au luat-o la goană.

Hm, făcu Mark-Alem, strângând tocul în mână. Ar fi vrut să scrie ceva, dar brusc îi pieri curajul. Și totuși o făcu. Aproape pe negândite sau, mai bine spus, renunțând pe loc la primul raționament, scrisse pe hârtie: Prevestire despre... Ridică imediat tocul de pe foaie. Prevestire despre... Prevestire despre... O, Doamne, ce putea prevesti un asemenea delir? aproape că strigă el. E un coșmar, o demență! Tăie cuvintele „Prevestire despre“ și împinse disperat foaia spre grămada de vise greu de interpretat. Nu, mai bine să fie dat afară din serviciu, decât să se lase înghițit de mlaștina aceea. Își sprijini fruntea în palme și rămase așa, cu ochii pe jumătate închiși.

— Ce ai, Mark-Alem? auzi imediat vocea subțire a supraveghetorului, te doare capul?

— Da, nițel.

— Nu fi supărat, așa pățește fiecare la început. Ai nevoie de ajutor?

— Mulțumesc! O să vin imediat să vă cer niște sfaturi.

— Da? Foarte bine. De când ai venit te-am așteptat.

— N-am vrut să vă deranjez prea mult.

— O, nu vorbi așa. Este de datoria mea să te ajut.

— Peste o oră, am să vă aduc ceva, deși ...

— Ce deși ?

— Deși nu sunt prea sigur. Poate că interpretarea mea e complet greșită, ca să nu spun prostescă.

Supraveghetorul îi zâmbi și se îndepărtă.

— Te-aștept, spuse.

Acum nu mai am loc de întors, se gândi Mark-Alem. Acum, vreau, nu vreau, trebuie să scriu și eu ceva, ca toți ceilalți.

Pășind cu o vioiciune simulată, se apropie de raftul cu dicționare. Băgase de seamă că majoritatea colegilor consultau destul de des cărțile de specialitate. Căută câteva expresii mai ciudate, dar nu găsi explicații mulțumitoare. Erau câteva arhaisme al căror înțeles se schimbase, evident, cu trecerea secolelor. La fel și denumirea unei flori, „floarea-cuc“, pe care nu o găsi nicăieri. Notă toate expresiile acelea pe o hârtie, cu gândul să-l întrebe mai târziu pe supraveghetor, după care se chinui ceva vreme să scoată o fărâma de sens din două vise provenite de undeva, de pe țărmul mării Azov. Într-unul era vorba despre un omuleț cu o carte sfântă în mână, despre două țestoase care mergeau una după alta ca soț și soție, într-o duminică liniștită. Nu te enerva, își spuse, punând pagina deoparte. Celălalt vis îi păru mult mai ușor. Dă-i drumul, se încurajă el, fie ce-o fi, și luă pagina cu visul în care un grup de bărbați îmbrăcați în negru treceau un șanț, după care o luau pe un câmp acoperit cu zăpadă. Explicația visului i se păru clară: un grup de funcționari, după

ce au uneltit contra statului, depășesc greutățile și o pornesc pe câmpul nins, care simbolizează căderea guvernului.

Așternu repede-repede această explicație pe hârtie, dar, înainte de a scrie concluzia, își zise: dar asta e chiar un complot împotriva statului. Citi încă o dată explicația și ajunse la aceeași concluzie: era ceva asemănător cu un complot. Iar el avea dosarul vieții cotidiene și al corupției. Derutat, lăsă tocul din mână. Iată că, orice ar fi făcut, totul îi ieșea pe dos. O clipă, își spuse apoi. Poate că nu e chiar așa. La urma urmei, e doar un pas de la corupție până la o acțiune contra statului, câtă vreme e vorba despre funcționari. În afară de asta, ah! cât de uituc e, împărțirea pe categorii a viselor era doar aproximativă și n-ar fi fost deci ieșit din comun ca în dosarul cu viața cotidiană să dai peste probleme grave de stat. Ba chiar li se spusese de multe ori cât de onorabil este efortul slujbașului de la Tabir Saray care caută cu curaj semne importante chiar și acolo unde s-ar părea că nu sunt decât banalități. Da, da, își amintea bine aceste instrucțiuni. Se mai spunea și că Marele Vis apare acolo unde nu te aștepți, adică în cele mai banale dosare.

Mark-Alem se simți revigorat. Înainte de a-și pierde din nou elanul reluă, unul după altul, patru dintre visele de dinainte și le dădu interpretarea pe loc, în josul paginii. Era mulțumit și, tocmai când se pregătea să se apuce de al cincilea vis, ceva inexplicabil îl împinse să recitească interpretarea primului. Îndoiala îl cuprinse din nou. Poate că am greșit, poate că nu e așa, își repetă în gând. Încet-încet se

convinse că interpretarea era într-adevăr greșită. Fruntea i se umplu de o transpirație rece și privi cu ochii stinși rândurile pe care mâna lui le așternuse cu atâta siguranță pe hârtie și care, acum, îi păreau străine și ostile. Ce să facă? Își spuse înciudat: ducă-se dracului! Cine o să dea atâta importanță foiile aleia, printre zecile de mii de vise care sunt analizate acolo, și se pregăti să lase foaia așa cum era, dar, în ultimul moment, mâna îi ezită din nou. Dar dacă îi va observa cineva greșeala? Cu atât mai mult, cu cât în vis era vorba despre funcționarii statului. În plus, asta putea să se afle în cercurile oficiale, iar partea proastă era că fiecare s-ar fi putut simți acuzat el sau cercul lui de prieteni. Vor cerceta cine a făcut acea interpretare și, când vor afla, vor începe să bată toba: ia te uită, ia te uită, a ajuns la Tabir Saray un oarecare Mark-Alem, un mucos cu caș la gură care, chiar de la primul vis pe care l-a analizat, a azvârlit cu noroi în oficialii statului. Fiți atenți la șarpele ăsta!

Mark-Alem luă cu atâta iuțeală fila de pe masă, de parcă s-ar fi temut să nu citească cineva ceea ce era scris acolo. Trebuia făcut ceva pentru a corecta prostia aceea, până nu era prea târziu. Dar ce anume? Într-un rând îi trecu prin cap să arunce visul la coș, dar își aminti că fiecare dosar avea scris pe copertă numărul de vise. Asta-i mai trebuia acum, să înfunde pușcăria ca un răufăcător. Altceva, își spuse, altceva. Trebuia să facă altceva. Ah! dacă nu s-ar fi grăbit ca un netot să ia pana, acum ar fi putut da o cu totul altă interpretare visului. Dar îl cuprinsese un soi de avânt diabolic, care îl împinsese

să mâzgălească hârtia aceea fatală. Iar acum totul era compromis. Stai așa, își zise, fără a-și dezlipi privirea de pe propriile-i rânduri, pe care acum le ura, stai puțin, poate că nu e totul pierdut. Parcurse rapid textul și-și spuse că se mai putea totuși îndrepta câte ceva. Când reciti frazele pentru a treia oară, se miră că nu-i trecuse prin cap ceva mai devreme. O ușurare bruscă i se răspândi de la tâmpile, coborând prin esofag direct în plămâni. La urma urmei, corecturile sunt ceva obișnuit pentru orice text. Avea să le facă în așa fel încât să nu se observe nimic. Va fi pur și simplu o chestie de exactitate a frazei, cel mult de stil. Citi pentru cine știe a câta oară fraza: „un grup de funcționari, după ce au uneltit contra statului...” și, în cele din urmă, cu degetele-i tremurând amarnic, după cuvântul „au“, adăugă „împiedicat“ și transformă „uneltit“ în „o uneltire“. Fraza avea acum sensul complet schimbat: „un grup de funcționari, după ce au împiedicat o uneltire contra statului...” Mark-Alem mai citi o dată și încă o dată textul și i se păru în ordine. Modificările nu săreau în ochi. Și, chiar dacă ar fi fost așa, puteau fi interpretate ca greșeli de scriere, corectate de specialistul în interpretare la recitirea textului. Mark-Alem răsuflă ușurat. Iată că o făcuse în cele din urmă și pe asta (Mark-Alem, după ce a uneltit contra statului...). Privi în jur cu groază. Dar dacă-l văzuse cineva? Prostii, își zise. Cel mai apropiat coleg era la o asemenea distanță, încât nu putea citi nici măcar titlul dosarului, darămite textele. Ce bine că scriu mic, își zise și respiră din nou ușurat. După toată

emoția de adineauri, acum se putea relaxa. La năibă cu toate astea!

Privi cu coada ochiului prin sală. Oamenii munceau în liniște, adâncit fiecare în dosarul lui. Nu se auzea nici măcar scârțâitul penițelor pe hârtie. Ici, colo, câte unul se mai ridica de la masă și, cu pași ușori, încercând să nu facă zgomot, ieșea din încăpere. Coborau la arhivă pentru a verifica interpretările unor vise asemănătoare, mai vechi sau foarte vechi, făcute de specialiști celebri. Dumnezeuule mare! oftă Mark-Alem privind zecile de capete aplecate deasupra dosarelor.

În paginile acelea era somnul omenirii, oceanul de coșmaruri în care ei încercau să descopere câteva picături pierdute, câteva semnale. Bieții de noi, făcu în sinea lui.

Se apucă să citească alte câteva file, dar nu mai avea nici un chef. Ochii parcurgeau textele, dar gândul îi era departe. Oșteni cu feregele pe față. Mii de încălțări într-o piață și deasupra lor o frânghie. Zăpadă, din nou, umplând câteva sipete mari, laolaltă cu zestrea unui... bărbat. Ce creier aiurit, gândi Mark-Alem și brusc, cu un sentiment ciudat, asemănător aleanului, își aminti primul vis cu care avusesese de-a face la Tabir Saray. Trei vulpi albe pe geamia din subprefectură. Un vis frumos, curat. Unde o mai fi acum, prin ce unghere ale mecanismului acela gigantic? Oof! făcu el și se concentrează asupra unei pagini. Ar fi vrut să mai rezolve încă vreo două vise până la pauză, dar clopoțelul sună mai devreme decât se aștepta și închise dosarul.

În subsolul unde își luau cafeaua și salepul era, ca de obicei, agitație. Acolo era singurul loc în care Mark-Alem putea să schimbe două vorbe cu oameni cunoscuți sau necunoscuți. La Selecționare stătuse puțin, așa că nu-și făcuse prea multe cunoștințe, iar la bufet îi vedea și mai rar. Dar și atunci îi păreau străini, îi simțea aparținând unei etape pe care o depășise deja. Îi plăcea mai mult să discute cu persoane necunoscute, decât cu ei. La Selecționare nu avusese nici o zi fericită și poate că acesta era motivul pentru care evita să-și întâlnească foștii colegi. Și la Interpretare zilele fuseseră monotone și triste, cu excepția celei de azi, când ajunsese să facă, în fine, ceva util. Iată de ce, spre deosebire de alte dăți, când cobora la bufet cu moralul la pământ, astăzi se simțea ceva mai destins.

— Unde lucrezi ? îl întrebă pe un ton degajat pe cel care se așezase în fața lui la masa plină cu cești goale de salep.

Celălalt înțepeni brusc, ca în fața unui superior.

— La Înregistrare, domnule, zise.

Mark-Alem realizează că nu greșise. Se vedea imediat că omul era un angajat nou, așa cum fusese și el în urmă cu o lună.

— Ai fost bolnav ? îl iscodi sorbind din cafea, mirat el însuși de siguranța lui. Ești foarte palid.

— Nu, domnule, răspunse celălalt, punând ceașca de salep pe masă. Avem mult de lucru și...

— Clar, zise Mark-Alem pe același ton degajat care-l mira. Poate că e sezonul în care vin multe vise.

— Da, da, făcu celălalt și dădu atât de energic din cap, încât Mark-Alem avu impresia că, dacă ar mai

fi continuat, grumazul subțire al tânărului n-ar mai fi rezistat și s-ar fi frânt.

— Dar dumneavoastră? cuteză și novicele.

— La Interpretare.

Ochii celui-lalt se luminau și zâmbi vrând parcă să spună: am bănuț eu.

— Bea-ți salepul până nu se răcește, îl îndemna Mark-Alem, văzându-l că nu mai îndrăznește nici să ridice ceașca de pe masă.

— Este pentru prima dată când mi se întâmplă să stau la masă cu un domn de la Interpretare, zise tânărul, impresionat. Sunt tare bucuros!

Încercă în două-trei rânduri să ridice ceașca, dar nu reuși s-o ducă până la buze și o lăsă din nou pe masă.

— Lucrezi de mult la Palat?

— De două luni, domnule.

După două luni ai ajuns piele și os, i se adresă Mark-Alem în gând. Oare eu cum voi ajunge, după ceva timp?

— Am avut tare mult de lucru în ultima vreme, spuse celălalt, reușind în cele din urmă să soarbă din salep. Am lucrat peste program în fiecare zi.

— Se vede cu ochiul liber, zise Mark-Alem.

Tânărul zâmbi cu aerul că spune: sunt eu de vină pentru asta?

— Lângă noi s-au nimerit să fie camerele de izolare, continuă el, și, când e nevoie de copiiști, ne strigă pe noi.

— Camerele de izolare? se miră Mark-Alem. Ce-s astea?

— Chiar nu știți ? făcu celălalt, și Mark-Alem regretă că-l întrebase.

— N-am avut niciodată de-a face cu ele, murmură, totuși am auzit câte ceva.

— Sunt aproape lipite de biroul nostru, zise copistul.

— Nu cumva sunt în aripa aceea păzită a Palatului ? întrebă Mark-Alem.

— Chiar așa, domnule, spuse celălalt, bucuros. Paznicii stau chiar în fața ușilor. Așadar, ați fost pe-acolo ?

— Am trecut doar, pentru altceva, spuse Mark-Alem.

— Doi pași mai încolo sunt birourile noastre. De-aia, când au nevoie de copiiști, anchetatorii trimit după noi. O, asta e într-adevăr o treabă afurisită. E acolo un om pe care-l anchetează neîntrerupt de patruzeci de zile.

— Dar ce a făcut ? se miră Mark-Alem și, pentru a nu da prea mult de bănuít, râgâi cu nonșalanță.

— Cum ce a făcut ? Se știe ce a făcut, zise celălalt, privindu-l cu insistență pe Mark-Alem. Este proprietarul unui vis și, precum știți, Palatul consideră necesar să-i cheme aici pe unii dintre ei, pentru a da explicații suplimentare despre visul pe care ni l-au trimis.

— Aha, am auzit eu câte ceva, spuse Mark-Alem și vru să râgâie iar, dar în privirea celuiilalt zări o scânteiere de panică.

— Poate că n-ar fi trebuit să vorbesc despre lucruri atât de tainice, cum sunt toate de pe aici, dar

dacă mi-ați spus că lucrați la Interpretare am crezut că le știți.

Mark-Alem râse.

— Îți pare rău că mi le-ai spus? zise. Eu lucrez într-adevăr la Interpretare și știu secrete de o mie de ori mai importante decât ceea ce mi-ai spus tu.

— Firește, firește, făcu celălalt mult mai liniștit.

— În plus, continuă Mark-Alem, coborând glasul, eu sunt din familia Qyprilli, așa că nu-ți fie frică...

— O, Doamne! exclamă copistul, mi-a stat inima... O, Doamne, ce noroc pe capul meu să mi se adreseze cineva ca dumneavoastră!

— Și cum merge treaba cu cel din camera de izolare? îl întrerupse Mark-Alem. Merge? Tu lucrezi acolo, nu?

— Da, domnule, zilele astea am lucrat acolo. Acum de acolo vin. Cum merge treaba? Cum să spun? Până acum am umplut sute de pagini de rapoarte. Se înțelege că a băgat-o pe mâneacă, deși nu-i vinovat. E un om neînsemnat dintr-o subprefectură pierdută de la soare-răsare. Când a trimis visul acela nici prin cap nu i-a trecut că va sfârși la Tabir Saray.

— De ce-i așa de important visul lui? întrebă Mark-Alem.

Celălalt ridică din umeri.

— Habar n-am nici eu. La prima vedere pare banal, dar are el ceva, de vreme ce i se dă atâta importanță. Interpretarea spune că este nevoie de lămuriri suplimentare. Și uite, de atâta amar de vreme nu se lămurește nimic, ba chiar totul e și mai confuz.

— Nu pricep, ce vor de la omul acela?

— E greu de spus, domnule. Nici eu nu știu prea bine. I se cer niște amănunte cam ciudate. Se înțelege că nu le poate da. Doar a trecut atâta vreme de când a visat visul acela. În plus, după atâtea zile de când e închis aici, e zăpăcit de tot. Este evident că visul i-a ieșit complet din minte.

— Apar des astfel de cazuri? întrebă Mark-Alem.

— Nu cred. Două, trei pe an, nu mai multe. Altfel, oamenii se vor speria și nu-și vor mai trimite visele.

— Desigur. Și ce-o să se întâmple acum cu el?

— Vor continua să-l interogheze până când, până când... — copistul își deschise larg brațele — nu știu nici eu până când.

— Hm, foarte curios, făcu Mark-Alem. Așadar, nu rămâne fără consecințe să trimiți vise la Tabir Saray. Într-o bună zi poți primi citație să te prezinți aici.

Celălalt dădu să spună ceva, dar se auzi clopoțelul care anunța sfârșitul pauzei și, după ce se salutară, cei doi se despărțiră.

În vreme ce urca treptele, Mark-Alem repeta în gând cele auzite de la copist. Ce erau, Doamne, camerele acelea de izolare? La prima vedere n-aveau nici un sens, nici o logică, dar cu siguranță se înșela. Erau, fără îndoială, un soi de pușcărie. Dar de ce? E cert că dintr-un vis nu-ți rămâne mai nimic în memorie, spusese copistul. Ăsta trebuie să fie motivul adevărat al încarcerării proprietarului său: să-și uite visul. Interogatorii epuizante de zile și nopți întregi, procese-verbale nesfârșite, solicitarea unor

amănunte referitoare la ceva ce nu poate fi nicio-dată exact, cum este visul, până când acesta se descompune și dispare complet din memoria celui care l-a visat. Spălarea creierului, într-un cuvânt, își spusese Mark-Alem. Sau un ne-vis, dacă ar putea fi acceptat un asemenea cuvânt, așa cum se spune ne-legiuit, ca opus al cuvântului legiuit, ori ne-om, în opoziție cu om. Cu cât se gândea mai mult la asta, cu atât se convingea mai abitir că era singura explicație. Erau, se părea, străfulgerări de idei periculoase, pe care statul, pentru un motiv sau altul, trebuia să le izoleze, așa cum este izolat microbul ciumei până la neutralizarea lui.

Mark-Alem urcase scările și mergea acum alături de alte zeci de slujbași, înghițiți unul după altul de ușile deschise de o parte și de alta a coridorului. Cu cât se apropia mai mult de sălile Interpretării, cu atât simțea că siguranța de paradă pe care o afișase la bufet, la fel ca orice superioritate dobândită prin supunerea altuia, îl părăsea. În locul ei începu să-l apese din nou teama, o teamă crescândă, ritmată, transformându-l în același funcționar anonim, pierdut în mecanismul acela gigantic.

Zări de departe masa de lucru și dosarul și se așeză acolo ca pe un teribil țărnm al somnului, lăsându-se împrăștiat cu stropi negri și amenințători, avortați din cine știe ce adâncimi înfricoșătoare. O, Doamne, ajută-mă! își spusese el.

Vremea era din ce în ce mai rece. Anotimpul acela înșelător, care-ți strecura nesiguranță în suflet, o ținea așa de două săptămâni. La fel ca ieri, șopteau

oamenii, privind pe fereastră norii grei de apă. Deși sobele de teracotă duduiau încă de dimineață, în birourile de la Interpretare înțepeneai de frig. Uneori Mark-Alem nu-și scotea deloc paltonul. Era greu de înțeles de unde venea tot frigul acela. Nu pricepi? Îl întrebase un tip cu care își băuse odată cafeaua la bufet. Din dosare vine frigul și umezeala asta. Toate relele de acolo ne vor veni, tinere. Mark-Alem se prefăcu a nu-l auzi. Pentru că, ce altceva ar putea să vină din țara somnului? urmase celălalt. Este ca țara morții. Sărmanii de noi, care lucrăm cu dosarele alea! Mark-Alem plecase fără un cuvânt. Poate că era un agitator, își spuse el mai târziu. Se convingea din ce în ce mai mult că Tabir Saray colcăia de tot felul de indivizi ciudați și de mistere.

Și câte nu auzise el în tot timpul acesta despre Tabir Saray și ceea ce se făcea acolo! La prima vedere aveai impresia că slujbașii nu vorbeau nimic despre toate astea, dar, cu trecerea zilelor, dintr-o frază șoptită la bufet, dintr-alta auzită pe coridor, la poartă sau la biroul de alături, încet-încet și fără să vrei, puteai să-ți încropești o imagine completă, care să-ți stăruie îndelung în amintire. Așa, de exemplu, existau voci care susțineau că visatul individual nu este decât o fază intermediară pentru om, deoarece va veni o vreme în care visul își va pierde această calitate și, la fel ca gesturile sau ca acțiunile omului, va deveni vizibil și pentru ceilalți. Pe scurt, așa cum o plantă sau un fruct stau ascunse sub pământ până ce le vine vremea să iasă la lumină, și visul omenesc este acum ascuns în somn, lucru care nu va mai continua multă vreme. Într-o

bună zi, el va ieși la lumina soarelui, își va ocupa locul alături de gândirea, experiența și activitatea omenească și – o fi bine sau rău, așa ceva numai Dumnezeu știe – va schimba lumea.

Alții spuneau că Apocalipsa nu era altceva decât ziua în care visele vor ieși din închisoarea somnului, pentru că învierea morților, pe care oamenii și-o imaginează într-o manieră banală și metafizică, nu se va manifesta decât în această formă. Nu sunt oare visele mesajele morților? se întrebau ei. Această dorință seculară, rugă, protest, insistență, spune-i cum vrei, va ieși într-o zi la suprafață.

Mai erau și alții, care, acceptând toate acestea, le explicau altminteri. Ieșirea viselor la lumină, spuneau ei, în climatul aspru de aici, nu va însemna decât pieirea, dispariția lor. Aceasta va marca ruperea de coșmarurile morților, deci de trecut, rupere considerată de unii drept o mare nenorocire, de alții, o eliberare și o renaștere adevărată a umanității.

Toate aceste speculații îl oboseau pe Mark-Alem. Cele mai insuportabile totuși erau zilele acelea lungi și incolore, în care nu se spunea nimic și nu se petrecea nimic, iar el era obligat să lucreze cocoșat peste dosarul lui, trecând din visul unuia în visul altuia ca printr-o negură rece și tristă ce-i părea uneori că se va destrăma, dar care-i încețoșă și mai mult ochii.

Era într-o vineri. Pentru șefii Palatului ziua aceea avea ceva special. Și asta pentru că vinerea era ales Marele Vis trimis apoi la palatul suveranului.

Afară aștepta trăsura cu emblema imperială și gărzile. Marele Vis va porni spre palat, dar agitația,

nerăbdarea și curiozitatea vor persista chiar și după plecarea lui: oare cum îl va primi suveranul? De regulă, ecoul venea a doua zi: padișahul e mulțumit sau padișahul nu a spus nimic, ori, mai rar: padișahul e nemulțumit de Marele Vis. Dar asta se întâmpla extrem de rar.

Oricum, aici zilele i se păreau mai palpitate și avea impresia că se succede cu o mai mare repezi-ciune. În așteptarea zilei de vineri, săptămâna trecea și ea în zbor. Asta în vreme ce în celelalte sectoare atmosfera era plictisitoare, monotonă și cenușie.

Mark-Alem se cufundă în lectura dosarului din fața sa. Începuse să prindă meseria și analiza viselor i se părea mult mai ușoară. Peste câteva zile avea să-și termine primul dosar. Îi mai rămăseseră câteva pagini. Citi două, trei vise plicticoase, cu ape negre, murdare, un cocoș bolnav împotmolit într-o mlaștină și un reumatism care ieșise în afara trupului cuiva aflat la o petrecere de ghiauri. Ce tâmpenii! își spuse el și lăsă tocul din mână. Doar mocirla aia mai rămăsese neinterpretată. Gândul îi zbură din nou la sălile Marelui Vis, ca atunci când ești plictisit și-ți amintești cu jind de bairamul de acum câteva zile. Săli pe care nu le văzuse niciodată, ba mai mult nici nu știa în ce aripă a Palatului se află, și totuși era convins că, spre deosebire de restul încăperilor, acelea aveau ferestre înalte până la tavan prin care intra o lumină tulbure ce înnobila oamenii și lucrurile din jur. Acolo chiar și un coșmar, înfricoșător prin natura lui, deoarece vine direct din zona întunecată a creierului, trebuie să fie măreț și solemn. Că este așa o arată chiar faptul că, stâlciți în băți

și însângerați, condamnații strigau cu ultima suflare: trăiască sultanul!

Ehei, făcu în sinea lui Mark-Alem și luă din nou tocul în mână. Încercă să lucreze fără întrerupere, până ce auzi clopoțelul care anunța sfârșitul programului. Îi mai rămăseseră doar două vise din dosar. N-ar fi fost rău să le termine și pe acelea o dată pentru totdeauna.

Din toate părțile se auzea zgomotul celor care se ridicau de la masă și se înghesuiau spre ieșire. În scurt timp, când se făcu din nou liniște, Mark-Alem observă că în sală mai erau doar aceia care doreau să lucreze peste program. Simți că pustiul rămas după plecarea celorlalți se strecura în el. Mark-Alem trăise această stare ori de câte ori stătuse peste program. Dar nu avea ce face. Era recomandabil pentru toți să rămână când și când după orele de program, în afara cazurilor obligatorii. O să vadă el ce va face astă-seară. Înăbușindu-și cu greu un oftat, începu să citească o pagină. Hm, făcu chiar după primul rând. Unde mai citise el visul acesta? Un maidan cu tot felul de lucruri sub un pod și un instrument muzical... Fu cât pe ce să strige de uluit ce era. Era pentru prima oară când dădea peste un vis care-i trecuse prin mână și la Selecționare. Se bucură ca și când ar fi întâlnit un vechi prieten, privi în jur pentru a le face cunoscută și altora această coincidență, dar în sală erau puțini oameni, iar cel mai apropiat se afla la zece metri distanță.

Înviorat, Mark-Alem începu să citească textul visului, la început destul de amuzat, apoi din ce în ce mai atent. Nu pricepea nimic, dar nu-și făcea

probleme. La prima vedere multe vise păreau astfel, ilogice, ca un perete neted de care nu te puteai agăța, dar era de ajuns un singur amănunt pentru ca enigma să se lase dezlegată. Uite, și ăstuia o să-i găsească clenciul. Și îndată după asta, cu experiența pe care o avea, îl va diseca bucată cu bucată. Auzise că, la fel ca și el, plini de emoție de parcă ar fi fost vorba despre dezvirginarea unei fete, bătrânii specialiști în interpretare povesteau istorii cu vise imposibil de abordat la început, care-i chinuiseră ca pe hoții de cai până când, brusc, atunci când se așteptau mai puțin, cedaseră și se lăsaseră pătrunse.

Mark-Alem începu să citească în șoaptă. Maidanul cu vechituri, vechiul pod, instrumentul muzical necunoscut și taurul sălbatic. Erau o mulțime de simboluri, dar nu se legau aproape deloc. Iar într-un vis, raporturile dintre simboluri sunt mai importante decât simbolurile înseși. Le puse în relație două câte două: podul cu taurul, instrumentul muzical cu maidanul, apoi podul cu instrumentul muzical, maidanul cu taurul și din nou taurul cu instrumentul muzical. Din ultima asociere părea să iasă un oarecare sens: taur, instrument muzical și pod, dar era ceva illogic: un taur (forță brutală și necontrolată), stârnit de muzică (viclenie, ascunzișuri, propagandă permanentă), va distruge vechiul pod. Dacă în locul podului ar fi fost un stâlp, sau un zid de cetate, sau un alt simbol al statului, atunci visul ar fi putut avea un sens, dar podul nu avea nimic în comun cu statul. Este, de obicei, simbolul unui bine care li se face oamenilor în genere cum ar fi o fântână, un drum... Dar ia stai nițel, își zise Mark-Alem, și un

gând ciudat îl făcu să sară ca ars. Podul avea legătură cu numele lor de familie... Oare ce nenorocire...

Citi textul încă o dată cu sufletul la gură și se simți ceva mai bine: taurul nu se năpustea în nici un caz asupra podului. El se învârtea pe maidan, atâta tot.

Vis idiot, își spuse Mark-Alem. Bucuria că-l regăsise în dosarul său fu înlocuită de un sentiment de ciudă. Acum își amintea că, și atunci când îl citise la Selecționare, i se păruse illogic. Ar fi putut să-l arunce la coș încă de acolo! Mark-Alem înmuie tocul în cerneală și se pregăti să scrie „neinterpretabil“, dar mâna îi rămase o clipă în aer. Să-l lase pentru a doua zi? Să-l întrebe pe supraveghetor? În realitate, deși se putea consulta cu acesta, faptul în sine nu făcea o impresie prea bună. Mark-Alem simțea că se enervează. Era mai bine să termine dosarul în seara aceea, căci oricum îl ținuse și așa destul de mult...

Luă ultimul vis, îl descifră cât putu de repede, apoi se întoarse iar la cel rămas. Era nehotărât. Ar fi vrut să scrie pe foaie „neinterpretabil“, să predea dosarul și să plece, când în sală intră șeful Interpretării. O bucată de vreme acesta discută cu supraveghetorul, apoi privi în jur ca și când i-ar fi numărat pe cei rămași, după care îi spuse din nou ceva supraveghetorului.

— Tu și tu, se auzi vocea supraveghetorului, după plecarea șefului. Mark-Alem întoarse capul. Și voi doi de acolo. Și tu, Mark-Alem, voi o să lucrați astă-seară suplimentar. Șeful mi-a spus ceva despre un dosar urgent care trebuie rezolvat de îndată.

Nimeni nu zise nimic.

— Până or să aducă dosarul, mergeți și luați-vă ceva de la bufet, mai spuse supraveghetorul. Poate că va trebui să stăm mai mult.

Ieșiră din sală unul câte unul. Pe coridoare se auzea, ici-colo, zgomotul ușilor încuiate. Plecau și ultimii întârziați.

Bufetul părea părăsit la ora aceea târzie din după-amiază. Chelneri puțini cu chipuri obosite, o parte dintre mese strânse pentru curățenie, toate acestea te deprimeau. Mark-Alem comandă o ceașcă de salep și un covrig, după care se așează la cea mai îndepărtată masă. Nu voia să fie deranjat. Bău încet salepul, mușcă în silă din covrig, apoi, cu pași domoli, fără a privi nici în dreapta, nici în stânga, ieși.

O bucată de vreme merse ca năuc pe coridorul nesfârșit de la parter. Încă nu se înserase, deși umbrele se îndeseau. Sub cupola mare din hol se stingeau ultimele sclipiri ale zilei. N-avea de ce să se grăbească și își spuse că ar fi putut merge până în holul mare, ca să nu se închidă de pe acum în biroul plicticos în care lucra. Când și când se auzea scârțâitul vreunei uși care se închidea. Coridorul era pustiu și avu brusc o senzație de mulțumire pentru că putea merge singur prin acel imens spațiu abandonat, spre cupola uriașă cu lumina ei cenușie filtrată prin geamurile prăfuite.

Ajunse chiar sub cupolă și, după ce privi așa cum privești în afundul unei peșteri, se pregăti să se întoarcă. Deodată i se păru că aude un zgomot în liniștea aceea de mormânt. Se opri și ciuli urechile. Părea zgomot de pași care se apropiau. Poate că sunt portarii, își zise el și dădu să plece. Ceva însă

Îl ținutua locului. Zgomotul era acum mai aproape și venea dintr-un coridor lateral. Mark-Alem se lipi de zid și așteptă să vadă ce se petrece. O, Doamne, făcu în clipa în care de după colț apărură un grup de oameni care duceau pe umeri un sicriu negru. Ei nici nu-l băgară în seamă și dispărură pe holul lateral. E cel anchetat pentru visul lui, își zise Mark-Alem, în vreme ce pașii se auzeau din ce în ce mai stins. Privi în jur. Se afla exact acolo unde văzuse paznici în fața camerelor de izolare. O, Doamne, cu siguranță că el era.

Un sentiment de neputință, ca un val ce se apropie din ce în ce mai mult, îl cuprindea pe măsură ce urca treptele. Își amintise în câteva rânduri de nefericitul acela, dar nu crezuse niciodată că soarta avea să fie atât de crudă cu el. Ba chiar, la bufet, încercase să mai dea de copist pentru a-l întreba ce se mai întâmplase cu prizonierul, fusese eliberat sau se mai afla încă acolo. Se pare însă că omul nu reușise să-și uite visul. Sau poate că așa stăteau lucrurile: cei chemați la Tabir Saray aveau un asemenea sfârșit. Un monstru, scrâșni Mark-Alem, mirat de înrâncenarea cu care pronunțase cuvântul acela. Nu-ți ajung toate astea, ne mai și înghiți de vii.

Pe masă găsi un dosar nou pe care supravegheatorul i-l lăsase în timp ce era la bufet. Îl răsfoi aproape cu ură și văzu că nu avea mai mult de cinci, șase file. Textele trebuiau analizate chiar în seara aceea. În sală fuseseră aprinse lămpile. Frigul devenise înțepător, pentru că nimeni nu se îngrijise să mai bage cărbuni în sobă. Mark-Alem luă primul vis și, fără a-i citi începutul, văzu că textul se întindea până jos,

ba mai mult, lucru foarte rar, continua pe cealaltă pagină. Observă apoi că nu se termina nici pe aceasta, nici pe a treia, până ce, spre marea lui mirare, realizează că toate cele șase file ale dosarului cuprindeau relatarea unui singur vis. Nu avusese niciodată prilejul să întâlnească un asemenea text. Trebuie să fie un vis ciudat, gândi el, și-și aruncă ochii pe pagini, fără a citi însemnările despre posesor și adresa lui. Va avea probleme mari cu delirul acela fără cap și coadă, mai mult ca sigur indescifrabil, rodul vreunei cumplite nopți de coșmar.

Și visul era într-adevăr așa, delirant. De regulă, coșmarurile le erau încredințate specialiștilor cu experiență. Ba chiar se spunea că, înainte vreme, atât la Selecționare, cât și la Interpretare, ele erau aranjate în dosare speciale, care așa se și numeau: „Vise negre – deliruri“. Mai apoi, din pricini neclare (se spunea că tendința ca aceste dosare să fie „crema“ arhivei fusese adevăratul motiv), tradiția dispăruse și, de atunci, delirurile erau distribuite, în funcție de conținut, în celelalte categorii de vise. Totuși, când repartizau dosarele, supraveghetorii de sală aveau grijă ca ele să le fie încredințate celor mai buni specialiști. Mark-Alem nu știa cum să-și explice postura în care se afla în momentul acela: ca pe o dovadă de încredere a superiorilor în calitățile sale, ori ca pe un gest răuvoitor. Se adânci din ce în ce mai neliniștit în lectura visului. Așa ceva, într-adevăr, nu mai întâlnise până atunci. Era vorba de niște păpușari care călătoreau printr-o stepă presărată cu cadavre de tigri, morți de o boală ciudată în secolul al XI-lea. Pagina întâi era ocupată în întregime de

descrierea acestei scene cu păpușari, care duceau cu ei, pare-se, un blestem ce avea să fie aruncat asupra vulcanului Krtoh... rtoh... krt (numele acestuia se scurta mereu în ultima parte, spre vest), în timp ce deasupra stepei se ridica o stea nebună. Apoi, cel cu delirul, care se afla pe undeva, pe aproape, reușise să se strecore sub pământ, unde dăduse peste colțul unei zile luminoase ca un diamant, ascunsă de cine știe cine în subteran, într-o zi din timpul universal, intangibil, indestructibil și imposibil de risipit. Colțul acela de zi îl orbise și astfel, cu ochii arși, se trezi în infern.

Dement, îl categorisi Mark-Alem complet debusolat. Totuși continuă să citească. Cealaltă parte a textului conținea o descriere a infernului, un altfel de infern, nu cu oameni, ci cu state moarte. Cadavrele lor se întindeau țepene pe pământ: imperii, emirate, republici, monarhii constituționale, confederații. Hm, făcu Mark-Alem, ia stai o țară. Contrazicându-i prima impresie, visul ăla părea deosebit de periculos. Întoarse pagina, pentru a vedea cine-și asumase riscul să-l trimită. „Visat în a doua jumătate a nopții de 19 decembrie de către călătorul X la Hanul celor doi Robert (Pașalâcul Albaniei Centrale).“ Ah, a scăpat flăcăul, își spuse Mark-Alem cu un sentiment de ușurare. Preț de o secundă își aminti sicriul acoperit cu pânză neagră, transportat acum, cu siguranță, spre cimitirul central al capitalei. A simțit capcana și chiar în ultima clipă a zburat zbârrr, își zise. Se așeză mai bine pe scaun și continuă să citească. Statele moarte, ajunse în infern, nu trec prin chinurile pe care le suferă de obicei

păcătoșii când poposesc pe lumea cealaltă. În plus, iadul acesta avea o calitate specială: de aici te puteai întoarce pe pământ. Astfel, într-o bună zi, state moarte de mult, pe care toți le consideră terminate, se pot ridica, încetul cu încetul, și pot apărea din nou la suprafață. Doar că, așa cum actorul este fardat înainte de a ieși pe scenă într-un rol nou, tot astfel li se zugrăvește și lor un nou chip, li se schimbă numele, culorile de pe steag etc., în vreme ce în realitate sunt tot ele, cele vechi. Ia vezi, ia vezi, își zise Mark-Alem. Obişnuit din copilărie cu discuțiile despre state și politica lor, înțelese de îndată cam unde bătea omul. Era clar că visul, cu excepția primei părți, era o făcătură. Ciudat cum de trecuse de Selecționare. Sau poate că, sesizându-se că e o provocare, fusese lăsat special să treacă. Dar cu ce scop, oare? Și de ce i l-au dat tocmai lui? În plus, ce era așa de urgent, că trebuise să rămână după program? Mark-Alem simți furnicăături pe spinare. Ochii nu i se mai dezlipeau de text: „Am văzut statul lui Timur Lenk, pe care-l vopseau ca să-i acopere petele de sânge, pregătindu-l astfel pentru a doua ieșire în lume. Mai încolo, statul lui Herodot trecea prin aceleași chinuri și, cum mi s-a spus, avea să iasă pentru a treia oară la lumină și să cadă iar, și tot așa, mereu“.

Cu degetele tremurându-i, Mark-Alem închise dosarul. Provocarea era evidentă. Totuși, avea să scape din capcană. Avea să-i păcălească el pe ei. Va lua tocul și va scrie pe pagina alăturată: „Vis născocit și provocator la adresa statului, în cutare și cutare scop, având cutare și cutare subtext“. Chiar așa o

să scrie. Statele de azi, inclusiv Imperiul Otoman, nu ar fi altceva, după mintea celui care visase acest vis, decât vechi structuri criminale, îngropate cu multă vreme în urmă și întoarse din morți ca niște spirite rele.

Lui Mark-Alem îi plăcu formularea aceasta, ba chiar luă tocul pentru a o așterne pe hârtie, dar brusc îl cuprinse îndoiala. Dar dacă or să-l întrebe: Cum de le știi tu atât de bine pe toate astea, Mark-Alem? Puse tocul jos. Nu trebuia să se lase descoperit. Mai bine să dea delirului o explicație mai simplă. Vis ne-real, cu o nuanță de provocare, trimis cu intenții rele, lucru demonstrat de faptul că nu se dădea nici numele posesorului și nici adresa lui.

Așa va scrie, totuși nu avea de ce să se grăbească. Dintre cei care rămăseseră împreună cu el peste program nu plecase nici unul. Mark-Alem privi în jurul lui. Lumina slabă a lămpilor făcea ca atmosfera din sală, cu slujbașii răspândiți ici, colo, să pară și mai sumbră. Frigul devenea tot mai pătrunzător. Mai bine rămânea cu paltonul pe el. Oare cât o mai trebui să stea acolo, Doamne? Văzu că numai doi dintre colegi scriau ceva. Ceilalți își sprijiniseră capul în palme, la fel ca și el, și păreau duși pe gânduri. Primiseră oare vise obișnuite, sau deliruri cum primise el? Poate că numai lui i-au făcut asta. Se primea rar câte un delir, care arăta ca un rechin în plasa plină cu pești obișnuiți. Și totuși, era posibil ca și ceilalți să fie în situația lui. Graba de a distribui dosarele la o oră târzie, după program... Era ceva necurat aici, ceva suspect. Mark-Alem simți din nou fiori pe șira spinării.

Unul din cei doi slujbași care scriau se ridică în cele din urmă, se apropie de supraveghetor și, după ce-i dădu dosarul, plecă. Mark-Alem luă tocul, apoi își zise că mai are vreme și îl puse din nou jos. Transcrierea explicației nu avea să-i ia mai mult de un sfert de oră. Mai bine să mai aștepte. Tot felul de gânduri negre i se învâртеau prin cap.

Peste o jumătate de oră plecă un alt slujbaș. Mark-Alem își simțea picioarele sloi și, la gândul că nu peste mult timp și mâinile aveau să-i fi înghețate bocnă, luă tocul și începu să scrie. În timp ce scria, îl auzi pe încă un coleg plecând din sală, dar nu ridică privirea să vadă cine e. Când termină de scris văzu că în afara supraveghetorului mai rămăseseră trei slujbași. O să aștept să plece încă unul, apoi o să mă ridic și eu, își spuse el. Gândul însă, prin cine știe ce minune, îl purtă spre locul acela cu nume ciudat, Hanul celor doi Robert, unde se desfășurase – real sau fictiv – delirul din dosarul lui. Încercă să și-l imagineze pe călătorul cu chipul galben ca ceara care dis-de-dimineată, după ce aruncase plicul în cutia poștală atârnată pe ușa veche a hanului, plecase având pe chip un zâmbet sardonice.

Scârțâitul unui scaun îl trezi pe Mark-Alem din visare. Mai plecase cineva. Acum, când mai rămăseseră încă doi funcționari în afară de el, își spuse că ar fi făcut o bună impresie ca el, tânăr slujbaș, să plece dacă nu ultimul, măcar penultimul. Și astfel așteptă până ce mai plecă unul din colegi. Acum mă voi ridica, își zise el când văzu că rămăsese penultimul. Poate că și supraveghetorul speră să se termine odată.

Mark-Alem se ridică și închise dosarul. Trebuie că era foarte târziu. Supraveghetorul părea la fel de extenuat ca și ceilalți. Mark-Alem se apropie, îi dădu dosarul și spuse în șoaptă:

— Noapte bună!

— Noapte bună, Mark-Alem, îi răspunse supraveghetorul. Știi pe unde să ieși? La ora asta toate porțile Palatului sunt închise.

— Așa? Era pentru prima oară când auzea acest lucru. Și pe unde se iese?

— Prin curtea din spate, îi răspunse supraveghetorul, pe la Recepție. Cu siguranță că n-ai fost niciodată pe acolo, dar o s-o găsești ușor. La ora asta sunt aprinse doar lămpile de pe coridoarele și galeriile care duc într-acolo, așa că, dacă te iei după ele, o să găsești ușor ieșirea.

— Mulțumesc! zise Mark-Alem.

Ieși pe coridor și se convinse că așa era: lămpile erau aprinse doar într-o direcție. Merse într-acolo cu urechea ciulită la zgomotul propriilor pași care-i răsunau destul de straniu în liniștea aceea. Dar dacă mă rătăcesc, se întrebă de câteva ori. Poate că ar fi fost mai bine să fi ieșit împreună cu vreun coleg care știe drumul. Cu cât înainta mai adânc pe coridoare, cu atât se simțea mai nesigur. Din holul principal, urmând mereu lămpile aprinse, trecu într-o galerie îngustă, de unde intră iar într-un coridor foarte lung. Peste tot era pustiu. Lumina palidă a lămpilor se pierdea în adâncul firidelor. Coborî câteva trepte și se trezi din nou într-o galerie boltită. Lămpile, deși mai puține și mai chioare, nu se opreau aici. Cât o mai fi așa? se întrebă el. Într-un rând i

se păru că de după un colț aveau să se ivească oamenii cu sicriul provincialului, umblând încă brambura prin labirintul acela în căutarea ieșirii. Dacă nu ies mai repede din coșmarul ăsta, o să înnebunesc, își spuse el. Să stea pe loc, poate, cine știe, va veni cineva să-i arate drumul, sau să se întoarcă la Interpretare și să iasă împreună cu ceilalți? Această ultimă idee i se păru cea mai logică, dar imediat îl cuprinse îndoiala: și dacă nu mai nimerește la Interpretare? Cine știe dacă lămpile astea chioare te duc într-adevăr acolo unde trebuie?

O porni mai departe. Își simțea gura uscată și încerca să se calmeze. La urma-urmei, chiar dacă s-ar rătăci și ar trebui să stea toată noaptea aici, ce mare scofală? Nu era nici pe câmp, nici în pădure, ci în ditamai palatul. Așa își spunea, deși un asemenea lucru i s-ar fi părut îngrozitor. Cum să se trezească dimineața între zidurile, sălile și subteranele astea pline cu vise și deliruri înfiorătoare? Mai bine pe câmpul înghețat sau în pădurea cu lupi decât aici. De o sută de ori mai bine.

Grăbi pasul. De cât timp mergea oare așa? Brusc, i se păru că aude o zarvă îndepărtată. Se opri. Poate că mă înșală urechile, își spuse și o porni mai departe. Nu peste mult timp zgomotul se repetă, ceva mai aproape acum, deși nu se distingeă totuși de unde vine.

Urmărind lămpile aprinse, coborî încă un rând de trepte și ajunsese într-un coridor la parter. Zgomotele se stinseră câteva clipe, apoi izbucniră mult mai aproape. Mark-Alem mergea din ce în ce mai repede, cu urechile ciulite, terorizat de gândul că ar

fi putut să piardă ocazia aceea, singura lui speranță. Și, într-adevăr, zgomotul ba se stinge, ba se auzea din nou, fără să se stingă de tot. Într-un rând chiar s-a auzit foarte aproape, după care s-a îndepărtat din nou. Mark-Alem aproape că alerga. Nu-și lua ochii de la pata tulpure de la capătul coridorului, luminată parcă din afară. Doamne, făcu el, poate că aia o fi ieșirea.

Într-adevăr, nu se înșelase. Când ajunsese acolo, se trezi în fața unei porți adevărate. Respiră adânc și-și simți genunchii moi de atâta încordare, cât pe ce să se prăbușească. Clătinându-se pe picioare, se apropie de poarta prin care răzbătea în clădire, împreună cu aerul rece de afară, și zgomotul de adineauri. Tabloul care îi apărură deodată în fața ochilor era mai mult decât surprinzător: curtea din spate a Palatului, inundată de o lumină complet diferită de cea dinăuntru, o lumină mișcătoare, brutală, pierdută în ceață sau străpungând-o, năclăind caldarâmul ud, năpădit de o mulțime de oameni, de cai și de căruțe, unii cu felinare, alții fără, într-o amestecătură cumplită, de coșmar.

Mark-Alem rămase ținut în pragul porții, fără să-și creadă ochilor.

— Ce se întâmplă aici ? Întrebă pe cineva care trecea cu o grămadă de măhuri în mână.

Omul îl privi mirat, dar, când îi zări emblema Palatului cusută pe mânecă, îi răspunse politicos:

— Sunt cei care aduc visele, aga, nu vezi ?

Ei erau, într-adevăr, cum de nu-și dăduse seama ? Uite-i cum pășesc, îmbrăcați în scurtele lor de piele, cu cizmele înnorosite în picioare, iar caretele lor,

pline și ele de noroi, aveau pictate pe laterale însemnele Palatului.

Mark-Alem rămase cu privirea ațintită la magazia luminată din dreapta curții, în care intrau și ieșeau oamenii cu visele. Acolo, trebuie că era Recepția, despre care se spunea că funcționează zi și noapte. Fără să știe nici el de ce, alunecând pe caldarâmul ud printre căruțe și oameni înghesuiți la rând, Mark-Alem se trase lângă depozit și se adăposti sub streșina lui. Acolo gălăgia era și mai mare decât în curte. La niște mese lungi, zeci de mesageri, care fie își terminaseră treaba, fie așteptau să le vină rândul la ghișeu, beau salep sau cafea, ori mâncau pârhoale cu covrigi. Mirosul pârhoalelor umpluse magazia.

Mark-Alem se lăsă dus de valul oamenilor zdaveni cu scurte de piele care umblau brambura jur-împrejur, clefăiau, râdeau și înjurau în gura mare. Iată-i, așadar, pe faimoșii furnizori de vise, pe care, încă din copilărie, Mark-Alem și-i imaginase ca pe niște mesageri divini ce străbăteau în caretele lor albastre drumurile împărăției. Unii dintre ei erau stropiți de noroi nu numai pe cizme, ci și pe mânecile hainelor, ba chiar și pe spinare, probabil de când se opintiseră să-și scoată din mlaștini mârtoaga sau căruța. Pe chipurile osoase aveau semne adânci de oboseală și nesomn. Chiar și vorba o aveau cu totul diferită de cea a slujbașilor de la Tabir Saray – ton aspru, oarecum vulgar, expresii tari, ca o mâncare sărată și iute. Complet buimăcit de agitația aceea, Mark-Alem trase cu urechea la discuțiile lor. Aici puteai afla noutăți din toate colțurile împărăției. Curierii povesteau despre peripețiile călătoriei,

despre necazurile pe care le aveau cu funcționarii tâmpiți din provincie, cu hangiii beți sau cu santinelele de la posturile de control.

Un glas răgușit îi atrase atenția și, fără să se întoarcă să vadă cine povestea, încercă să deslușească vorbele omului: Nechezau și săreau în loc, dar nu făceau nici un pas înainte. Eram singur cuc în stepă, la ieșirea din Jenisheher, un orașel izolat de unde luasem o cantitate mică de vise, cinci cu totul, strânse în decurs de o lună; imaginați-vă în ce fundătură mă aflam. Așadar, caii nu se clinteau din loc. I-am fript cu biciul de le-am rupt spinarea, dar ei nu și nu, așa cum fac când dau peste cadavru de om. M-am uitat în jur. Câmp și iar câmp, nici urmă de mormânt. În vreme ce-mi băteam capul ce să fac, deodată îmi amintesc de dosarul cu vise luat de la Jenisheher. Poate că din cauza lor nu vor caii să se miște, mi-am zis. Poate că somnul și moartea sunt același lucru. Fără să mai stau pe gânduri, mi-am deschis tolba și am scos dosarul cu pricina. Am coborât apoi din caretă, am pus dosarul jos, în colb, m-am urcat iar, am biciuit caii și ei au pornit-o de îndată. La naiba, mi-am zis, uite cum e treaba. Am oprit din nou, m-am întors la locul în care lăsasem dosarul, dar, imediat ce l-am luat în caretă, caii au încremenit din nou, tropăind și nechezând ca prima oară. Ce să fac? Am transportat mii de vise la viața mea, dar așa ceva n-am pățit niciodată. M-am hotărât, prin urmare, să mă întorc la Jenisheher fără dosar. L-am lăsat chiar în mijlocul câmpului și m-am întors. Acolo, scandal mare cu șeful secției locale. Eu îi spuneam că nu-i pot lua visele, să vină să vadă

cu ochii lui cum fac caii, iar el, cap pătrat, urla: De cinci săptămâni nu ne-a luat nimeni visele, iar acum o să ne lași și tu de izbeliște, o să mă plâng, o să te reclam la centru, ba chiar și la Sheh-ul-Islam! Plânge-te și reclamă cui vrei tu, i-am spus, eu nu pot risca să rămân pe aici cu celelalte dosare, pentru cinci vise pricăjite ale tale. Atât i-a trebuit prăpăditului: Sigur, visele noastre n-au valoare pentru voi, vă plac mai mult cele ale curtezanelor sau ale poezilor din capitală. Dar stăpânirea a spus că astea, ale noastre, sunt vise adevărate, pentru că vin de la talpa țării, nu de la poponarii ăia parfumați. Și dă-i, și ține-o tot așa, până ce mi s-a urcat și mie sângele la cap, și numai Allah știe cum de n-am pus mâna pe bici să-i fac spinarea mai fragedă ca pântecul. De bătut nu l-am bătut, dar ce nu i-am spus și eu?! Eram nervos și obosit de atâta drum, așa că m-am răzbunat pe el. L-am înjurat pe el, rahatul lui de oraș, subprefectura aia păduchioasă, mai înnămolită decât o uliță de sat, plină de bețivi și de nebuni care nici măcar de visat nu visează ca lumea, câtă vreme visele lor îmi speriau caii. Dacă ar fi după mine, i-am mai zis, i-aș retrage pentru cel puțin zece ani Jenisheher-ului dreptul de a mai trimite vise în capitală. Asta l-a scos din țâțâni și l-a făcut să necheze mai ceva decât caii mei. Mi-a zis că o să mă denunțe pentru ceea ce-i zisesem, dar l-am amenințat și eu că, dacă va face cum spune, o să-l dau în gât că înjurase Palatul. Cum, a urlat el, când am înjurat eu sfântul Tabir Saray? Cum îndrăznești să spui așa ceva? L-ai jignit, i-am spus eu, l-ai numit cuib de curtezane și de poponari. Atunci cretinul ăla a trecut brusc de la furie la rugăminți și

lacrimi. Nu-mi face rău, aga, îmi tot repeta, am nevastă și copii, nu mă nenoroci.

Hohotele celorlalți acoperiră pentru scurt timp vorbele curierului.

— Și pe urmă, ce-a mai fost pe urmă? întrebă careva.

— Pe urmă au venit subprefectul și imamul pe care i-a anunțat cineva. Când au auzit despre ce era vorba, au început să se scarpine în cap, căci nu știau nici ei ce hotărâre să ia. Să mă oblighe să iau dosarul se temeau. Lasă că asta însemna să mă țină prizonier acolo, pentru că bidiviii mei nu voiau să plece. Să accepte că visele din subprefectura lor sunt atât de malefice, încât îi împiedicau pe curieri să-și facă datoria, iar nu se putea. Dar pentru mine timpul era prețios. Aveam la mine mai mult de o mie de vise adunate din celelalte provincii și, dacă întârziam, puteam s-o pățesc. Atunci le-am spus să vină cu mine până în locul în care lăsasem dosarul, ca să vadă cu ochii lor minunăția. Ei au acceptat și așa, înghesuiți ca sardelele în careta mea, am mers până la ieșirea din Jenisheher. Dosarul era tot acolo. L-am luat, l-am dus la caretă și am plesnit caii cu biciul, dar ei au început să necheze și să sară în loc, ca și cum lângă noi s-ar fi aflat dracul în persoană. Apoi am dat jos dosarul, i l-am pus subprefectului în brațe și... minune, caii au pornit-o imediat. Mi-a venit în gând să-i las așa, cu dosarul în mână, și s-o tai, dar mi-a fost teamă de vreo încurcătură și m-am întors la ei. Vedeți, i-am întrebat, acum v-ați convins? Cu ochii holbați de spaimă, murmurau „Allah“ și nu știau ce să facă. În timp

ce încercam să găsim o rezolvare, șeful secției, înfricoșat peste măsură de faptul că el ar fi putut fi cel mai cumplit pedepsit pentru faptul că trimețea la Tabir Saray vise atât de malefice, s-a gândit să scoatem din dosar visele unul câte unul, pentru a-l depista pe cel cu pricina. În felul acesta, celelalte aveau să iasă din discuție. Ne-am bucurat cu toții de ideea lui și, fără prea multă vorbă, am făcut precum a zis, scoțând din dosar când un vis, când altul. În felul acesta, nu ne-a fost greu să descoperim visul blestemat. L-am scos din dosar și mi-am continuat drumul.

— Țla n-a fost vis, ci piață rea, zise unul.

— Și ce vor face acum cu el ? întrebă un altul. Nici un curier n-o să-l poată lua.

— Acolo să rămână, spuse răgușitul.

— Dar poate că e un vis important, cu atât mai mult cu, cât e așa de ciudat.

— Să fie cum o fi, zise curierul, și de aur poate să fie ! Câtă vreme nici caii nu vor să-l ducă, înseamnă că ăsta nu-i vis, ci diavolul în persoană. Pricepi, ăsta e dracul gol !

— Și totuși...

— Nici un „și totuși“. Câtă vreme nici caii nu vor să-l ducă, înseamnă că o să putrezească acolo, în blestematul de Jenisheher.

— Nu-i așa, spuse un curier bătrân, nu mai știu cum e acum, dar, înainte vreme, pentru situații ca asta se foloseau curieri pedestri.

— A existat așa ceva ?

— Bineînțeles, răspunse bătrânul. S-au mai petrecut asemenea lucruri, deși arareori. La asta foloseau curierii pedestri. Cei vechi știau ei ce știau.

— Și cât timp i-ar trebui unui curier pedestru să ducă visul?

— Depinde de distanță. Cred că de la Jenisheher ar putea face cam un an și jumătate.

Doi, trei inși fluierară a mirare.

— Să nu vă mirați, spuse bătrânul. Guvernul știe el ce face.

În vreme ce curierii începură să discute despre altceva, Mark-Alem fu împins de lângă ei. Peste tot era hărmălaie, la intrarea în clădire, în depozit și dinaintea ghișeului de la Recepție, unde curierii, într-o ordine pe care lui Mark-Alem îi era greu s-o înțeleagă, își lăsau dosarele.

Unul dintre ei, despre care se spunea că, beat fiind la un han, își pierduse geanta cu dosarele, stătea acum deoparte, cu ochii roșii, și bea încontinuu, murmurând numai el știa ce.

Chiar și afară, pe stradă, se auzea hărmălaia amestecată de voci, scârțâit de roți pe caldarâm într-un du-te vino neîncetat și nechezat de cai, zgomote ce-l iritau îngrozitor pe Mark-Alem. Și tot așa va fi până în zori, își spuse el buimac. Până în zori, Doamne, repetă apoi, în vreme ce se strecura prin învâlmășeala aceea ca să ajungă acasă.

4. Ziua liberă

Se trezise în câteva rânduri cu groaza în suflet că întârzie la lucru. Când întindea mâna să dea la o parte cuvertura, prin creierul lui încetoșat de somn se strecura gândul că ziua aceea era liberă și el se afunda din nou în somnolența chinuitoare. Era pentru prima dată, de când se angajase la Tabir Saray, că i se dădea o zi liberă.

În cele din urmă deschise ochii. Lumina se strecura domoală prin perdelele albe. Se întinse cu pofță, dădu la o parte pătura și se ridică din pat. Trebuie că era târziu. Își privi chipul umflat de somn în oglindă. Își simțea capul greu, ca de plumb. Nimeni n-avea să-l creadă că în ziua lui liberă se scula mai obosit decât în celelalte.

Nu fusese niciodată un somnoros, și totuși îi plăceau diminețile petrecute în pat, la ora la care spărgătorii de bănci, vracii, lampagiii și prostituatele obosite dormeau duși.

După ce se spală pe față se mai dezmetici nițeluș. Avea impresia că, dacă s-ar fi concentrat puțin, ar fi putut să-și amintească cele două, trei vise scurte pe care le avusese spre dimineață. De când lucra la Tabir Saray visase rar, ca și cum visele nu mai îndrăzneau să-l viziteze pe el, cel care le cunoștea toate

secretele și ar fi putut să le spună: Gata, lăsați-mă pe mine, găsiți pe altcineva.

Coborând treptele, simți mireasma cafelei prăjite și a pâinii puse pe plită. Maică-sa și Lokja îl așteptau de mult cu micul dejun.

— Bună dimineața! zise el.

— Bună dimineața! îi răspunseră ele, privindu-l cu drag. Ai dormit bine? Pari odihnit.

El dădu afirmativ din cap și se așeză lângă soba plină cu jăratic, alături de care se afla măsuța scundă cu serviciul de ceai. Plecând zilnic devreme și în grabă aproape că uitase de momentul acesta încântător, când reflexiile serviciului de argint, ale jarului și ale vaselor de aramă de pe vechea sobă îi creau, împreună cu lumina înșelătoare de afară, sentimentul unei dimineți veșnice și pline de tandrețe.

Mark-Alem mănăcă fără grabă, apoi își bău cafeaua împreună cu maică-sa. După ce luă ultima sorbitură, ea întoarse ceașca pe farfurioară și o chemă pe Lokja să-i ghicească. Înainte vreme, la ora asta servitoarea tălmăcea visul unuia sau altuia din casă, dar acum, de când Mark-Alem își începuse munca, nimeni n-o mai solicita pentru așa ceva. Asta se întâmplase chiar din prima lui săptămână la Tabir Saray, când o mătușă dăduse năvală peste ei ca să-i povestească băiatului ce visase cu o noapte înainte. Ce noroc pe noi, strigase ea, avem în familie un ghicitor în vise, nu ne mai trebuie vrăjitoare și țișgânci! Mark-Alem se burzuluise mai mult ca niciodată. Cum îndrăzneă gură-spartă aia să-i aducă visele ei tâmpite și fără pic de valoare să i le interpreteze? Drept cine îl lua, oare? Mătușa rămăsese mută de uimire,

după care plecase jignită și numai cu mare greutate reușiseră verii lui în cele din urmă s-o împace.

Mark-Alem privea jăratul sobiței, ce părea că doarme sub stratul alb de cenușă.

— Azi e vreme bună, spuse maică-sa, nu vrei să ieși nițel din casă?

— Ba da, răspunse Mark-Alem.

— Nu e soare, totuși n-ar fi rău să iei o gură de aer proaspăt.

Mark-Alem dădu din cap.

— Așa e, n-am mai ieșit de mult din casă, zise.

Rămase o clipă tăcut, fixând cu privirea jăratul, apoi se ridică, își puse paltonul și, după ce-și luă la revedere de la maică-sa, ieși.

Cerul era într-adevăr închis. Își ridică privirea ca pentru a căuta soarele pe imensitatea lui goală, al cărei cenușiu îi păru brusc insuportabil. De mult nu mai văzuse cum arăta cerul la ora aceea a zilei. Era ciudat de sărăcăcios, cu câțiva nori banali și două-trei păsări zburând plictisite. De când se angajase la Tabir Saray, umbla prin oraș doar dimineața, foarte devreme, când afară era urât, cu creierul tulbure de nesomn și se întorcea aproape pe întuneric, fără a mai vedea nimic în jur din pricina oboșelii. Așa încât astăzi își privea orașul ca omul întors dintr-o scurtă călătorie. Privirea i se muta aproape cu uimire când spre dreapta, când spre stânga. Nu numai cerul, ci orice altceva – zidurile clădirilor, streșinile, trăsurile și arborii din parc – îi păreau decolorate și fără viață. Ce-o mai fi și asta? se întrebă el. Lumea întreagă i se părea acum fără haz și palidă, ca după boală.

Mark-Alem simți un sloi de gheață în piept, în vreme ce picioarele, după ce-l purtaseră de-a lungul propriei străzi, acum îl duceau spre centrul orașului. Ambele trotuare erau pline de oameni, dar mișcările lor păreau stranii, aveau parcă o rigiditate ciudată, și tot atât de nefiresc era și zgomotul roților de trăsură ori crainicul sărman din Piața Islamului, ce părea a clama întreaga zădărniciie a lumii.

Ceva se întâmplase cu orașul, cu oamenii, cu toate celelalte. Acolo... (Mark-Alem zâmbi în sinea sa amintindu-și parcă un secret sacru) acolo... în dosarele lui, realitatea era altfel, frumoasă și plină de culoare. Norii, pomii, zăpada, podurile, păsările, totul era acolo mai viu și mai sonor. Până și mișcările oamenilor și ale lucrurilor erau mai libere, mai curgătoare și mai armonioase, asemenea galopului unui cerb prin negură, nesocotind complet legile spațiului și ale timpului. Cât de închistată, de limitată și de plicticoasă părea lumea aceasta în comparație cu cealaltă, al cărei slujbaș era.

Mark-Alem continua să privească abulic orașul. Toate erau într-adevăr banale și de o tristețe sfâșietoare. Mai bine că nu ieșise în oraș și nu se mai întâlnise cu nimeni din ziua în care începuse lucrul la Tabir Saray. Acesta era și motivul pentru care slujbașilor de la Palat li se dădeau zile libere extrem de rar. Acum pricepu că nici măcar nu avusese nevoie de așa ceva. Și că nici nu avea de ce să mai iasă vreodată în orașul acela mort.

Mark-Alem continua să privească indiferent în jurul său. Înțelegea din ce în ce mai bine că asta nu fusese ceva întâmplător și că cealaltă lume, oricât de

mult l-ar fi necăjit uneori, îi era mult mai apropiată decât aceasta. Nu-și închipuise niciodată că lumea reală îi va deveni atât de nesuferită după o absență de numai câteva luni. Auzise despre unii funcționari vechi ai Palatului, care se despărțiseră voluntar de lumea de afară, că atunci când se arătau întâmplător în societate păreau niște cadavre vii. Oare nu se va transforma și el, după câțiva ani, într-o asemenea creatură? Și ce dacă? Își zise. Ia uite ce lume „frumoasă“ va lăsa în urmă! Oamenii fac glume tâmpite la adresa slujbașilor fanatici, dar nu se gândesc deloc la cât de goală și de sărăcăcioasă se vede lumea lor dinspre Tabir Saray.

Ajunse în cele din urmă la cafeneaua Hadjilelek, unde venea frecvent să bea o cafea când... era... (fulgerător, creierul său alungă pe rând cuvintele „viu“, apoi „treaz“). Ajunse, deci, în fața cafenelei unde își bea cafeaua pe vremea când era un simplu tânăr locuitor al capitalei, fără serviciu. Împinse ușa și intră.

Fără să privească pe nimeni, porni spre colțul din stânga, unde îi plăcea să stea de obicei, și se așeză pe un scaun. Preferase întotdeauna să vină aici pentru că, spre deosebire de cafenelele vechi, canapelele și divanele fuseseră înlocuite cu niște taburete joase de piele, pe care se stătea comod.

Cafegiul avea o figură posomorâtă.

— Mark-Alem? făcu el uimit, apropiindu-se cu ibricul de cafea în mână. Unde ai fost atâta vreme? Am crezut că ești bolnav, pentru că, s-o spun p-aia dreaptă, n-am putut crede că ți-ai schimbat cuibușorul.

Mark-Alem evită cu un zâmbet orice explicație. Zâmbi și cafegiul, după care se dădu mai aproape și-i zise în șoaptă:

— Pe urmă am aflat eu cum stă treaba... Cafeaua, ca de obicei, cu puțin zahăr? schimbă rapid subiectul, când îl văzu pe Mark-Alem încruntându-se.

— Da, ca de obicei, zise Mark-Alem fără să-l privească.

Încercă să-și înăbușe un oftat, privind țintă firișorul de cafea care curgea din ibric în ceașca grosolană. După ce cafegiul plecă, își roti ochii prin încăpere să vadă dacă clienții obișnuiți erau acolo. Erau aproape toți, hoga de la geamia de alături cu cei doi inși înalți care nu vorbeau niciodată, șmecherul cartierului, Ali, înconjurat, ca de obicei, de un grup de admiratori, ba chiar și cheliosul mărunțel care stătea mereu aplecat deasupra unui teanc de hârtoage vechi, despre care cafegiul dădea tot felul de lămuriri, în funcție de starea sufletească în care se afla. Uneori spunea că ar fi niște manuscrise antice pe care eruditul său mușteriu se chinuia să le traducă, alteori, că sunt documentele unui proces mai vechi pierdut de acesta sau, în fine, că ar fi niscai terfeloage găsite în sipetul vreunui bătrân senil.

Iată-i și pe orbi, își spuse Mark-Alem. Erau la locul lor obișnuit, în dreapta tejghelei. Ce belea și cu ăștia, i se plânse într-o zi cafegiul lui Mark-Alem. În prăvălia mea ar veni, cu siguranță, mușterii mult mai „subțiri“, dacă ăștia, sluți cum sunt, nu mi-ar ocupa cele mai bune locuri. Dar n-am ce le face, m-au prins la înghesuială. Sunt protejați de stat și nu pot să-i dau afară. Mark-Alem îl întrebase ce înseamnă

că „sunt protejați de stat“ și atunci cafegiul, care aștepta o asemenea întrebare, îi povestise ceva ce-l lăsase cu gura căscată. Orbii care veneau aici nu erau orice fel de orbi, betegiți de vreo boală sau accident, și nici invalizi de război. Dacă ar fi fost dintr-ăștia, el i-ar fi primit cu dragă inimă în cafeneaua lui. Ei orbiseră însă din niște motive pe care nici n-ai fi putut să le bănuiești. Mark-Alem își aminti că în copilărie auzise vorbindu-se despre faimosul „Firman al orbilor“, fără să înțeleagă ce era cu el. Negustorul îi explicase că cei doi fuseseră la început oameni ca toți oamenii, doar că ochii lor nu erau ochi obișnuiți, ci ochi de lup. Pentru a-și apăra orânduirea și cetățenii de o asemenea nenorocire, slăvitul stat osman dăduse un decret special conform căruia locuitorilor cu ochi de lup trebuia să li se scoată ochii. Urmaseră văicăreli nesfârșite, campanii de capturare a lor, până ce, în final, guvernul le oferise o pensie viageră celor care se prezentau voluntar. Înțelegi acum de ce nu-i pot alunga din cafeneaua mea? În plus, mai sunt și mândri de sacrificiul pe care l-au făcut. Cine știe, poate s-or crede niscaiva eroi.

Culmea, lui i se păruse că cei doi orbi sunt jalnici cu banderola aceea neagră pusă de-a curmezișul frunții. Mai întâlnise el pe acolo fel de fel de ochi îngrozitori la vedere, iar acum, când și-i amintea, sfidători și oribili, aflați parcă nu în mijlocul unei frunți omenești, ci tocmai în înaltul cerului sau pe coasta muntelui, simțea cum îl trec fiori de spaimă.

Gândul îi zbură din nou, de data aceasta aproape dureros, la tărâmurile nesfârșite de dincolo. Uneori își spunea că, după ce vor mai trece câțiva ani,

nu-l vor mai impresiona nici minunățiile și nici grozăviile lumii acesteia, care nu erau, la urma urmei, decât niște copii nereușite ale celor de dincolo, trecute întâmplător de țărcul care le desparte.

Infernul și paradisul acolo se află, își spunea ori de câte ori auzea pronunțându-se cuvintele: ce minune sau ce grozăvie.

Ușa cafenelei se deschise și intrară câțiva funcționari de la consulatele străine din apropiere. Uite că tot aici își beau cafeaua, își zise Mark-Alem. La masa lui Ali se făcu liniște. Înainte vreme, Mark-Alem le aștepta cu nerăbdare sosirea și privirea lui se oprea admirativ pe veșmintele lor europene, dar astăzi, culmea-culmilor, străinii i se părură neinteresanți.

Era ceasul acela al dimineții la care cafeneaua era de obicei plină. Mark-Alem îi recunoscă pe funcționarii de la Banca Islamică, aflată la douăzeci de metri mai încolo, apoi își făcu apariția polițistul din intersecție, care părea abia ieșit din post, după care intrară câțiva clienți necunoscuți. De la masa lui Ali se auziră niște hohote înfundate. De ce n-ați râde, îi certă Mark-Alem în gând, după mintea voastră puținică lumea e un câmp plin cu floricele.

Brusc, ca un nor negru apărut din senin, îi reveni în amintire seara de alaltăieri, petrecută la preaputer-nicul său unchi, Vizirul. Nu-l mai văzuse de aproape un an și când, întorcându-se de la slujbă, văzuse la poartă trăsura cu inițiala „Q” pictată pe laterale, se înfiorase așa cum pătea de fiecare dată. Dar ră-măsese și mai uluit atunci când maică-sa îl anunțase

că Vizirul trimisese trăsura pentru el și că-l aștepta acasă.

Deși îl primise cu amabilitate, Vizirul părea obosit și posomorât. Cu privirea ascuțită de nesomn, șovăia chiar și când vorbea, de parcă cea mai mare parte a cuvintelor le păstra pentru el. Grijile stăpânirii, își spusese Mark-Alem. Vizirul îl întrebase despre munca de la Tabir Saray, iar el începuse să-i povestească, la început cu destule opinteli, apoi mai coerent, dar, în vreme ce vorbea, avusese impresia că Vizirul îl asculta cu gândul aiurea. Amintindu-și mai târziu despre toate acestea, Mark-Alem se rușinase dându-și seama că Vizirul nu numai că știa de-a fir a păr tot ceea ce-i povestise el, dar că era mult mai bine informat decât oricine din interiorul Palatului. După asta Vizirul a început și el să-i povestească despre Tabir Saray, cu glas domol și numeroase întreruperi, lăsând multe lucruri în ceață, și totuși, din vorbele lui Mark-Alem aflate mai multe despre Palat decât în lunile în care lucrase acolo.

Erau doar ei doi, ceea ce nu se mai întâmplase până atunci, cu ceștile de cafea dinainte, și Mark-Alem încă nu știa de ce fusese invitat. Vizirul vorbea cu voce joasă, amestecând din când în când tăciunii din sobița care părea mai prezentă acolo decât Mark-Alem. Apoi spusese ceva despre relațiile Qyprilliilor cu Palatul Viselor, relații care de-a lungul a sute de ani fuseseră, cum poate a mai auzit Mark-Alem, foarte complicate. După aceea dădu să mai adauge ceva, poate despre încercările familiei de a desființa Tabir Saray, ceea ce Mark-Alem mai știa din auzite, dar la un moment dat Vizirul

se întrerupse și, minute în șir, mâna lui răscoli cu un gest nervos jăromaticul din sobiță. Nu e nici un secret că, înainte vreme, Tabir Saray s-a aflat sub influența băncilor și a negustorilor de bronz, reluă el, și că, în ultimul timp, Palatul s-a apropiat iar de grupul lui Sheh-ul-Islam. O să mă întrebi: dar ce importanță are asta? Are, chiar una extrem de mare. Căci nu degeaba se spune că acela care conduce Palatul Viselor are de fapt în mână frâiele statului.

Mark-Alem auzise câte ceva și despre asta, dar niciodată atât de explicit și mai cu seamă din gura unui demnitar cu o poziție atât de înaltă în ierarhia statului. Rămăsese așadar mut de uimire, dar Vizirul îl ului încă o dată întrebându-l dacă știe ce se întâmplă cu puzderia de vise care sunt analizate la Tabir Saray. Roșu la față, Mark-Alem ridicase din umeri și spusese „Nu”. Îi venea să intre în pământ de rușine. Adevărul e că se întrebase și el într-un rând ce se întâmplă cu ele, dar imediat după aceea își răspunsese cu naivitate că, după ce este ales Marele Vis, aidoma perlei extrase din scoică, restul viselor, devenite inutile, sunt împachetate și trimise la arhivă.

Când însă Vizirul îi pusese aceeași întrebare, înțelese că ar fi o prostie să-și închipuie că tot mormanul acela de vise e dus la gunoi, după ce este scoasă la iveală floarea cea rară, Marele Vis. Văzându-l atât de nedumerit, Vizirul îi explicase pe scurt că alegerea Marelui Vis este datoria maeștrilor interpretării, sarcină importantă, firește, câtă vreme întregul sector se numește așa. Pe lângă asta, maeștrii au și misiunea de a întocmi rapoartele secrete,

de a formula predicțiile, care ajung apoi pe biroul suveranului.

Mark-Alem îl asculta numai ochi și urechi. Desigur că Marele Vis rămâne cel mai important, subliniase celălalt, mai ales acum când este vorba despre familia noastră. Apoi îl fixase îndelung pe Mark-Alem, ca pentru a se convinge că acesta e conștient de faptul că Qyprilliii avuseseră de-a face mai mereu cu Marele Vis. Înțelegi la ce mă refer? îl întrebase. În ochi îi apăruse o sclipire de rău augur. Toți privesc spre Marele Vis... Frazele Vizirului deveniseră iar neclare, ezitante. Se spun multe despre Marele Vis, urmase, dar e greu de apreciat câte sunt reale și câte nu. Îți spun totuși că Marele Vis poate pricinui schimbări uriașe în politica statului. Privirea lui redevenise ironică. Un asemenea vis a dat ideea marelui masacru căruia i-au căzut victimă prinții albanezi la Monastir. Ai auzit despre acest masacru? Tot astfel a fost schimbată politica față de Napoleon sau a fost decisă căderea Marelui Vizir Iusuf. Și câte altele... Nu degeaba se spune că puterea directorului tău, un ins umil în aparență, fără alte demnități, rivalizează cu a noastră, vizirii cei mari.

Apoi zâmbise cu amărăciune. Și asta, continua-se încet, deoarece el deține o armă teribilă: lipsa concretului.

Mark-Alem nu-și lua privirea de pe chipul celuilalt. Lipsa concretului, repeta în sinea sa uluit, în vreme ce Vizirul continua să-i explice că din Tabir Saray nu ieșise și nici nu avea să iasă vreodată un decret, dar că Palatul nici nu avea nevoie de așa ceva. El emite idei, cărora mecanismul lui

straniu le insuflă o forță malefică, pentru că ideile acelea sunt scoase din adâncurile cele mai întunecate ale spiritului otoman.

După cum ți-am mai spus, noi, Qyprilliii, am avut adesea de-a face cu Marele Vis. Am fost deseori loviți de el... Mark-Alem își amintea și acum nopțile chinuite de șoapte și de groază de acasă de la el. În mintea lui, Marele Vis căpătase chipul unui șarpe veninos. Simțea că, pe măsură ce vorbea, Vizirul devenea tot mai incoerent. În argumentele lui se ivea o geană de lumină, pe care se grăbea apoi s-o acopere la loc. Tu trebuia să intri mai de mult la Tabir Saray, îi spusese, dar poate că nici acum nu e prea târziu... Discuția devenea din ce în ce mai bizară, mai plină de întreruperi și semne de întrebare. Mark-Alem nu pricepea ce dorește de la el. Era evident că Vizirul nu voia să-i dezvăluie tot. O, Doamne, are dreptate, își spusese Mark-Alem, el este ditamai demnitarul, în vreme ce eu sunt doar un prăpădit de conștopist. Îl lăsa să priceapă, ba chiar i-o spunea pe față că nu-l trimiseseră la Tabir Saray fără un scop. El trebuia să prindă repede, să ajungă să înțeleagă funcționarea întregului mecanism și, mai cu seamă, să deschidă bine ochii atunci când o să fie cazul... Adică cum? Despre ce e vorba? ar fi vrut să-l întrebe Mark-Alem, dar nu îndrăznise. Totul plutea în beznă. O să mai vorbim noi, îi spusese Vizirul, dar se vedea că nici el nu e hotărât dacă să dea cărțile pe față sau nu. Se întorcea din nou la discuția de mai-nainte, făcea un pic de lumină, apoi o lăsa din nou în beznă.

Ai auzit probabil că, în perioade de criză, puterea Palatului ori crește nemăsurat, ori se prăbușește. Acum este o asemenea perioadă și, din nenorocire, Tabir Saray e la mare cinste.

Mark-Alem își amintise atunci de tensiunea care se simțea de la o vreme pe coridoarele Palatului. Tabir Saray era în fierbere și el nu sesizase nimic. În nopțile cu lună plină nebunii sunt mai agitați ca de obicei. Nu cutezase nici acum să-l întrebe pe unchiu-său despre ce criză e vorba. Auzise câte ceva despre proiectul unor mari reforme care-i învrăjbi-se pe clerici cu armata, dar nu știa nimic precis. Poate că erau și Qyprilliii amestecați în toate acestea.

Este o perioadă de criză, continuase Vizirul. Marele Vis poate să lovească din nou. Mark-Alem se străduia să nu scape nimic din vorbele unchiului. Vizirul îi spunea clar să caște bine ochii. Ar fi trebuit să intri mai de mult acolo, murmurase printre dinți. Dar nu-i nimic, e greșeala mea. Poate că nici acum nu e târziu... Important este care lume o domină pe cealaltă, urmă el după o lungă tăcere. O, Doamne, iar a dus discuția departe, își zise Mark-Alem. Și tocmai atunci când părea că va face lumină. Unii cred că lumea groazei, a viselor, într-un cuvânt lumea voastră, este cea care conduce lumea reală, continuase Vizirul. Eu cred însă că totul pornește de aici, din lumea noastră. Visele, coșmarul, delirul sunt, la urma urmei, un fel de găleată cu care ei scot la suprafață ceea ce-i interesează. Pricepi ce vreau să spun? Visele sunt instrumentul cu care ei scot din adâncul puțului doar ceea ce vor să scoată.

Vizirul se dădu și mai aproape de Mark-Alem. Ochii îi scânteiau înfricoșător, aidoma unor tăciuni aprinși. Se zice că uneori Marele Vis e fals, continuase cu voce domoală. Te-ai gândit vreodată la așa ceva?

Mark-Alem înghețase de spaimă. Marele Vis, fals? Nicicând nu-i trecuse prin cap că un creier omenesc ar fi putut îndrăzni să născocească așa ceva, fără a mai pune la socoteală curajul de a mai și povesti. Vizirul continuase apoi să-i relateze ce se mai flecărea despre Marele Vis și, de câteva ori, Mark-Alem își spusese: O, Doamne, se vede clar că și el gândeste așa. Tânărul se dezmeticea cu greu din surpriză. Glasul Vizirului ajungea până la el ca venind din fundul unei mine părăsite. Așadar, se spune că unele dintre visele ce-i erau prezentate sultanului ar fi false, fabricate la Tabir Saray de către maeștrii interpretării, în funcție de interesele grupurilor de influență rivale sau de starea sufletească a suveranului. Dacă nu erau false pe de-a-ntregul, atunci erau măcar pe jumătate.

Mark-Alem simțise o mare dorință să-i cadă Vizirului la picioare și să-l roage: unchiule, îngăduie-mi să plec de acolo, nu mă nenoroci! Știa însă la fel de bine că nu va face asta niciodată, chiar dacă slujba avea să-l ducă pe eșafod.

Geamătul acela îi străbătuse încă o dată ființa în timp ce părăsea casa Vizirului, noaptea târziu. Trăsura mergea cu felinarele stinse, și lui Mark-Alem i se părea că, așa cum stătea ghemuit în careta neagră cu acel „Q“ imprimat ca o ștampilă fatală pe uși,

cutreieră spațiul dintre cele două lumi, fiecare din ele contestând supremația celeilalte.

Să deschidă bine ochii când va fi momentul. Dar cum va arăta semnalul acela și cine, înger sau demon, îl va da, printre faldurile de pâclă coborâte peste Tabir Saray?

Toate acestea și le aminti Mark-Alem la masa lui din cafenea, în timp ce învârtea între degete ceașca goală. Neliniștea de atunci îi chinuia sufletul și acum, la câteva zile după discuție. Ceva îl împinse să se întoarcă spre masa pehlivanului Ali, ai cărui amici tăcuseră și se holbau la el.

Mark-Alem se enervă. Cafegiul apucase să le spună, pare-se, că lucra la Tabir Saray. Îl știa flecar, dar nu într-o asemenea măsură. Deși, la urma urmei, dacă-se dracului cu ei cu tot! În cafeneaua asta o să mai vină de câteva ori pe an, ori poate deloc.

Se apropia ora prânzului și prăvălia se golea. Plecaseră și diplomații străini, și funcționarii de la bancă. Dispăruseră unul după altul și prietenii pehlivanului Ali, nu înainte de a-i arunca lui Mark-Alem o ultimă privire admirativă. Numai orbii nu se clinteau de la masa lor și, pentru că-și spusese de mult ceea ce avuseseră să-și spună, stăteau acolo țepeni și mohorâți ca unora cărora li s-au înecat corăbiile. Chipurile lor înnegurate păreau a spune: Oare acum, după ce ni s-au scos ochii, treburile statului merg mai bine? Din câte am auzit, lumea a rămas cum era, ba chiar s-a înrăit mai tare.

Mark-Alem plăti, se ridică și ieși. Drumul până acasă îl făcu de-abia, de-abia, regretând că nu luase o trăsură. Tocmai ajunsese pe strada lui, când auzi

câteva glasuri rostind încet: „Lucrează la Tabir Saray“. Se făcu a nu băga de seamă și-și continuă drumul. Negustorul de castane și polițistul îl salutară cu un respect deosebit. Cu siguranță că aflaseră unde lucra și în ochi li se putea citi o asemenea mirare, de parcă s-ar fi așteptat ca Mark-Alem să fie jumătate om, jumătate spirit, și nu ființă din carne și oase.

De după grilajul ferestrei de la clădirea de vizavi se ivi o siluetă. Știa că acolo locuiesc două surori frumoase, la care se gândea adesea, dar astăzi fereastră aceea părea și ea îndoliată.

Călătoria ta în lumea celor vii se apropie de sfârșit, își spuse el, în timp ce împingea poarta cea mare de fier. Avu brusc senzația că un fâlfâit de aripi îi însoțea pașii, ca și cum ar fi avut lipite pe trup spiritele lumii celeilalte. În urmă cu câteva zile, la Vizir, gândul că ar fi putut muri îl răscolise profund, în vreme ce acum nu-i mai păsa. Lumea era atât de cenușie, încât nu merita să plângi că o pierzi.

Mark-Alem deschise ușa și, fără a întoarce capul să vadă măcar ce lasă în urmă, pași înăuntru. Măine, își spuse, gândindu-se la sala friguroasă și la doarele care-l așteptau pe masă. Măine va fi din nou acolo, în lumea aceea bizară unde timpul, logica lucrurilor și toate celelalte se mișcă taman pe dos. Și dacă aveau să-i mai dea vreo zi liberă, el nu va mai ieși din casă pentru nimic în lume.

5. Arhiva

Imediat după pauza de dimineață, Mark-Alem fu anunțat că-l căuta supraveghetorul. Pășind în vârful picioarelor, ca să nu facă zgomot, se apropie de masa acestuia, pe care recunoscuse dosarul predat de el în dimineața aceea.

— Mark-Alem, cred că ar fi bine ca, măcar pentru unul dintre visele acestea (și degetele șefului răsfoiră rapid filele dosarului), iată-l aici este, deci cred că măcar pentru unul dintre ele ar fi bine să cobori la arhivă să vezi cum a fost interpretat în vechime tipul acesta de vis.

Mark-Alem privi o secundă textul în josul căruia era scrisă propria lui interpretare, apoi se întoarse spre supraveghetor.

— Tu fă cum crezi, îi zise acesta, dar sfatul meu este să faci cum îți spun. Mie, visul acesta îmi pare foarte important și, de regulă, în asemenea cazuri, nu-i rău să iei în seamă experiența altora.

— Desigur, făcu Mark-Alem, nici nu pun la îndoială. Numai că...

— Ai fost vreodată la arhivă? îl întrerupse supraveghetorul.

Mark-Alem dădu din cap în semn că nu. Șeful zâmbi.

— E simplu de tot, zise. Acolo sunt oameni instruiți special pentru asta. Le spui doar despre ce este vorba în visul pentru care vrei să-i consulți. În cazul ăsta e simplu de tot: visele avute înaintea unor bătălii sângeroase sunt strânse toate într-un singur loc. Sunt sigur că, dacă ai să te uiți o dată peste ele, o să găsești cea mai bună interpretare pentru visul acesta, și supraveghetorul bătu cu degetul în dosarul de pe masă.

— Desigur, făcu Mark-Alem și întinse mâna să ia pagina.

— Arhiva e jos, la subsol, zise supraveghetorul. Întreabă pe coridor și o să ajungi fără probleme.

Mark-Alem ieși fără zgomot. Ajuns pe coridor, inspiră o dată adânc înainte de a se hotărî în ce direcție s-o ia. În fine, își aminti că trebuia mai întâi să coboare la parter și abia de-acolo să caute subsolul.

Așa și făcu. Avu nevoie de aproape o jumătate de oră ca să dea de subsolul Palatului. Mai departe? se întrebă el când se trezi singur într-o galerie joasă și boltită, luminată slab de câteva felinare. I se păru că aude pași în față și se grăbi să-l ajungă pe necunoscut, dar acesta o porni și el mai repede. Mark-Alem se opri, însă celălalt se opri la rându-i. Atunci, Mark-Alem pricepu că auzea chiar sunetul pașilor lui. O, Doamne, făcu el, mereu aceleași ciudățenii în palatul ăsta blestemat. Ce-i costă să pună niște indicatoare, să te poți orienta? Acum avea impresia că acel coridor mergea în cerc. Din când în când auzea pași îndepărtați, care ar fi putut fi totuși ecoul pașilor lui sau chiar pașii celor de la etajele

superioare. Ciudat însă, se simțea liniștit. Orice s-ar fi întâmplat, avea să scape și de aici, așa cum scăpase și din alte situații asemănătoare. Acum era călit. Tot mergând, descoperi că galeria aceea circulară era tăiată de alte coridoare, unele mai largi, altele mai înguste, dar nu îndrăzni s-o apuce pe nici unul dintre ele ca să nu se rățească mai tare. Mă învârtesc precum calul pe arie, își zise după vreo jumătate de oră, când băgă de seamă că se află în același loc de unde plecase la început. Stătu un minut să se odihnească, trase aer în piept și o luă apoi la pas cu și mai mult elan. De data aceasta pătrunse pe primul coridor lateral care-i ieși în cale. Și nu greși. După primii pași descoperi o ușă. Mai încolo, încă una. Uite-le unde sunt, oftă ușurat, neputându-se hotărî însă la care să bată. Merse mai încolo și văzu că peste tot pe ambele laturi se aflau uși. Se apropie de una dintre ele, dar tot nu bătu. Uite, o să încerc la aia, își zise el, dar se răzgândi imediat. Cum să intre așa, fără să știe mai întâi unde se află? Mai bine să aștepte să se deschidă una dintre ele și să-l întrebe pe cel care va ieși unde nimerise. Rămase așa, neștiind ce să facă. Dar dacă o să treacă cineva și, când o să-l vadă că stă acolo ca un netot, o să-l întrebe: dar tu ce cauți aici? Mare belea, murmură el și făcu un pas înainte. Și toate astea i se întâmplau numai lui. Acum i se părea că, de când se angajase în instituția aceea, nu făcuse altceva decât să se învârtască pe coridoarele clădirii, fără să găsească niciodată ceea ce căuta. Ducă-se dracului, își zise în cele din urmă, fie ce-o fi, și, fără s-o mai lungească, ciocăni la prima ușă care-i ieși în cale. Își trase imediat mâna

și, dacă ar fi putut să-și retragă și bătaile, ar fi făcut-o, dar ele se aflau acum de partea cealaltă a ușii. Mark-Alem așteaptă câteva clipe, dar dinăuntru nu se auzi nimic. Bătu pentru a doua oară și apăsă clanța, dar ușa nu se deschise. E încuiată, gândi, degeaba m-am câcâit atâta în fața ei. O porni înainte și, cu gândul aiurea, bătu la o altă ușă. Și aceea era încuiată. Încercă la celelalte uși. Toate erau încuiate. Ce chestie, își zise, trebuie că arhiva e în altă parte.

O mânie ascunsă îl făcu să o ia repede la pas și, din mers, cu mișcări energice, fără să mai bată, parcă în silă, se răzbună pe mânerele de metal ale ușilor. Simțea chiar o mare dorință să bubuie cu picioarele în ușile acelea surde. Și cu siguranță că așa s-ar fi întâmplat, dacă, chiar atunci când se aștepta mai puțin, una dintre uși nu s-ar fi deschis în fața lui. Mark-Alem era atât de pornit, încât a fost gata-gata să cadă. În zbor, mâna i se întinse să apuce clanța, dar era prea târziu. Ușa se dăduse de perete și, de parcă asta n-ar fi fost destul, doi ochi curioși îl priveau pe cel care dăduse buzna, cu atâta impertinență, în încăpere.

— Ce e? se auzi un glas din fundul camerei.

Omul din ușă îl privi întrebător pe intrus.

— Iertare, făcu Mark-Alem, dându-se un pas înapoi. Iertare, vă rog! Fruntea i se acoperise de sudoare rece. Vă cer iertare!

— Aga Shahin, ce este? întrebă iar glasul necunoscut.

— Nimic serios, răspunse cel din ușă. Cauți ceva? îl întrebă pe Mark-Alem, sfredelindu-l cu privirea.

Acesta, complet pierdut, căscă gura fără să știe ce să spună. Din fericire, băgă mâna în buzunar după hârtia cu care venise.

— Am venit să văd niște dosare... cum se vine... pentru un vis. Dar se pare că nu am nimerit unde trebuia. Iertare, e pentru prima oară...

— Dar poate că n-ai greșit, auzi din nou glasul acela care venea din spatele unor rafturi, pe care abia acum le observase. Un chip ce-i părea cunoscut, cu doi ochi albaștri și veseli, se ivi din semiobscuritate.

— Dumneavoastră... făcu Mark-Alem cu glasul stins și-și aminti într-o clipă prima lui dimineață la Tabir Saray, bufetul unde-l cunoscuse pe omul acela. Lucrați aici?

— Da, aici lucrez. Văd că mă ții minte, zise celălalt, privindu-l prietenos.

— Desigur, deși nu v-am mai văzut de atunci.

— Eu te-am văzut într-o zi la ieșire, dar tu nu m-ai observat, spuse celălalt.

— Așa? Cine știe cum a fost. Mi-ar fi făcut plăcere să vă...

— Păreai supărat, zise celălalt. Cum îți merge?

— Bine.

— Tot la Selecționare ești?

— Nu, făcu Mark-Alem. Acum lucrez la Interpretare.

— Așa? Ai avansat repede. Felicitări! Mă bucur sincer.

— Mulțumesc, zise Mark-Alem. Aici este... arhiva?

— Da, aici. Ai venit să vezi un dosar, nu-i așa? Mark-Alem dădu din cap în semn că da.

— O să te ajut eu.

Arhivarul îi spuse ceva colegului său, în ochii căruia răceala de adineauri făcuse loc unei mari curiozități.

— În ce sector vrei să cauți ?

Mark-Alem ridică din umeri.

— De unde să știu eu ? E pentru prima oară când cobor aici.

— Atunci o să vin cu tine să te ajut, spuse celălalt.

— Vă sunt foarte recunoscător, zise tânărul.

Arhivarul intră printre rafturi, urmat de Mark-Alem.

— Mă gândeam eu că o să te întâlnesc într-o zi, spuse arhivarul strecurându-se cu agilitate.

— La bufet nu v-am mai văzut, zise Mark-Alem.

— Cum să mă vezi în harababura aia ?

Ecoul pașilor le bubuia în urechi de-a valma.

— Și acolo tot arhivă e ? întrebă Mark-Alem, arătând spre coridoarele numeroase care se întretaiau la tot pasul.

— Da, spuse arhivarul. E un adevărat labirint în care nu e greu să te rătăcești.

— Ce bine că v-am întâlnit, oftă Mark-Alem, altfel nici nu știu cum m-aș fi descurcat !

— S-ar fi găsit cineva care să te ajute, răspunse arhivarul. Mergea înaintea lui Mark-Alem fără să se uite în spate, iar acesta îl urma, chinuit de neputința de a găsi câteva cuvinte ca lumea pentru a-și exprima recunoștința. S-ar fi aflat cineva să te ajute, repetă arhivarul, dar eu am să-ți arăt tot ce avem aici.

— Așa ? făcu Mark-Alem, și un val de recunoștință de-a dreptul înduioșătoare îl cuprinse. O să vă

pierdeți timpul cu mine, zise el moale, o să vă os-
teniți...

— Deloc, îl întrerupse celălalt. Este o bucurie pentru mine să fac un lucru atât de mărunț pentru un prieten.

Mark-Alem nu mai știa ce să zică.

— Dacă pentru cei din afară, Tabir Saray este simbolul somnului, atunci arhiva este un somn de moarte în mijlocul Palatului, urmă arhivarul și împinse o ușă. Un fel de somn în somn.

Mark-Alem pătrunse într-un coridor lung și îngust ai cărui pereți erau acoperiți de jos până sus cu rafturi.

— Sunt zeci de asemenea galerii, continuă arhivarul, arătând rafturile. Vezi dosarele? Sunt cu mii, ca să nu spun cu zecile de mii.

— Și toate sunt pline? întrebă Mark-Alem.

— Firește, răspunse arhivarul. O să trecem prin toate depozitele și o să le vezi.

Mergeau printr-un coridor îngust și în pantă, după cum i se păru lui Mark-Alem. Câteva lumini îndepărtate, din galeriile celelalte sau din cea principală, pâlpâiau slab.

— Aici este totul, zise arhivarul, încetinindu-și pașii. Pricepi ce vreau să spun? Dacă globul pământesc ar dispărea într-o zi, altfel spus dacă Pământul s-ar ciocni cu o cometă, s-ar sfărâma și s-ar risipi în neant ori pur și simplu s-ar prăvăli în hău, așadar, dacă globul s-ar volatiliza fără urmă, ar fi de ajuns să mai rămână doar pivnița aceasta plină cu dosare pentru ca urmașii noștri să afle totul despre noi. Arhivarul îl privi pe Mark-Alem ca pentru a se

convinge că vorbele lui ajunseseră la conștiința celui alt. Pricepi ce vreau să spun ? Nici o carte de istorie, enciclopedie, carte sfântă sau orice altceva, ori toate împreună, toate academiile, universitățile sau bibliotecile nu pot sintetiza esența lumii acesteia așa cum o face arhiva noastră.

— Dar nu este puțin deformată această imagine ? îndrăzni să-l contrazică Mark-Alem.

Arhivarul zâmbi cât putu de ironic.

— Cine spune că ceea ce vedem noi cu ochii deschiși nu este deformat și că, din contră, cea de aici nu este imaginea adevărată a lumii ? zise el și se opri dinaintea unei uși. I-ai auzit vreodată pe cei bătrâni spunând: „Ehei, lumea e ca un vis“ ?

Împinse ușa și intră primul. Coridorul era neobișnuit de lung și, la fel ca și celelalte, era înțesat cu dosare până la tavan. Ba chiar, din lipsă de spațiu, o grămadă de terfeloage fuseseră puse direct pe jos. Doi inși lucrau ceva printre rafturile din spatele încăperii.

— Despre ce e vorba în visul ăla al tău ? întrebă arhivarul.

Mark-Alem pipăi foaia de hârtie împăturită din buzunar.

— Un vis care prezice pierderea multor vieți omenești în război.

— Aha, e un vis avut de obicei înaintea unor mari măceluri. Astea sunt într-un alt sector, dar nu-i nimic, o să ajungem noi și acolo. Astea de aici (și arhivarul îi arată rafturile din stânga) sunt secțiunea „Popoare agitate“, iar alea de colo „Popoare liniștite“.

Vru să întrebe: „Ce înseamnă asta?“, dar nu îndrăzni. Arhivarul pășea printre rafturi și Mark-Alem îl urma. Se opriră împreună în fața unui raft cu polițele îndoite sub povara dosarelor.

— Aici e sfârșitul lumii la popoarele cu ierni grele. Atinse raftul cu mâna, ca pentru a-l împinge spre perete, după care i se adresă lui Mark-Alem: Uneori, specialiștii în interpretare care coboară la arhivă sunt încrezuți și orgolioși. Tu îmi plăci, ești foarte respectuos și-mi face plăcere să-ți arăt ce-i aici.

— Mulțumesc, făcu Mark-Alem.

Galeria cea lungă dădea într-alta printr-o ușă scundă de tot. Mirosul de hârtie veche care devenea tot mai apăsător aproape că-l sufoca pe Mark-Alem.

— Învierea morților, spuse arhivarul, arătând o parte a raftului. Allah, ce grozăvii sunt aici! ... Lasă, mergem mai departe. Haosul: pământul și cerul, amestecate, urmă el. Toate lăzile astea. Viațamoartea sau moarteaviata, cum vrei să le spui. Tulpini de viață cu rădăcini femeiești. Bărbătești. Mai departe. Vise erotice. Toată galeria asta și cele din jur sunt pline cu așa ceva. Crize economice, devalorizări monetare, rente de moșii, bănci, toate sunt aici. Uite și comploturile. Loviturile de stat înăbușite în fașă. Intrigile contra islamului.

Mark-Alem avea senzația că vocea arhivarului era tot mai îndepărtată. Când și când, mai ales atunci când se strecurau dintr-o galerie într-alta, nici nu-i mai auzea bine cuvintele. Bolțile joase le dădeau un ecou straniu.

— Acum... cum... cum... o să mergem... gem... gem... visele sclaviei... viei... viei... sele... viei...

Scârțâitul ușilor de la depozite îl înfiora pe Mark-Alem până-n măduva oaselor.

— Visele primei perioade de sclavie, zise arhivarul arătând rafturile, sau, cum îi mai spun unii, „visele primei sclavii“, pentru a le deosebi de cele mai târzii, din epoca sclaviei clasice. Adevărul e că sunt extrem de diferite. Ca și prima dragoste, în comparație cu celelalte, he, he! Iar de aici și până în fundul depozitului se află dosarele marilor coșmaruri.

Marile coșmaruri, repetă în gând Mark-Alem, neluându-și ochii de la rafturi. Cât o să se mai învântească oare prin infernul acesta?

— Ieri, maeștrii interpretării au scotocit pe aici până noaptea târziu, zise arhivarul coborând vocea. Și nu e de mirare, câtă vreme aici poți găsi cele mai mari catastrofe, începând cu ceea ce unele popoare numesc în ultimul timp „renaștere națională“, pricipi, nu învierea unui mort, ci a unui popor întreg, și terminând cu niște fapte pe care gura nu îndrăznește să le pronunțe. Lasă, mergem mai departe. Uite și sectorul de care ai tu nevoie. Visuri în prag de măcel, dacă nu greșesc, așa e?

— Da, făcu Mark-Alem.

— Aici ai toate dosarele lor. În general, sunt visele avute înaintea marilor bătălii, o parte chiar în zorii acelei zile. Bătălia de la Kârk-Kilia. Bătălia lui Baiazid Ildârâm cu Timur Lenk. Cele două campanii din Ungaria.

— Dar bătălia de la Kosovopolje este? întrebă Mark-Alem în șoaptă.

Arhivarul ridică din sprâncene.

— Cea de demult, din 1389, împotriva balcanicilor ?

— Chiar aia, zise Mark-Alem.

— Este cu siguranță. Stai puțin.

Îi întoarse spatele lui Mark-Alem și dispăru printre rafturile gemând sub greutatea dosarelor, în căutarea slujbașului care avea grijă de depozitul acela. Se întoarse repede însoțit de el.

— Aici sunt cele aproape șapte sute de vise din zorii acelei zile fatale, spuse arhivarul, privind când spre Mark-Alem, când spre slujbaș, al cărui chip uscativ aproba fiecare cuvânt al celuiilalt.

— Trebuie să fi fost mai multe, dar cu siguranță că s-au pierdut, zise slujbașul cu o voce surprinzător de subțire. Și cele care s-au păstrat sunt incomplete, așa cum au putut fi scrise înaintea luptei.

— Așa ? făcu Mark-Alem, fără a-și putea controla reacțiile.

Acasă auzise vorbindu-se adesea despre bătălia aceea cumplită.

— Chiar și Marele Vis tot așa a fost ales, la repezeală, ca să-i fie dus încă din zori sultanului în cort, urmă slujbașul.

— Au mai avut timp și de așa ceva ? se miră Mark-Alem.

— Firește. Cum altfel ?

— E aici ?

— Nu, se află în depozitul Marilor Vise, împreună cu celelalte.

— O să ajungem și acolo, nu-ți face griji, zise arhivarul.

Slujbaşul stătea deoparte şi aştepta. Mark-Alem observă că omul vorbise despre evenimentul acela, petrecut cu cinci sute de ani în urmă, de parcă ar fi fost o întâmplare de ieri, alaltăieri. Ca şi cum i-ar fi citit gândul, arhivarul îi spuse în şoaptă:

— Dosarul bătăliei de la Kosovopolje este unul dintre cele mai solicitate aici.

— Aşa ?

— Adesea funcţionari superiori ai Palatului, ba chiar şi înalţi demnitari ai statului vin anume să-l răsfoiască. O să mă întrebi şi de ce ? Coborâse glasul, deşi slujbaşul se retrăsese în adâncul galeriei. Politica faţă de Rusia, faţă de slavi, în general, este unul dintre motive. Ori de câte ori relaţiile cu Moscova ori situaţia din Balcani sunt mai încordate, toţi se reped la dosarul acela. Şi mai există un motiv, urmă el. Dar este bine ca pe asta să nu-l ştim nici eu şi nici tu ...

Era pentru a doua oară când Mark-Alem surprindea ceva despre misterul care învăluia bătălia de la Kosovopolje. Cu ani în urmă, cu prilejul unei vizite la Vizir, auzise pomenindu-se fugitiv despre secretul acela, dar pe vremea aia era copil şi nu înţelesese mai nimic.

Arhivarul îi făcu un semn slujbaşului să se apropie.

— Vreţi să deschidem dosarele ? întrebă acesta.

— Nu acum, zise arhivarul. O să ne întoarcem repede, nu ? i se adresă lui Mark-Alem. Să vizităm mai întâi toată arhiva, apoi vei putea să vii aici şi să stai cât vrei.

Ieşiră din nou în galeria de unde vocea arhivarului răsună dublată de ecou.

— Acum... cum... vom... vedea... ve... dea... ve...
ve... dea... arheovisele... visele... osmane... ane...

— Ce-s alea ? întrebă Mark-Alem când intrară într-o încăpere în care vocile se auzeau normal.

— Vechile vise osmane, răspunse arhivarul. Visele de la început ale întemeietorilor împărăției, cum li se mai spune.

— Chiar s-au păstrat ? întrebă Mark-Alem.

— Într-o anumită măsură, spuse arhivarul, atât cât se pot păstra inscripțiile murale. Uite, dosarele lor sunt acolo.

Mark-Alem îl salută din cap pe slujbașul tăcut care se ivise dintre rafturi.

— Sunt puține, deci foarte valoroase, urmă arhivarul. E drept că din ele nu poți înțelege mare lucru, atât de ciuntite au ajuns până la noi. Deși uneori au fost reconstituite, așa cum sunt restaurate vechile fresce, au rămas fragmentate, câteva imagini izolate, fără legătură una cu alta. Totuși, sunt sfinte, pentru că reprezintă primele pietre de la temelia statului. Aici vin adesea specialiștii noștri în interpretare să le studieze. Așa e, Fuzuli ? îl întrebă pe slujbaș.

— Așa e, zise celălalt. Și aseară au stat aici până târziu.

— Din sector de la mine ? îl iscodi Mark-Alem.

— De la Marele-Vis. Acolo lucrați ?

Mark-Alem se făcu roșu la față.

— Nu, zise, lucrez la Interpretare.

— Maeștrii au umblat aseară peste tot, observă arhivarul, cu un glas care lui Mark-Alem i se păru nițel ciudat.

— Mulțumesc, Fuzuli, îi spuse apoi slujbașului și ieși pe ușă. Din aceste arheovise e greu să înțelegi ceva, chiar dacă sunt restaurate, se întoarce el spre Mark-Alem. Am văzut câteva și mi s-au părut complet decolorate, ca niște covoare vechi cu desenul șters. Și totuși, specialiștii stau ore întregi în fața lor. Arhivarul râse. Îmi tai o mână dacă indivizii ăia înțeleg ceva. Stau dinaintea lor de pomană, se chinuiesc, chipurile, să le priceapă mesajul secret, în timp ce gândurile le zboară la grijile de acasă, la salariul care nu le ajunge sau cine știe la ce alte probleme. Iată, în fine, și Marile Vise.

Mark-Alem tresări, de parcă i s-ar fi arătat un cuib de șerpi. Numai că dosarele acelea își vărsaseră veninul cu mult timp înainte. Totuși, chiar și așa, erau de temut.

— Sunt în jur de patruzeci de mii cu totul, zise arhivarul, după care șopti: Allah!

Mark-Alem clipi speriat.

— Acum vei vedea visele sultanilor, urmă celălalt.

Mark-Alem se aștepta să intre într-un depozit deosebit, dar încăperea era la fel ca și celelalte. Și rafturile, și orice altceva era identic, cu singura deosebire că pe fiecare dosar se afla pecetea imperială. Sub pecete era scris numele sultanului. „Visele sultanului Murat I“, „Visele sultanului Baiazid“, „Visele sultanului Mehmet al II-lea“, „Visele sultanului Soliman Magnificul“, și așa mai departe.

— Dosarele acestea nu pot fi deschise decât cu aprobarea suveranului, spuse arhivarul în șoaptă. Cine încalcă regula își pierde capul, adăugă el și făcu un semn semnificativ în dreptul gâtului.

După ce ieșiră de acolo trecură prin alte depozite în care se aflau visele popoarelor necredincioase și ale celor aflate în robie, apoi coșmarurile, care ocupau trei depozite întregi, halucinațiile, despre care se purtaseră numeroase discuții în contradictoriu dacă erau sau nu de competența Palatului și visele nebunilor, care ocupau ultimul depozit al arhivei.

— Uite, acum ai măcar o idee despre ce cuprinde arhiva, zise arhivarul, în timp ce ieșeau din ultimul depozit.

Mark-Alem îl privi de parcă i-ar fi cerut îndurare. Se întoarseră la raftul pe care se afla bătălia de la Kosovopolje și acolo se despărțiră.

— Când o să-ți termini treaba, mergi pe coridorul ăsta până ce vei ieși în cel circular, îi spuse arhivarul. Acolo, oriunde ai să te îndrepti, o să dai negreșit de scară.

Slujbașul care îl ajuta îi spuse lui Mark-Alem să se așeze la o măsuță și-i puse dosarul în față. Cu degetele amortite, tânărul începu să întoarcă filele de hârtie groasă, cum nu se mai folosea de mult. Paginile erau deteriorate pe ici, pe colo. Cerneala era decolorată și multe cuvinte erau imposibil de descifrat. Mark-Alem simți brusc o durere ascuțită în cap, ca și cum l-ar fi lovit cineva cu ciomagul. În ochi parcă avea sute de furnici. Îi ținu închiși câteva minute, apoi îi deschise din nou. Începu să citească fără grabă și fără să se concentreze deloc. Era ceva acolo care-i ascundea sensul textului, i-l multiplica la nesfârșit, așa cum se întâmplase cu frazele arhivarului când se aflau în galeria depozitului. Până la urmă reuși să se concentreze. Textele erau

scrise în limba veche, multe cuvinte nu le înțelegea, iar ordinea lor în frază era nefirească. Totuși, trebuia să se mulțumească cu atât. Era pentru prima oară când citea texte așa de vechi. Care nu erau de ieri, de alaltăieri, ci de cinci sute de ani. Încetul cu încetul, impulsionat de faptul că ceva-ceva tot înțelege, Mark-Alem începu să se descurce din ce în ce mai bine. Majoritatea viselor erau extrem de scurte, două, trei rânduri cu totul. Erau și dintre acelea de un rând, așa încât lectura dosarului nu i se mai părea un lucru atât de trudnic ca la început. Ba chiar, dacă n-ar mai fi fost și interpretarea, cititul viselor nu i-ar fi luat mai mult de o jumătate de oră.

În mod inexplicabil, Mark-Alem simțea cum i se risipește oboseala. Ochii i se obișnuiau tot mai mult cu grafia aceea care nu se mai folosea de mult. Chiar și topica neobișnuită îi părea acum interesantă. Trep-tat, relatările acelea sumare, așa ciuntite cum erau, îl atrăgeau în lumea lor. Câmpia Kosovei, în Albania de nord, acolo unde el nu călcase niciodată, se dezvăluia încet imaginației lui, evanescentă și tremurătoare ca un decor însăilat din visele a sute de oșteni adormiți. Și, ca și când asta n-ar fi fost destul, imaginea ei neguroasă, iluzorie era dublată de o interpretare care o făcea și mai ireală. Totuși, produsul acela colectiv al sutelor de creiere cufundate fiecare în somnul lui, poate din pricina obsesiilor comune ale celor care visaseră în zorii zilei fatale sau din cauza stresului celor care fuseseră puși să înregistreze rapid visele, deci tot acel tablou pestriț avea o unitate ciudată. Cu puțin înainte de ivirea zorilor, în visul oștenilor roua fusese înlocuită cu bălți imense

de sânge, care spre seară se coagulau și se înnegreau pe câmp, în vreme ce peste ele picurau stropi calzi de sânge proaspăt, de un roșu aprins, care se înnegrea încetul cu încetul și se învârtoșea peste băltoacele de dimineață. Apoi, sfârșitul luptei, în amurg, înfrângerea balcanicilor și asasinarea sultanului, tocmai în clipele în care se bucura de victorie. Și cortul în care au dus trupul suveranului ucis, a cărui moarte au ascuns-o oștirii, și vizirii adunați la sfat de taină, apoi curierul trimis pentru a-l anunța pe unul din cei doi fii ai sultanului, pe Yakub Celebi. Vino, te cheamă sultanul biruitor. Drumul fiului până la cortul tatălui, apoi uciderea lui cu securile, cu sânge rece, de către viziri, pentru ca între fiii sultanului să nu izbucnească lupta pentru putere...

Mark-Alem se frecă la ochi pentru a și-i limpezi. Care e oare adevărul și cum să-l înțelegi, când rădăcinile lui se află în vis? Cu atât mai mult, cu cât nu există o graniță între vis și realitate, ci tot ce se afla acolo, harta câmpiei, timpul, faptele, mărturiile sunt amestecate la un loc. Sufletele celor trei sute de mii de balcanici, albe ca o zăpadă nesfârșită, ce se învârt, se tot învârt peste pământ, în cruntă agonie, până să părăsească lumea aceasta. De ce alerga slăvitul sultan, abulic, prin vârtoarea aceea nebunească, de parcă ar fi vrut să plece odată cu ele? Unde te duci așa, padișahule, vino-ți în fire, striga în somn ienicerul Selim și, trezindu-se, alergase să-și povestească visul. Ceva mai încolo, însângeratul prinț Yakub Celebi se plimba alene pe câmpul în formă de cal fără hățuri. Și iar bălți de sânge, și vara, și iarna, și anotimpuri amestecate, și ploi prăvălite peste câmp, și

soare, și nea, și verdeață, și flori, și pustiu de decembrie și toate-n același timp. Și poate că a trebuit să plouă săptămâni în șir, chiar luni de zile, ca să se spele sângele, și după asta să înflorească zăpada de la un capăt la altul, pentru a se risipi până la urmă coșmarul acela. Iar primăvara următoare, când pe sub nea au șiroit șuvoaiele, s-au dus la vale hălci de sânge înghețat, ca niște răni ale zăpezii. Și tot așa, o, Allah, în fiecare an, iarna și vara, sub vântul și ploaia tăcută, câmpia aceea de departe, din Albania de nord...

Brusc Mark-Alem își aminti că în seara aceea era invitat la cină la Vizir împreună cu maică-sa. Cina tradițională la care, ca în fiecare an, vor cânta rapsozii sosiți din Balcani. Mai mult ca sigur că alături de bosniaci, aveau să fie și albanezi.

Mark-Alem închise dosarul și se ridică de pe scaun. Îl durea capul de la citit sau poate de la fumul de cărbune, care în subsol se simțea mai tare decât sus. Îl salută din cap pe slujbaş și ieși. Pașii săi răsunau asurzitor în galerie. Oare cât să fi fost ceasul? Habar n-avea. La etajele de sus putea fi ora prânzului sau, la fel de bine, după-amiază, ba chiar și seară. Brusc îl cuprinse neastâmpărul: dacă o să întârzie la cină? Apoi se liniști singur. Nu se putea să fi trecut timpul atât de repede. Cina cu Vizirul i se părea că e undeva sus, într-o altă lume, aproape de nori. Aici însă, în stânga și-n dreapta se ridicau zidurile oarbe ale coridorului în spatele cărora, în mii și mii de dosare, se aflau visele omenirii. Își simți pleoapele grele ca plumbul. Ce să fie, oare? se întrebă de două, trei ori. Ce-i cu moleșeala asta care-i

amorțea încheieturile ? Se înfioră de groază, dar se calmă imediat: cu siguranță mirosul de cărbune îi dădea starea aceea. Noi, aici, suntem majoritatea. Ce faci tu acolo singur, de ce nu vii la noi...

Mark-Alem grăbi pașii pentru a ieși în coridorul circular, dar acesta nu era de găsit. Cu cât mergea mai departe, cu atât i se părea că se rătăcește mai tare. Dar dacă se va prăbuși și-l va prinde somnul în galeriile acestea pustii ? Pleoapele-i erau din nou ca plumbul. Ce mi-a trebuit să vin aici ? se întrebă. Începu să meargă mai repede, apoi să alerge. Eco-ul pașilor multiplicat de galerie îl îngrozi și mai tare. N-am să adorm aici, se încuraja singur. N-o să cad în capcana ta.

Cine știe cât ar fi continuat goana lui nebună, dacă la o răspântie nu i-ar fi ieșit cineva în cale.

— Ce e ? întrebă omul, cu glas neliniștit.

— Nimic, făcu Mark-Alem. Unde este ieșirea ?

— Ești galben ca ceara. S-a aflat ceva ?

— Cum ? se miră Mark-Alem. Eu caut ieșirea.

— Am crezut că știi ceva. Ai o față cadaverică.

— Poate de la fumul de cărbune, zise Mark-Alem.

— Eu credeam că...

— Unde este ieșirea ?

— Pe acolo, îi arată celălalt.

Mark-Alem ar fi vrut să-i spună: și tu ești galben ca lămâia, de ce te miri de mine, dar asta l-ar fi împiedicat să plece imediat de acolo. Să ies cât mai repede de aici, Doamne, gema. Să ies din infernul acesta.

În fine, dădu de scară și începu să urce câte trei, patru trepte deodată. Când ajunsese la parter, își

pierdu suflul. I se păru că aude un zgomot. Privi în urmă și, spre mirarea lui, văzu un grup de oameni cu haine lungi care dispărură imediat în adâncul coridorului.

La etajul întâi îi ieși în cale un alt grup de funcționari cu chipurile încruntate. De peste tot se auzea zgomot de pași grăbiți. Ce-i cu agitația asta? se întrebă el și-și aminti de omul pe care-l întâlnise pe coridoarele arhivei. Părea că la Tabir Saray se întâmplă ceva. Grăbi din nou pașii ca să ajungă la Interpretare. Din spatele ferestrelor se iveau seara.

— Unde ai fost? îl întrebă vecinul de masă. Unde ai dispărut toată ziua?

— La arhivă, răspunse Mark-Alem.

Ochii celui alt păreau ieșiți din orbite. De o săptămână lucra alături de el și Mark-Alem se convinsese că pasiunea numărul unu a colegului erau secretele celorlalți, mai ales cele politice, șoptite la ureche, bârfele interzise și periculoase, riscul fiind, de fapt, chiar sarea și piperul lor. Era ciudat cum de nu aflase până atunci că Mark-Alem face parte din familia Qyprilliilor.

— Ceva-ceva se petrece, zise el, apropiindu-se de Mark-Alem. Chiar nu simți nimic?

Mark-Alem ridică din umeri.

— Pe coridor era destulă agitație, altceva nu știu, răspunse.

— De trei ori l-au chemat pe șeful nostru și de fiecare dată s-a întors îngrozit. Mai înainte l-au chemat pentru a patra oară și încă mai e acolo.

— Ce să fie, oare? zise Mark-Alem.

— Cine știe? Poate fi orice, făcu celălalt.

Mark-Alem ar fi vrut să-i povestească despre slujbașul îngrozit pe care-l întâlnise la arhivă, dar asta ar fi provocat un nou val de șușoteli printre colegi. Își aminti cuvintele arhivarului despre maeștrii interpretării, care scotociseră toată noaptea prin subsol. Era clar că acolo se petrecea ceva.

— Aici se poate întâmpla orice, îi șopti vecinul la ureche. Ca să nu fie remarcat, se chinuia să vorbească din colțul gurii, fără a-l privi pe Mark-Alem. Orice, repetă, începând cu concedierea noastră și terminând cu închiderea Palatului.

— Să se închidă Tabir Saray? se miră Mark-Alem.

— De ce nu? O asemenea agitație... Vânzoleala asta misterioasă pe coridoare... Eu lucrez de ani de zile aici și știu multe... Ceea ce s-a întâmplat azi nu-mi place deloc. Într-o asemenea zi te poți aștepta la orice...

— S-a întâmplat vreodată ca Palatul să fie închis? întrebă cu glas tremurător Mark-Alem.

— Hm, ce întrebare, făcu celălalt printre dinți. Dacă s-ar ajunge până acolo, atunci vai de noi... Lasă, că am văzut eu altele și mai și, când suveranul, de exemplu, a interzis prin decret imperial ca visele să mai fie studiate. Un asemenea lucru se petrece rar, foarte rar, înțelegi? Atunci au fost analizate doar visele sultanului. Tabir Saray părea în doliu. Semăna cu o clădire în ruine, prin care funcționarii bântuiau ca niște stafii. Totul era mort, fără suflet. Se aștepta, dintr-o clipă într-alta, închiderea lui. Într-adevăr, puțin a lipsit să nu fie închis atunci.

Mark-Alem simți un fior rece care-l cuprindea urcând din stomac. Tulbure de tot, își aminti cuvintele Vizirului. Nu cumva acesta era momentul la care se referiseră în discuția aceea, fără a-l clarifica însă până la capăt? Vecinul său continua să vorbească, dar nu-l mai auzea. Tâmpilele îi vuiau, gândurile i se învâlmășeau cumplit în cap... Din nesfârșitele discuții despre Tabir Saray, ca și din frazele nebulose ale Vizirului, Mark-Alem pricepuse că declinul Palatului trebuia să-i bucure pe Qyprillii. Deci, în concluzie, cu cât ar fi fost ziua aceea mai neagră pentru Tabir, cu atât mai fericit trebuia să se simtă el. Trebuia să se simtă... Totuși, nu era deloc așa. Nesiguranța din jur nu-i provoca nici o bucurie, ba chiar, din contra, îl îngrozea.

Începu să tragă din nou cu urechea la murmurul vecinului, dar îi era greu să priceapă ceva. Se pare că omul vorbea mai mult despre el însuși, decât despre altcineva. Își aminti de bunică-sa, pe care o întrebase odată: bunico, de ce murmuri tot timpul? Ca să fiu cu cineva, fiule, îi răspunsese ea, ca să nu mă simt singură. Mark-Alem simți dorința să vorbească cu el însuși, ca și bunică-sa, odinioară. Erau atât de singuri la mesele acelea reci, pe care se derulau viziunile aproape demente ale unor creiere străine, fără să vorbească și fără să se uite măcar unul la altul.

— Dar de ce? întrerupse Mark-Alem, cu un glas de-a dreptul pierit, sporovăiala șoptită a celui alt. De ce se întâmplă așa ceva?

— De ce?

Mark-Alem avu impresia că din gura schimonoșită a celuiilalt, în locul cuvintelor, ieșeau și-l împrășcau picăturile unui zâmbet înghețat.

— O, Doamne, cum poți să întrebi „de ce“ în acest Palat? zise omul. Poate fi cunoscută vreodată cauza celor ce se petrec aici?

Mark-Alem oftă. Geamurile complet întunecate mărturiseau că afară era noapte. Lumina lămpilor cădea palidă pe chipurile concentrate ale oamenilor.

— Uite-l pe șeful, auzi Mark-Alem vocea vecinului, s-a întors șeful.

Mark-Alem privi spre ușă.

— Nu mi se pare că e atât de încruntat cum spuneai tu, zise în șoaptă.

— Da? făcu celălalt după care tăcu câteva clipe. Știi că ai dreptate? Nici mie nu mi se pare că e. Poate că dă Domnul și vine cu o veste bună.

Mark-Alem simți în stomac ghearele groazei.

— Ba chiar mi se pare că e vesel, zise.

— Nu bag mâna-n foc, dar e oricum mai liniștit.

— Stai să se termine ziua asta, spuse Mark-Alem privindu-l țintă pe șef. Parcă avea în ochi o lucire stranie. Doamne, păzește-ne! își spuse în gând.

— Ziua se va sfârși, dar noi vom putea pleca oare? întrebă vecinul.

— Cum? făcu Mark-Alem.

— E la mintea cocoșului că într-o zi ca asta am putea rămâne aici și peste noapte.

Mark-Alem își aminti de cină și vru să-i spună: dar eu sunt invitat astă-seară la Vizir. Orice ar fi, am să mă învoiesc să plec. Chiar așa, or să îndrăznească

oare să-i interzică să plece să cineze cu puternicul său unchi? Mark-Alem își frecă fruntea cu degetele. Nu cumva toate astea sunt nălucirile lui? La urma urmei, nu erau altceva decât niște suspiciuni premature, câțiva oameni pe coridor, chipul șefului, o dată încruntat, altă dată destins. O, Doamne, cum de putea crede în astfel de semne? Vecinul lui e cu adevărat nebun dacă a ajuns să-i transmită o asemenea stare.

Sunetul clopoțelului de la sfârșitul programului îl făcu pe Mark-Alem să se cutremure. Își privi vecinul în ochi și, în clipa aceea, simți nevoia să-i trântască de la obraz: Idiotule, m-ai speriat degeaba, e o zi ca toate celelalte. Uite, și clopoțelul sună la ora obișnuită, ce-ai avut de m-ai alarmat așa, tâmpitul?

Vecinul își închise repede dosarul și, aruncându-i o privire care părea să spună „valea, cară-te cât poți de repede”, ieși în goana mare. Mark-Alem îl urmă. Coridoarele și scările erau ticsite. Bubuitul pașilor, surd, anonim, părea că va dărâma clădirea din temelii. Mark-Alem se amestecă printre ceilalți, cu satisfacția pe care o are un om speriat atunci când se ascunde în mulțime. Își spuse în câteva rânduri că acesta era un sfârșit obișnuit de zi și, tot de atâtea ori, simți că era exact contrariul. Privea cu coada ochiului profilul celorlalți, pe care i se părea că surprinde o lumină a cărei sursă se afla în afundul creierului lor. Nu era o bucurie obișnuită, ci, mai degrabă, un tremur de nerăbdare în fața necunoscutului. Aiurea, își spuse imediat, nimic asemănător nu se citea pe chipurile lor strâmbe de oboseală și stres. Toate acelea nu erau altceva decât produsul nervilor lui încordați.

După ce ieși pe poartă, se rupse de mulțimea slujbașilor și, pe măsură ce se îndepărta, îndoielile lui îi păreau tot mai lipsite de sens. Mi-a stricat ziua idiotul ăla, își spuse de câteva ori. Era într-adevăr comic tot ceea ce se întâmplase acolo.

Mark-Alem se uită în jur după o birjă, cu gândul să ajungă mai repede. Îi era teamă să nu întârzie la cină. Ridică mâna de două, trei ori să oprească o trăsură, dar birjarii fie nu-l observau, fie aveau clienți. Nu-i stătea în fire să strige de pe trotuar „Hei, birjar!“ Prefera să meargă pe jos prin ploaie și zăpadă, decât să fie nevoit să țipe. Slavă Domnului că erau mai puțini trecători ca altă dată și putea să meargă mai repede ca de obicei. Dacă străzile aveau să fie la fel de pustii până acasă, atunci ar avea timp nu numai să-și schimbe hainele cu unele de seară, ci să facă chiar și o baie.

Gândindu-se la toate acestea, Mark-Alem aproape că uită de teama dinainte, când ceva, imposibil de identificat, un strigăt slab de uimire, un pas mai grăbit sau o șoaptă de pe stradă, îl făcu să ridice capul și să privească spre piațeta de la intersecție. Două patrule militare stăteau chiar în mijloc, privindu-i strâmb pe trecători. Ce-o mai fi, Doamne, și asta? Nu ajunse să-și dea un răspuns, căci zări ceva mai încolo o altă patrulă, apoi încă una. Strada e plină de soldați, își zise. Temerile, pe care și le credea dispărute odată ce ieșise din Palatul Viselor, îl sugrumau din nou. Și ceilalți priveau cu coada ochiului spre militari. Unii întorceau capul, ca să vadă mai bine înainte de a trece mai departe.

Poate că este o coincidență, își zise el pe urmă. Oamenii intrau și ieșeau din birturile înșirate pe marginea străzii, fără să se sinchisească de nimic. Iată și cafeneaua Noptile de Ramazan unde, ca de obicei, cânta muzica. Cu siguranță e o coincidență, repetă în sinea lui pentru a zecea oară. Ba chiar în locul acela văzuse și altă dată patrulare militare, care îi controlau pe trecători. Da, da, era cu siguranță o coincidență. Cu atât mai mult, cu cât în apropiere se afla Banca Centrală și cine știe ce se putea întâmpla...

La Ministerul Finanțelor, Mark-Alem avu impresia că numărul străjilor se dublase, dar nu avu curaj să privească în urmă. Felinarele luminau slab și el murmură: „Ducă-se la naiba!“, fără să știe pe cine ocăra așa. Tremurul, pe care încercase să-l evite, îl cuprinse din nou. Când ajunsese în fața palatului Sheh-ul-Islamului, se convinse că de fapt nu era nici o coincidență și că se întâmpla ceva. Un grup mare de soldați și de polițiști, aproape un batalion, stătea în apropierea gardului de fier. Ceva se întâmplă, repetă el cu jumătate de glas. Ceva... dar ce să fie oare? Complot? Tentativă de lovitură de stat? Stare de asediu? Vru să grăbească pașii, dar nu putu. O fărâmă din neliniștea aceea îi coborâse în genunchi. Mai repede, se îndemna singur, mergi mai repede, deși simțea că totul e în zadar. Își aminti de cină și de străvechiul obicei, pomenit chiar și în baladă, după care Qyprilliii nu-și anulau niciodată întrunirile de familie.

La Podul Semilunii zări din nou ostași cu căști, dar era într-o asemenea stare, încât nimic nu-i mai putea schimba dispoziția sufletească. Iată și strada

pe care stătea, cu castanii întunecați și luminițele de la etajul întâi al propriei case. Încă de departe văzu în fața porții careta, iar când fu mai aproape desluși litera „Q” pictată pe lateralele ei. Respiră ceva mai ușurat și intră în curte.

6. Cina

Ca să n-o tulbure, Mark-Alem nu-i spuse nimic maică-sii și totuși, peste o oră, când urcară împreună în caretă pentru a merge la Vizir, nu se putu abține:

— Azi, la Tabir Saray a fost nițică zarvă.

— Cum ? făcu ea, prinzându-l de mână. Ce zarvă ? De ce ?

— N-am putut să-mi dau seama. Și pe stradă am văzut patrulare militare.

El îi simți mâna tremurândă în mâna sa și imediat regretă că-i spusese.

— Poate că nu-i nimic, zise. Poate că tot ce se șoptea nu sunt decât prostii.

— Ce se șoptea ? întrebă ea cu voce stinsă.

— Prostii ! Mark-Alem se strădui să pară cât mai nepăsător. Se spune că suveranul a trimis înapoi Marele Vis de ieri. Dar poate că nu-i adevărat. Poate că motivul zarvei a fost cu totul altul.

În liniștea aceea, zgomotul roților caretei părea insuportabil.

— Nu e puțin lucru ca suveranul să trimită înapoi Marele Vis, zise mama.

— Dar ți-am spus, poate că n-a fost asta.

— Cu atât mai rău, atunci. Poate fi altceva, chiar mai grav.

Nu trebuia să-i spun, gândi Mark-Alem.

— Și ce-ar putea fi atât de grav? întrebă el aparent nepăsător.

Maică-sa oftă.

— Cine știe?! Pentru mine e un mister ce faci acolo. Deși, uite, chiar tu mi-ai povestit despre greșelile de interpretare, despre verificări. Mark-Alem, spune-mi adevărul, nu cumva te-ai băgat în vreo belea?

Tânărul încercă să râdă.

— Eu? Eu nici măcar nu știu mare lucru despre ce se întâmplă la Tabir Saray, îți jur. Azi, întreaga zi, am stat în arhivă. Abia când m-am întors sus am aflat întreaga poveste.

Peste zgomotul roților, el auzi din nou oftatul maică-sii și apoi câteva cuvinte spuse în șoaptă: Doamne, apără-ne!

Dincolo de geamurile trăsurii, în lumina chioară a felinarelor, cu greu puteai desluși în semiobscuritatea străzii clădirile mohorâte și ici-colo câte un trecător întârziat. N-ar fi fost mai bine să fi amânat cina aceea pentru o altă seară? se întrebă Mark-Alem. Gândul acesta îl chinuia din ce în ce mai tare pe măsură ce se apropia de palatul Vizirului. Dar asta nu s-ar putea întâmpla în nici un caz, își spunea el, cu atât mai mult cu cât seara aceea era dedicată baladei, adică vechii povești a familiei Qyprilli. Nu, în nici un caz nu putea fi amânată. Adevărul e că nici el nu era sigur dacă voia sau nu să se amâne întâlnirea. Totuși, când zări de departe felinarele aprinse la poarta palatului, apoi

trăsurile musafirilor lângă bordură, avu un sentiment de ușurare. Iată și gărzile Vizirului în spatele gardului și toate celelalte cu care era obișnuit: lămpile aprinse de o parte și de alta a aleii care ducea de la poartă la ușile palatului, bătrânul major-dom de la intrare, mirosul îmbietor al bucatelor care venea dinăuntru.

Mark-Alem și maică-sa intrară în salon. În mijlocul încăperii, două vase mari de argint cu jăratice răs-pândeau valuri-valuri de miresme exotice. Parfumul acela se potrivea de minune cu roșul închis al covoarelor și cu murmurul ușor al discuțiilor din salon.

Acolo se aflau câteva rubedenii apropiate, toți cu funcții înalte în stat, câțiva prieteni vechi ai familiei, un tânăr înalt și blond, fiul consulului austriac, cu care Kurt Qyprilli vorbea franțuzește, și alți doi, trei invitați, pe care Mark-Alem nu-i cunoștea. O auzi pe maică-sa întrebându-l pe unul dintre servitori unde este Vizirul, la care omul răspunse că stăpânul se află sus, în camerele sale, și că va coborî în curând. Tânărul simți o mare ușurare. Starea aceea mizerabilă în care se aflase până atunci îi dispăru într-o clipă.

Servitorii le ofereau oaspeților rachiu în păhăruțe de argint. Mark-Alem se străduia să audă, prin murmurul general al conversației, discuția în franceză a unchiului Kurt cu austriacul. După primul pahar cu rachiu băut până la fund, simți cum îl învăluie un val de fericire. În secunda următoare, privirea lui o întâlni pe cea a maică-sii, care părea să-l întrebe cu reproș: ce-au fost tâmpeniile alea pe care mi le-ai spus în trăsură?

Apariția Vizirului în salon îngheță brusc atmosfera. Nu era vorba doar de chipul lui încruntat, cu care majoritatea celor prezenți erau deja învățați, ci de uimirea sinceră care i se citea în priviri, de parcă s-ar fi mirat că-i vede acolo. După ce-i salută, rămase în picioare în fața vasului de argint, cu mâinile întinse deasupra lui, de parcă i-ar fi fost frig. Cearcănele de sub ochi îi părură lui Mark-Alem mai adânci ca atunci, în seara aceea de neuitat.

Kurt Qyprilli, care simțise, de bună seamă că trebuia să intervină pentru a normaliza situația înainte de cină, îi spuse ceva fratelui mai mare, ceva ce Mark-Alem nu auzi prea bine, dar care avea de-a face cu austriacul, pentru că Vizirul le răspunse amândurora, iar fiul consulului dădea din cap cu respect în vreme ce Kurt îi traducea lui frate-său. Asta mai destinsese nițel atmosfera. Invitații începură să discute din nou doi câte doi, în vreme ce austriacul, cu ajutorul lui Kurt, îi spunea și el ceva Vizirului. Mark-Alem vru să se apropie să tragă cu urechea, dar unul dintre veri, cel chel, care fusese la ultima întâlnire la ei acasă în prima lui zi de lucru la Tabir Saray, îl întrebă în șoaptă:

— Cum îți merge la Tabir?

— Bine, îi răspunse Mark-Alem, în vreme ce colțurile buzelor însăilau ceva asemănător cuvântului „oarecum“.

— Lucrezi la Interpretare acum, nu?

Mark-Alem aprobă din cap, în vreme ce în ochii vărului său i se păru că vede o luminiță ironică. Dar nici că-i păsa. Gândul îi zbura la iubitul lui unchi, la Kurt. Niciodată nu i se păruse atât de arătos ca

acum, cu gulerul lui alb și tare, care-i dădea un aer de oboseală nobilă, de ginere în noaptea nunții. Într-adevăr, Mark-Alem se convingea tot mai mult că personajul principal în seara aceea era Kurt, cel care-i invitasese pe rapsozii albanezi. Abia aștepta să audă, în sfârșit, varianta albaneză a baladei, la fel de misterioasă pentru el ca și fața nevăzută a lunii.

Intră și ultimul musafir, care își ceru scuze pentru întârziere.

— Afară e mare agitație, zise el. Pe stradă se fac controale.

Privirile câtorva dintre invitați îl fixară pe Vizir, dar acesta nu părea impresionat de cuvintele omului. Cu siguranță că știe ce se întâmplă, își spuse Mark-Alem, altfel n-ar fi atât de nepăsător la spusesele nou-venitului. Nici lui Mark-Alem nu-i arătă vreo atenție deosebită, ca și când întâlnirea din urmă cu câteva săptămâni, când îi vorbise atât de criptic, nici n-ar fi fost. Cu un ceas înainte, în trăsură, avusesese îndoieli serioase: să-i spună, sau nu Vizirului despre cele întâmplate la Tabir Saray? Nu cumva venise momentul adevărului? Acum însă văzând indiferența celorlalți, se simți eliberat de orice obligație.

Liniștit, privea desenul marelui covor persan primit în dar de Vizir de la suveran în ziua sa de naștere, cel mai mare și mai frumos covor din câte văzuse vreodată. Acesta era unul dintre puținele lucruri care-și mai păstrasera frumusețea acum când, după ce se angajase la Palatul Viselor, lumea întreagă își pierduse în ochii lui orice prospețime.

Deodată în jur se făcu liniște. Vorbea Vizirul. Le spuse invitaților că peste puțin timp aveau să-i

asculte pe rapsozii veniți din Albania, iar apoi, în timpul cinei și după, îi vor asculta pe rapsozii slavi, care vor cânta bucăți din balada Qyprilliilor.

— Să poștească, îi spuse Vizirul majordomului.

Ei intrară imediat pe fondul liniștii generale. Erau trei, îmbrăcați în straie specifice, doi de vârstă mijlocie, al treilea mai tânăr, și-și țineau instrumentele muzicale cu ușurință. La început, Mark-Alem își aținti întreaga atenție asupra lăutei, cum se numea instrumentul acela extrem de asemănător cu gusla rapsozilor slavi. Dar trăi aceeași nedumerire, ca să nu spunem dezamăgire, pe care o simțise atunci când văzuse instrumentele celorlalți rapsozi. Deoarece auzise vorbindu-se atât de mult despre faimosul epos, trăise cu impresia că instrumentele muzicale cu care era acompaniat trebuie să fie și ele extraordinare, chiar uriașe, cărate cu greu de muzicanți, complicate și strălucitoare. Dar gusla nu era altceva decât un instrument simplu de lemn, ușor și numai cu o singură coardă. Era absolut incredibil că eposul cel străvechi și vestit putea fi readus la viață doar cu o bucată de lemn cu o coardă întinsă deasupra. Acum, după ce văzu și lăuta, dezamăgirea îi fu și mai mare. Încă de când îl auzise pe Kurt vorbind despre varianta albaneză a baladei, își închipuise, fără să știe de ce, că aspectul lăutei albaneze avea să repare impresia pe care i-o făcuse gusla. Se așteptase ca lăuta să fie nu numai uriașă și grea, ci și pătată de sângele care țâșnea prin toți porii eposului. Când colo, ea era la fel de simplă ca și gusla, o bucată de lemn cu o gaură la mijloc, peste care se întindea aceeași coardă unică.

Rapsozii continuau să stea în picioare, înconjurați de grupurile de invitați care se formaseră involuntar în jurul lor. Aveau părul deschis la culoare și ochii asemănători. Niște ochi teribil de indiferenți, care, nu numai că nu absorbau imaginile pe care le aveau dinainte, ci reflectau totul în afară.

Servitorii le oferiră rachiu în aceleași păhăruțe ca și celorlalți invitați, dar ei abia dacă le atinseră.

— Hai, puteți începe, le spuse Vizirul în albaneză.

Unul dintre rapsozi se așeză pe scăunelul adus de majordom, își puse lăuta pe genunchi și rămase așa o bucată de vreme, cu privirea fixată pe singura coardă a instrumentului. Apoi, mâna lui dreaptă ridică arcușul și atinse coarda. Primele sunete fură joase și monotone, încăpățânându-se să se întoarcă mereu acolo unde se născuseră. Erau ca un vuiet prelung, prelung, care-ți produce un gol în suflet. Pentru o clipă, Mark-Alem avu impresia că, dacă ar mai fi continuat așa, toți cei prezenți s-ar fi sufocat. Unde erau versurile melodiei aceleia scârțâite? Această întrebare se putea citi în ochii tuturor. Sunetele acelea trebuiau însoțite neapărat de cuvinte, altfel struna lăutei avea să-i scoată din minți, să le sfâșie sufletul cu scrâșnetul ei.

În fine, când rapsodul deschise gura să cante, Mark-Alem simți o mare ușurare. Care se dovedi însă de scurtă durată. La fel ca și sunetul lăutei, vocea cântărețului avea în ea ceva neomenesc. Părea că, printr-o operație complicată, din glasul acela fuseseră extirpate toate intonațiile cotidiene, păstrându-le în schimb pe cele eterne. Era o voce ce-ți sugera că gâtlejul omului și piscul muntelui se învoiseră, după

multă sfadă, să scoată aceleași sunete. Și mai apoi căzuseră la învoială cu alte și alte glasuri, tot mai îndepărtate, ajungând, în cele din urmă, până la țipătul stelelor. În afară de asta, vocea și cuvintele păreau a veni atât din lumea celor vii, cât și din cea a morților, ceea ce sugera că învoiala se făcuse și cu aceștia din urmă. Mark-Alem nu-și mai lua ochii de la struna subțire, întinsă peste scobitura instrumentului. Ea era cea care crea sunetul acela de jelanie, iar scobitura îi dădea intensitate și-l amplifică până la dimensiuni teribile. Și brusc, Mark-Alem realizează că orificiul acela era lăcașul care adăpostea sufletul popoului său. Bocetul se înălța de acolo ascuțit, cu inflexiuni străvechi. Îl bănuise, în parte, și înainte, dar numai acum i se înfățișa pe deplin. Mark-Alem simțea scobitura lăutei chiar în pieptul lui.

Celălalt rapsod începu să cante balada podului și, în liniștea deplină, tânărul avu impresia că aude chiar loviturile de bardă, care, sub cerul rece, vesteau ridicarea podului stropit cu sângele sacrificiului și care, împreună cu numele, avea să treacă asupra Qyprilliilor și propriul blestem.

Gâtuit de emoție, Mark-Alem simți o pornire năvalnică să se lepede de jumătatea orientală a numelui său și să adopte un nume nou, așa cum erau cele din țara lui de baștină: Gjon, Gjergj sau Ghiorg.

Mark Ura, își spuse, Mark Gjon Ura și repetă numele acela, ca și când ar fi încercat să se deprindă cu el, ori de câte ori rapsodul pronunța cuvântul „ura“, de fapt unul dintre puținele cuvinte pe care le înțelegea din baladă.

Decolorat, așa cum ți se înfățișează doar în amintire, rememoră fulgerător primul vis de la Tabir Saray, cel cu instrumentul muzical care cânta în pustiu. Nu mai ținea minte toate amănuntele, ci numai că, la un moment dat, voise să-l arunce la coș, după care se hotărâse să-l păstreze. Acum i se părea că instrumentul muzical din vis semăna în mod ciudat cu lăuta.

Rapsodul continua să cânte cu aceeași voce ascuțită. Kurt Qyprilli, cu ochii sclipindu-i ca după boală, îl ațintea cu privirea. Uneori, în șoaptă, îi traducea câte ceva austriacului, probabil versurile baladei. Vizirul, ai cărui ochi păreau scufundați în negrul cearcănelor, asculta cu brațele încrucișate. Mark-Alem înțelegea, când și când, versurile rapsodului. Cele mai multe erau greu de tradus.

Te-a acoperit pământul și mi-ai rămas dator...

Pășind încet de tot, Mark-Alem se apropie de locul în care stăteau unchiul cel tânăr și austriacul. Kurt se chinuia să traducă tocmai versul acela. Înțelegea puțin franțuzește și încercă să prindă câte ceva.

C'est très difficile à traduire, spunea Kurt. *C'est presque impossible*.

Puțin din ceea ce pricepea el, puțin din traducerea lui Kurt – Mark-Alem încerca să urmărească textul baladei.

— Este cel viu, care a ajuns la mormântul dușmanului și-l provoacă la luptă, îl explica Kurt austriacului. *C'est macabre, n'est pas?*

— *C'est magnifique!* răspunse celălalt.

— Mortul suferă că nu se poate ridica din groapă, se frământă, geme, urmă Kurt.

Lucrurile sunt atât de clare, o, Doamne, își spuse Mark-Alem. Clare ca lumina zilei. Scobitura lăutei este chiar mormântul în care se zbate cel mort. Gemetele lui vin de *dincolo*, mai cutremurătoare decât orice pe lume.

— Iată, acum intră ursitoarele, care hărăzesc o nenorocire, spuse Kurt în șoaptă.

Austriacul dădea din cap la fiecare cuvânt al ceilalți.

— Este viteazul Zuk care, orbit mișelește de măică-sa și de iubitul ei, colindă piscurile înzăpezite, călare pe calul său, orb și el.

— Orbit de măică-sa! *Mon Dieu!* Dar asta e chiar Orestia! zise austriacul. *Ist das Orestiadén.*

Mark-Alem se apropiase mult, ca să nu piardă nici un cuvânt. Kurt Qyprilli deschise gura să continue explicațiile, când de afară se auzi un zgomot neobișnuit. Cei mai mulți dintre invitați întoarse ră capul, unii spre ușă, alții spre fereastră. Zgomotul se repetă, amestecat cu strigăte puternice, după care se auziră câteva bubuituri înfundate.

— Ce se petrece, ce se petrece? întrebă câțiva dintre invitați.

Rapsodul își întrerupse cântecul, ceea ce spori senzația de neliniște. Loviturile se auziră din nou, chiar mai puternice de data aceasta.

— O, Doamne, ce să fie? strigă careva.

Toți își întoarse ră privirile spre Vizir, al cărui chip se prefăcu deodată într-o mască de ceară. Se auzi deschizându-se o ușă, un strigăt scurt, apoi pași grei

care se apropiau. Invitații rămăseseră împietriți, privind spre intrare. În fine, ușile se dădură în lături și în prag se ivi un grup de oameni înarmați. Ceva îi reținu însă acolo, poate acel „Q” aurit de deasupra căminului, poate solemnitatea invitaților sau vreun strigăt ieșit din cine știe ce gâtlej. Numai unul dintre ei păși înainte și, cu o privire complet absentă, căutând parcă ceva ce nu găsea acolo, zise:

— Poliția suveranului.

Nimeni nu spuse nimic.

— Vizir Qyprilli? întrebă ofițerul, care-l găsi, în cele din urmă, pe cel căutat. Făcu doi pași spre Vizir și se plecă adânc. Excelență, am un ordin al suveranului de executat. Permiteți-mi să-l îndeplinesc.

Ofițerul scoase de la piept un decret, pe care-l despături într-o clipă în fața Vizirului. Pe chipul acestuia din urmă masca de ceară se prefăcuse într-una de piatră.

Se văzu că pentru ofițer asta ținea loc de aprobare.

— Documentele, strigă el, întorcându-se brusc spre invitați, în timp ce, cu o mișcare a capului, le făcu semn oamenilor săi să intre în salon. Aceștia erau cam vreo jumătate de duzină, înarmați cu toții, cu semnul poliției imperiale pe guler și pe caschetă.

— Eu sunt cetățean străin! se auzi în liniștea generală vocea austriacului.

Mark-Alem o căuta în zadar din priviri pe măică-sa. Un glas aspru repeta întruna: Pe aici, pe aici!

Fu deschisă ușa laterală care dădea în celălalt salon și acolo fură îngrămădiți câțiva dintre invitați.

— Kurt Qyprilli, spuse cu voce stridentă unul dintre polițiști, întorcându-se către ofițer. Țăsta, aici.

Ofițerul se îndreaptă spre cei doi. Înainte de a ajunge, scoase cătușele din buzunar.

Mark-Alem văzu cum, cu mișcări rapide și sigure, ofițerul îi imobiliză mâinile lui Kurt, după care îi puse cătușele. Ciudat, dar Kurt nu se opuse, privind-și însă cu uimire mâinile încătușate. Ca mulți dintre invitați, Mark-Alem se întoarse spre Vizir, pentru a nu pierde ocazia să-l vadă cum oprește toată nebunia aceea, care și așa ținuse prea mult. Dar chipul acestuia continua să rămână împietrit. Oricine altcineva și-ar fi putut închipui că indecizia aceea a puternicului Vizir în fața rușinii pe care o pătea în propria-i casă se datora fricii, dar Mark-Alem simțea că este vorba despre altceva. Era vechea tactică a Qyprilliilor ca în asemenea momente, repetate de zeci și zeci de ori în istoria familiei lor, să se ascundă sub masca ruperii de realitate. Era în asta fatalism, indiferență și oboseală. Mark-Alem simți nevoia să strige: Trezește-te, vino-ți în fire, Vizire! Unchiule, nu vezi ce se întâmplă? Dar privirea Vizirului care urmărise, la fel ca și ceilalți, cum este încătușat Kurt, rămăsese la fel de sticloasă. Era ușor de bănuț că avea gândul în altă parte, în cine știe ce adâncuri misterioase, acolo unde fusese pus în mișcare tot scenariul acela infernal. O, Doamne, poate se gândește cum să oprească mecanismul, își spuse Mark-Alem și se trase mai aproape de Vizir, ca pentru a se convinge că așa era. Și poate pentru că se apropiase mai mult decât trebuia, sau poate că întâmplător, ochii li se întâlniră pentru o fracțiune de secundă. Atunci, în privirea scăpărând de semnificații a unchiului, Mark-Alem avu impresia că se

derulează din nou discuția tulbure din noaptea aceea de neuitat și brusc creierul îi fu străbătut dureros, ca o lovitură de cuțit, de gândul că toate acelea aveau precis legătură cu Palatul Viselor, cu el însuși, și că Qyprillii întârziaseră o fracțiune de secundă...

Apoi simți cum două mâini îl împing brutal spre ușa celuiilalt salon. În clipa în care ieșea, îi zări pe rapsozi stând ca la început, izolați printre ceilalți invitați.

— Mark-Alem... — recunoscu glasul domol al măică-sii, când se afla deja în salonul de alături. Se așteptase s-o audă strigând sau bocind, dar vocea ei era ciudat de liniștită. Ce se întâmplă acolo?

El ridică din umeri fără să răspundă.

— Mă gândeam la tine, zise ea pe același ton liniștit. Doamne, ce nenorocire!

Mark-Alem realizează acum că majoritatea invitaților se aflau în salonul acela. Când și când, cineva întreba: Ce-i dincolo? Cât o să mai stăm așa?

— L-au luat pe Kurt? întrebă mama.

— Mi se pare că da.

Se ține tare, își spuse el. Se vede că e un Qyprilli. Totuși, era albă ca varul la față.

Brusc, din spatele ușilor care despărțeau cele două saloane se auziră strigăte ascuțite, apoi zgomote și un geamăt.

La fel ca și alți câțiva invitați, Mark-Alem vru să facă un pas în direcția ușilor, dar măică-sa îl ținu de mână.

De dincolo se auziră din nou strigăte și zgomot de trupuri căzând.

— *Was ist los?* întrebă austriacul.

— Ușile sunt închise.

Chipurile celorlalți erau schimonosite de groază.

Mark-Alem simți degetele maică-sii încheștate de brațul lui ca niște gheare. De dincolo se auzi un alt strigăt pătrunzător, care se stinse imediat.

— Cine a strigat? Întrebă cineva. Vocea asta...

— N-a fost a Vizirului.

Din salonul de alături se auzi din nou cineva căzând și un „ah!“ pătrunzător.

— Doamne-Dumnezeule, ce se întâmplă?

Câteva clipe fu liniște. După care, cineva spuse:

— Îi măcelăresc pe rapsozi.

Mark-Alem își prinse fața în mâini. De dincolo se auzeau pași grei îndepărtându-se. Cineva trase de clanțele ușilor.

— Dacă aveți un Dumnezeu, deschideți!

Ușile rămaseră închise. Se deschise însă o altă ușă, spre un coridor interior. Cineva strigă: Pe aici, ieșiți pe aici!

Invitații ieșiră unul după altul ca niște umbre, cu excepția unuia care leșinase. Coridorul slab luminat se umplu de zgomot de pași. L-au ucis pe Kurt? Întrebă careva. Nu, l-au arestat. Pe acolo, domnilor, îi îndemnă un servitor. Ieșirea e pe acolo. *Wo ist Kurt?*

Invitații ieșiră din nou în coridorul principal, vecin cu salonul cel mare, unde se mai zăreau, prin geamurile opace ale ușilor, câteva siluete omenești. Cu forța, aproape cu brutalitate, Mark-Alem se smulse din mâna maică-sii și se apropie să vadă ce se petrecea acolo. Unul dintre canaturi era deschis de-o palmă și prin crăpătură văzu o porțiune din salonul complet răvășit. Apoi, privirea i se opri pe

cadavrele a doi dintre rapsozi, căzuți pe podea unul lângă altul. Al treilea cadavru era ceva mai încolo, aproape de vasul de argint răsturnat, și avea chipul presărat cu cenușă. Polițiștii plecaseră, iar servitorii se mișcau ca niște umbre prin încăperea semănată cu cioburi de sticlă. Înainte de a-l vedea pe Vizir, Mark-Alem îi zări umbra nemișcată pe perete și atunci vru să mai împingă nițel ușa ca să-l vadă mai bine, înțepenit în poziția aceea de la început. O, Doamne, totul s-a petrecut sub ochii lui, își spuse Mark-Alem. Privirea Vizirului avea ceva în comun cu geamurile sparte și răspândite peste tot prin salon.

Mark-Alem simți cum mâna maică-sii îl trage cu forță și nu avu puterea să-i reziste. Îi venea să vomite.

Coridorul era pustiu. Prin ușa mare, lăsată deschisă, se zăreau lămpașelor trăsurilor, care se urneau una după alta.

— Au plecat cu toții, zise mama lui Mark-Alem cu vocea stinsă. Noi ce facem ?

El nu răspunse nimic.

Unul dintre servitori stingea lampadarele. În spațele ușilor salonului era aceeași lunecare de umbre. În scurt timp, slugile scoaseră cadavrele rapsozilor afară, ținându-le de mâini și de picioare. Chipul celui de-al treilea, murdar de cenușă, părea hidos. Mama lui Mark-Alem întoarse capul în altă parte. El se abținea cu greu să nu vomite și totuși simțea că nu poate pleca de acolo. Servitorul care ieși ultimul ducea instrumentele muzicale. Nu peste mult timp, slugile se întoarseră.

— Ce facem ? șopti mama lui Mark-Alem.

El nu știu ce să-i răspundă.

Ușile salonului erau acum deschise și-i văzură pe servitori cum ridicau covorul uriaș, pătat din loc în loc de sânge.

— Nu pot să mai privesc, zise ea. Nu pot.

Și în salon se stingeau lampadarele. Mark-Alem se uita când într-o parte, când în cealaltă, nefiind în stare să întreprindă ceva. Invitații plecaseră cu siguranță, toți. Poate că ar fi trebuit să plece și ei. Sau să rămână, așa cum rămân rudele apropiate la necaz. Dar, chiar dacă ar fi vrut să plece, tot n-aveau cu ce. Casa lor era departe și, într-o noapte ca aceasta, nu era bine să meargă pe jos. Iar trăsură nici prin cap nu le trecea să ceară acum.

Majoritatea lampadelor erau de-acum stinse. Mai luminau pe ici, pe colo, câteva felinare, pe scări și pe coridoarele interioare. Palatul se umplea de șoapte. Puținii servitori veneau și plecau ca niște umbre, purtând în mâini lămpile a căror lumină gălbuie tremura prin funduri de odaie.

— O, Doamne, făcea din când în când mama lui Mark-Alem. Ce prăpăd !

Una dintre uși scârțâi și din semiobscuritatea salonului cel mare se ivi brusc Vizirul. Mergând cu pași mari, ca un somnambul, el urcă scările și dispăru înghițit de întuneric.

— Vizirul, spuse mama, strângându-i mâna lui Mark-Alem. L-ai văzut ?

De sus, coborând treptele câte trei, patru odată, un servitor trecu în fugă pe lângă ei, ieși din casă

și, nu peste mult timp, auziră zgomot de roți care se îndepărtau.

Mark-Alem și maică-sa rămaseră o bună bucată de vreme în semiobscuritate, urmărind cu privirea luminițele lămpilor care se mișcau în zigzag prin toate cotloanele palatului. Pe ei îi uitaseră toți. Fără un cuvânt, ieșiră pe ușa întredeschisă și se îndreptară spre poartă. Gărzile erau tot acolo, de o parte și de alta a stâlpilor de fier. Mark-Alem își amintea cu greu drumul până la ei acasă, iar maică-sa nu-l știa deloc, pentru că de fiecare dată îl făcuse cu trăsura.

Peste o oră încă mai mergeau, fără să știe cu siguranță dacă se îndreptau spre casa lor sau se rătăciseră. De departe se auzi zdrăngănitul unei trăsuri care se apropia cu repeziciune. Se traseră lângă zid și, când trăsura trecu pe lângă ei, Mark-Alem avu impresia că pe laterale avea pictată litera Q.

— Mi s-a părut că e careta Vizirului, zise încet. Poate că-i aia care a plecat atunci.

Maică-sa nu răspunse. Tremura toată de frigul și de umezeala nopții.

Peste o vreme întâlnește încă o trăsură, care trece la fel de nebunește pe lângă ei și, cu toate că drumul nu era luminat, Mark-Alem avu din nou senzația că vede un Q pe uși, ba chiar ridică mâna în beznă cu speranța că trăsura va opri și-i va duce acasă. Dar careta zbură pe lângă ei și se pierde în ceață, iar Mark-Alem înțelese că era o nebunie să aștepte ajutorul cuiva în această noapte de coșmar, străbătută de trăsuri cu portierele pictate care treceau pe lângă ei ca o piază-reă.

Ajunseră acasă după miezul nopții. Lokja, parcă presimțind nenorocirea, nu se culcase încă. Îi povestiră în puține cuvinte ce se întâmplase, apoi îi cerură să le facă o cafea ca să-și mai vină în fire. În soba de mangel mai erau câțiva tăciuni acoperiți cu cenușă de Lokja, ca să aibă cu ce aprinde focul a doua zi, dar nu era destul de cald pentru a le potoli tremuratul.

Mark-Alem se duse la el în cameră să se culce, dar îi fu imposibil să adoarmă. Când se sculă dimineață, le găsi pe cele două așa cum le lăsase, ghemuite deasupra sobei aproape reci.

— Unde vrei să pleci, Mark-Alem ? îl întrebă măică-sa cu o voce speriată.

— La muncă, zise el, unde în altă parte ?

— O, Doamne, ești sănătos ? făcu ea. Într-o zi ca asta ...

Se chinuiră apoi, și ea, și Lokja, să-l convingă că în ziua aceea, doar atunci, trebuia să lipsească de la slujba aia blestemată, să spună că e bolnav, să găsească un motiv chiar și mai grav decât acesta, numai să nu se ducă. Dar el nu acceptă în ruptul capului. Ele îl rugară din nou, mai ales măică-sa, care îi sărută mâinile, i le spală cu lacrimi, îi spuse că într-o asemenea zi Tabir Saray poate că nici nu era deschis, dar, cu cât îl implora mai tare, cu atât mai nesimțitor devenea el. În final ajunse să se desprindă de ea și, trântind ușa, ieși în stradă.

Era o dimineață mai friguroasă ca niciodată. Mark-Alem mergea cu pași mari pe strada care, ca de obicei, era aproape pustie la ora aceea matinală. Chiar și rarii trecători care se iveau ici, colo îți dădeau impresia, din cauza felului în care erau înfodoliți,

că încă mai dorm. Nici el nu era mai puțin somnoros. Încă nu reușise să-și revină în urma celor întâmplate. Asemenea creaturilor marine care răspândesc în jur un nor protector, creierul găsisese, pare-se, o modalitate de a nu permite gândurilor clare să se apropie de el. Uneori se îndoia chiar de faptul că se întâmplase ceva. Acestea erau momente fugare, când i se părea că totul fusese doar un delir, cum erau acelea de care nu ducea lipsă la Tabir Saray. Dar adevărul reușea să-l înțepe ca un ac alte câteva clipe, până ce creierul său amorțea din nou, după care urmau iar câteva clipe dureroase și tot așa, mereu. Observase că, pentru asemenea suferințe, prima dimineață de după nenorocire era insuportabilă. Dar el se afla într-o stare amorfă, nici adormit, nici treaz. Și tot astfel îi părea și lumea dimprejur, zidurile mucăgăite ale clădirilor, trecătorii cu chipuri cenușii, care se arătau tot mai ursuzi pe măsură ce se apropia de centru. Nu era greu să descoperi printre ei funcționari ai ministerelor și instituțiilor centrale, care se grăbeau în mod evident, goniți din urmă de programul oficial.

Uite și ostașii din garda de la palatul Sheh-ul-Islamului, chiar mai numeroși decât ieri. Caschetele ude de bruma dimineții aruncau sclipiri tulburi. În intersecția de la bancă se aflau alți soldați. Se pare că starea de necesitate se prelungea. Vezi, nu fusese un vis urât. Iar Kurt era în închisoare dacă nu ... Covorul însângerat pe care îl strânseseră servitorii îi întuneca gândurile. Cum să mai calci de azi încolo pe un covor fără să înnebunești? Mai simțea și acum în gură gustul de vomă.

Palatul Viselor e deschis, își spuse când zări de departe porțile clădirii. Slujbașii intrau în grupuri mari. Majoritatea nu se cunoșteau între ei și nu se salutau, iar de discutat, nici atât. Nici pe coridorul de la Interpretare nu întâlnești nici un cunoscut. Dar, slavă Domnului, vecinul era acolo, la birou.

— Ei, făcu el îndată ce Mark-Alem își ocupă locul alături. Ai aflat ceva?

— Nu știu nimic, minți Mark-Alem. Acum am ajuns. Ce s-a întâmplat?

— Nici eu nu știu nimic precis, dar se simte în aer că s-a petrecut ceva important. Ai văzut patru-lele pe străzi?

— Da, și aseară, și acum.

Făcându-se că-și răsfoiește dosarul, celălalt se dădu mai aproape.

— Se spune că s-a întâmplat ceva cu Qyprilliii, totuși nimeni nu știe ce anume.

Mark-Alem simți că-i stă inima.

Idiotule, se apostrofă singur. Tu știi lucrurile astea, de ce te sperii de bâiguierile lui? Totuși, întrebă:

— Ce anume?

Avea glasul stins, ca și cum cele întâmplate s-ar fi materializat pe deplin dacă le-ar mai fi confirmat cineva.

— Nu știu nimic precis. Așa se vorbește. Poate că e doar un zvon.

— Poate, spuse Mark-Alem și se aplecă deasupra dosarului, în timp ce în sinea sa își repetă: idiotule, crezi că poți s-o dregi?

Nu era în stare să citească nici un rând. Era un vis dement, căruia el, de o mie de ori mai dement

ca visul, trebuia să-i dea un sens. Slujbașii ceilalți erau cufundați în munca lor. Din când în când se auzea foșnetul paginilor întoarse.

— Un pic de neliniște se simte chiar și astăzi, șopti vecinul din nou. O să se mai întâmple ceva, cu siguranță.

Ce să se mai întâmple? se întrebă Mark-Alem. Ce-a fost să se întâmple, s-a întâmplat.

— Și ce-ar putea să mai fie? făcu el aproape în șoaptă.

— Cine poate ști? zise colegul. Poate o să aflăm câte ceva în pauză.

Ah, da, în pauză, își spuse Mark-Alem. Capul îi atârna de parcă ar fi fost de plumb. Încă puțin și l-ar fi luat somnul chiar acolo, peste dosarul deschis, transferându-și visul direct în el, proaspăt, ca un ou cald în cuibar. Nebunie, își spuse în câteva rânduri, frecându-și fruntea cu palma. Nebunie și nimic altceva. Poate că ar fi fost mai bine dacă nu venea astăzi la muncă.

Niciodată pauza nu i s-a părut atât de necesară. Ochii i se închideau pe jumătate peste somnul celui-lalt, povestit în pagina din dosar. Încă puțin și somnul lor avea să se unească, așa cum soarta unește la întâmplare oameni necunoscuți.

Sunetul clopoțelului îl făcu să se cutremure. O porni cu pași mari alături de mulțimea care cobora la bufet. Acolo regăsi zarva obișnuită a fiecărei zile, de parcă între timp nu s-ar fi întâmplat nimic. Și, într-adevăr, celorlalți nu li se întâmplase nimic. Încercă să prindă câte ceva din ceea ce se vorbea, dar discuțiile nu aveau legătură cu evenimentul. Ce-mi

trebuie mie, la urma urmei, îşi zise. Era singurul care ştia precis ce se petrecuse. Atunci, ce-i mai trebuiau bâiguielile lor răutăcioase?

Bău o cafea şi se întoarse cu paşi la fel de liniştiţi la biroul lui. Pe coridor, alături de el, oamenii continuau să discute despre tot felul de lucruri. De două, trei ori i se păru că aude cuvintele „stare de necesitate“ şi „patrulare aseară“, dar merse mai departe repetând în sinea sa: ce-mi trebuie mie?

Aşa credea, că nu doreşte nimic, că nu e curios şi totuşi, după ce se aşeză la masa de lucru, simţi că abia aşteaptă să se întoarcă şi colegul.

În fine, acesta intră pe uşă. Chiar şi după mers se vedea că are veşti proaspete.

— Un vis a fost cauza tuturor evenimentelor, şopti el îndată ce se apropie.

— Cauza cui? Întrebă Mark-Alem.

— Cum a cui? A nenorocirii care i-a lovit pe Qyprillii.

— Aşa? Vasăzică e adevărat...

— Da. Este absolut sigur că li s-a întâmplat ceva rău. O, Doamne, dacă aş fi ştiut! Aseară l-au adus aici...

— Şi cum era visul ăla? Întrebă Mark-Alem.

— Un vis ciudat, al unui vânzător de zarzavaturi. Hm, la prima vedere aşa par toate, lucruri nevino-vate – zarzavat, câmpii cu floricele, după care descoperi că-n spatele lor e tragedia. Şi asta a fost la fel, un vis cu un pod şi cu un fluier sau vioară sau nai-ba ştie ce alt instrument muzical.

— Un pod, un instrument muzical... făcu Mark-Alem cu jumătate de glas. Şi apoi? Ce mai era?

— Și un animal care se tot învârtea pe acolo, dar principalul au fost podul și vioara, pricepi?

Mark-Alem simți că nu mai are aer, ca și când un elefant uriaș l-ar fi călcat pe piept. Era chiar visul acela blestemat care-i trecuse de două ori prin mână.

— Dar tu ce ai? îl întrebă vecinul. Parcă nu te simți prea bine.

— Nimic, zise Mark-Alem. Aseară mi-a fost rău. Am vomat toată noaptea.

— Se vede. Așa, unde rămăsesem?

— La visul ăla.

— Deci el a dat semnalul. A fost analizat și a ieșit la iveală totul. Cuvântul „pod” are legătură cu numele Qyprilli, înțelegi, după care ghemul s-a desirat de la sine.

Iată, deci, cum a fost. Mark-Alem simți cum i se usucă cerul gurii. Acum își amintea cum se chinuise atunci în zadar să găsească legătura dintre pod și taurul furios ce reprezenta, fără dubii, o forță distrugătoare, după care trecuse visul în dosarul celor neinterpretabile. Uite că altcineva îl dezlegase, și încă cu brio, iar lui, probabil, acum îi vor cere socoteală. Vor bănuși că a făcut-o special, ca să-i inducă în eroare, din moment ce era el însuși un Qyprilli. Oricât ar fi susținut apoi, în apărarea sa, că, dacă ar fi vrut, ar fi putut face ca visul să dispară la Selecționare, în vreme ce, în realitate, el îl trecuse mai departe la Interpretare, se temea că toate aceste argumente n-ar fi avut nici un efect.

— Apoi a mai fost și vioara aceea sau cine știe ce alt instrument muzical, urmă vecinul, legat de

o baladă care li se cântă Qyprilliilor în Balcani. Dar ce-i cu tine? Iar te simți rău?

Mark-Alem dădu din cap, fără să rostească un cuvânt. Îi făcu apoi celuilalt semn să continue, mai mult ca să-i distragă atenția, decât pentru că ar fi fost curios. Acum, când omul pomenise de baladă, își pierdu orice speranță că evenimentele ar fi putut fi rodul imaginației lui. Arestarea lui Kurt, masacrarea rapsozilor și toate celelalte arătau că era vorba într-adevăr despre baladă și că la originea tuturor relelor era visul. Acum, aceasta îi era clar ca lumina zilei: Qyprilliii (podul), cu ajutorul baladei (instrumentul muzical), puneau la cale o acțiune împotriva statului (taurul furios). Cum de nu se gândise mai înainte la asta? Putuse preveni nenorocirea și nu mișcase un deget. Seara petrecută cu Vizirul, îndemnurile tulburi ale acestuia la vigilență nu fuseseră gratuite, și totuși el nu fusese în stare să perceapă semnalul, dormise cu capul pe dosare și iată că necazul se abătuse peste toți ai săi.

— Te simți ceva mai bine acum? îl întreabă vecinul.

— Da, ceva mai bine.

— Slavă Domnului! Nu te necăji, o să treacă. Așa, deci, acest cântec a fost dintotdeauna motiv de sfadă între Qyprilliii și suveran. Nu degeaba binevoitorii i-au sfătuit încă de mult să renunțe la baladă, lucru pe care ei nu l-au acceptat, deși au pățit-o de mai multe ori din cauza asta. Și nu numai atât. Ne-fiind mulțumiți numai cu eposul slav, au invitat și rapsozi albanezi, pricepi, culmea cutezanței, și astfel și-au tras singuri preșul de sub picioare. Asta l-a înfuriat cel mai tare pe suveran. Iar suveranul

a hotărât să pună capăt acestei povești o dată pentru totdeauna și să smulgă răul din rădăcină. Pentru asta a organizat la iuțeală un grup de funcționari care vor pleca imediat și special pentru asta în Balcani.

— Așa? făcea din când în când Mark-Alem, în vreme ce-n sinea sa se tot întreba: când a avut timp să afle toate astea?

— Te simți mai bine acum? îl întrebă celălalt. Ți-am zis eu, o să-ți treacă. Unde rămăsesem? Da, în afară de asta, de aici se așteaptă o tensionare a relațiilor cu Austria și, din contra, o îmbunătățire a celor cu Rusia. Aseară, la recepție, ambasadorul rus și-a mascat cu greu satisfacția față de cele întâmplate.

Mark-Alem își aminti chipul îngrozit al fiului consulului austriac din seara precedentă. O, Doamne, toate sunt adevărate, își spuse. Și totuși îl întrebă pe vecin:

— Dar ce legătură are Rusia cu baladele alea amărâte?

— Ce legătură are? Hm, și eu m-am întregat, dar treburile astea sunt mult mai încurcate, vericule. Nu e vorba doar despre câteva poezioare și lăläieli, cum poate să-ți pară la prima vedere. Dacă ar fi fost așa, nici nu s-ar fi obosit suveranul să le acorde atenție. Deci, chestiile astea sunt mult mai complicate. Au de-a face cu mișcările de populații din Balcani, cu relațiile dintre slavi și neslavi, cum sunt albanezii, au deci legătură directă cu harta Balcanilor. Pentru că eposul, cum ți-am mai spus, este cântat în două limbi: în albaneză și în slavă, astfel că are legătură directă cu problema frontierelor etnice în interiorul imperiului. Așa m-am întregat și eu la început:

ce treabă are Austria, și cu atât mai mult Rusia? Dar iată că sunt amestecate și una, și alta. Austria apără populațiile neslave, Rusia, din contra; tătucul țar, cum îi spun slavii regelui rus, intervine mereu pe lângă sultanul nostru în apărarea slavilor din imperiu. Are peste tot oameni care-l informează. Iar balada aceea are legătură tocmai cu situația popoarelor din Balcani. Se spune că rapsozii albanezi și instrumentele lor muzicale au fost făcute harcea-parcea la Qyprillii acasă. Iar ți-e rău?

Mark-Alem își miji ochii.

— Nu-ți face probleme. O să-ți treacă. Am fost și eu bolnav ca tine. Așa stau lucrurile, vericule, sunt mai complicate decât credem noi. Iar noi suntem convinși că știm ceva, când de fapt bâjbâim prin ceață...

Și continuă să vorbească încă un timp, apoi glasul i se stinse încetul cu încetul până ce sfârși într-un murmur. Mark-Alem era marcat de toate cele auzite. Ah, dacă ar fi distrus visul acela încă de atunci, de la Selecționare, ca pe un șarpe care trebuie strivit de mic. Dar el îl lăsase să plece, să se furișeze din dosar în dosar și din sector în sector, să crească și să adune venin, până ce a ajuns dinaintea sultanului. Regretul îi sfâșia fără milă coșul pieptului. Uneori încerca să se liniștească singur: poate că visul ar fi ajuns oricum acolo unde trebuia să ajungă, câtă vreme atâtea clanuri puternice, ba chiar și state întregi au fost interesate de soarta lui. Apoi, chiar dacă visul ar fi dispărut într-adevăr, nu putea fi... fabricat un altul? Vizirul îi spusese aproape deschis ce se vorbea despre vise, ba chiar și despre Marile Vise falsificate. Uite, mai bine că nu se amestecase în

povestea asta, de o sută de ori mai bine. Pentru că s-ar fi putut face o anchetă serioasă după aceea, cu care prilej să se descopere că el, Mark-Alem, a distrus probe, iar osânda (la care se aştepta oricum, pentru că nu rezolvase visul) să-l lovească nemilos nu numai pe el, ci şi întreaga familie. Ăsta a fost, probabil, şi motivul pentru care Vizirul nu-i dăduse instrucţiuni precise. După cum s-ar părea, chiar şi el ezitase, nu ştiuse dacă e bine sau nu să se acţioneze aşa. Of, se vaită în sinea sa Mark-Alem. Ce mi-a trebuit mie munca asta blestemată?

— Astăzi sunt aşteptate felicitările oficiale, auzi Mark-Alem vocea celuiilalt.

— Felicitări? De ce?

— Cum de ce? Pentru visul care a declanşat totul. Ce te miri aşa, Mark-Alem? Despre ce am vorbit până acum?

— A, da, da... făcu Mark-Alem.

— Lasă, ai dreptate. Tu acum eşti bolnav. Lasă... Cei de la Selecţionare au fost felicităţi de dimineaţă. Sigur că au primit felicitări şi sectoarele celelalte, începând cu Recepţia, dar poate că primul pe care l-au felicitat oficialii noştri, ba chiar l-or fi şi răsplătit, a fost zarzavagiul, proprietarul visului. Un singur lucru mă omor să pricep şi nu reuşesc: de ce nu suntem felicităţi şi noi, cei de la Interpretare?

— Chiar, de ce se întârzie?

— Nu ţi-am vorbit despre agitaţia care se simte aici încă de dimineaţă? Se pare că acesta ar fi motivul neliniştii: suntem ignoraţi.

— De ce oare? întrebă Mark-Alem.

— Cine poate ști? zise vecinul. Mă uit la șeful nostru de o bucată de vreme. E nervos... Nu ți se pare?

— Ba da, făcu Mark-Alem.

— Adevărul e că are dreptate. Dacă se pune problema felicitărilor, apăs Interpretarea ar merita să fie prima. Doar dacă nu...

— Dacă nu ce?

— Doar dacă nu i-or fi dat visului o interpretare greșită.

— Dar atunci cum de a fost posibil ca visul să fi fost reinterpretat corect? După noi nu mai e nimeni care să se ocupe de așa ceva. Maeștrii rezolvă dezlegările cele mai dificile, nu?

— Ai dreptate, spuse vecinul, oarecum mirat de raționamentul lui Mark-Alem. Adevărat, e greu să-ți închipui așa ceva. Dar întârzierea felicitărilor nu poate fi explicată altfel.

O bucată de vreme cei doi se ocupară de dosare. Nici unul dintre ei nu putea însă să citească nimic. Dacă ar ști că sunt un Qyprilli! își tot repeta Mark-Alem. Deși, într-o bună zi, mai devreme sau mai târziu, tot o va afla, la fel ca și șeful care știe cu siguranță adevărul, dar nu dă nici un semn că l-ar ști, nici măcar astăzi, când discuția despre necazul abătut peste Qyprillii este știrea zilei. Dar poate că omul are acum propriile lui griji. Mai târziu, cu siguranță, îl vor vedea cu alți ochi și probabil că-l vor da afară din slujbă.

— Iar l-au chemat pe șef, șopti vecinul. E negru la față, vezi?

— Văd, zise Mark-Alem.

— Am spus eu, nu e semn bun că întârzie cu feli-
citățile. Acum e clar că nu vom avea parte de ele,
numai să nu...

— Să nu, ce? întrebă Mark-Alem cu o fărâma de
voce.

— Toată treaba e să nu se dea sancțiuni.

— Crezi? Dar de ce... de ce?

Un firicel de speranță se strecură în sufletul lui
Mark-Alem. Dar era atât de firav, încât părea că se
va stinge într-o clipă.

— Cine poate ști de ce? răspunse vecinul. Totul
e confuz. Nu degeaba spuneau cei vechi: soare cu
ploaie, ploaie cu soare...

— Cum? Cum? întrebă Mark-Alem.

Celălalt îl privea cu un aer muștrător, parcă insi-
nuând: ceva mai înainte erai pleștit de tot, iar acum
te-ai înviorat subit?

Se vedea imediat că e nervos. Ideea că se putea
întâmpla ceva fără ca el să știe ce anume i se părea,
cu siguranță, inacceptabilă. Privirile i se mutau pline
de nerăbdare când spre ușa interioară, pe unde ie-
șise șeful, când spre cealaltă.

— Ceva-ceva se întâmplă, asta nici nu se discu-
tă. Groaznic, murmură el, groaznic.

Își arăta atât de evident nerăbdarea, încât nu se
înțelegea prea clar ce era groaznic: ceea ce se întâm-
pla acolo sau faptul că nu știa el ce se petrece.

Niciodată nu-și dorise atât de mult Mark-Alem
ca vorbele vecinului său să fie adevărate. El, care tre-
murase atunci când discuția la care asista începea cu
vorbele „ați auzit, ceva se petrece aici“, acum se ruga
cu cerul și cu pământul ca acel ceva să se întâmple

într-adevăr. Dacă felicitările pentru visul acela blestemat întârziiau, dacă, mai mult decât atât, se aştepta chiar o sancţiune, era de presupus că se petrecuse ceva neaşteptat în ceasurile din urmă... Mark-Alem îşi întrerupse firul gândurilor fericite cu teama că, dacă se concentra asupra lor, avea să le spulbere. În plus, părea atât de incredibilă o asemenea minune!

— Acum totul e atât de clar, încât trebuie să fii orb să nu vezi, şopti vecinul cu o asemenea intonaţie ostilă în glas, încât ai fi putut crede că Mark-Alem era cel care-i infirma îndoielile.

Ici, colo, la mese, oamenii comentau în şoaptă evenimentele, în vreme ce aceia care stăteau lângă ferestre se chinuiau să vadă ceva afară.

Mark-Alem îşi aminti trăsurile cu litera Q pictată pe uşi, care bântuiseră nebuneşte în noaptea aceea şi, pentru prima dată, fu pe deplin convins că se petrecuse într-adevăr ceva. Vizirul nu stătuse cu mâinile încrucişate. Ieşirea lui furioasă din salon, după ce totul se sfârşise, felul cum urcase, ca o umbră, treptele, toate acestea avuseseră urmări. Apoi careta care pornise târziu în noapte, trăsurile celelalte pe care el şi maică-sa le văzuseră tot atunci ducându-se undeva sau întorcându-se cine ştie de unde. O, Doamne, dacă ar fi adevărat!

— Nu mai suport, zise vecinul. O să mă duc să văd despre ce este vorba. Dacă mă caută, spune-le că am coborât la arhivă.

Şi, fără să mai lungească vorba, călcând cu grijă pentru a nu atrage atenţia celorlalţi, se strecură spre ieşire. Urmărindu-l cu privirea, Mark-Alem se

bucura în sinea lui că în felul acesta mai putea afla și el câte ceva.

O bucată de vreme răsfoi dosarul, fără să citească, firește, nimic. Nerăbdarea să audă cât mai repede noutăți era amestecată cu un soi de mulțumire că vecinul său întârzia, semn sigur că veștile aveau să fie numeroase. Și totuși, făcea eforturi supraomenești să-și țină în frâu speranțele. Simțea că o nouă deziluzie ar fi putut să-l pună la pământ.

Acum, nu numai cei din vecinătatea ferestrelor întorceau capetele tot mai des să vadă ce se petrece afară, ci, lucru nemaivăzut în această sală, ceilalți slujbași se apropiaseră și ei de ferestre în același scop. Într-adevăr, acolo se întâmpla ceva neobișnuit. Privirile lui Mark-Alem se întorceau când spre geam, când spre ușă, de unde aștepta să revină vecinul lui. Nu cumva Marele Vis fusese returnat de suveran, așa cum este izgonită a doua zi după nuntă mireasa necinstită?

Blestematule, i se adresă în sinea sa Marelui Vis. Ai pățit-o și tu până la urmă, dar nu înainte de a-i băga pe alții în pământ.

Cu nici un chip n-ar fi vrut să nutrească speranțe iluzorii, dar ceea ce se petrecea era realmente uluitor. Nu numai de la mesele din preajma ferestrelor, ci chiar din mijlocul sălii și din ultimele rânduri, oamenii începură să se agite. Se dădeau aproape de geam și cei care nu îndrăzniseră niciodată să se miște de la locul lor, pe care puteai să-i crezi anexa propriilor scaune, înși care nu numai că nu se gândiseră vreodată să se apropie de ferestre, ci nici măcar nu-și imaginaseră că sala aceea avea geamuri.

Mark-Alem simți că-l furnică spinarea de curiozitate. Suportă cât suportă, după care făcu ceea ce, cu o oră în urmă, i se păruse a fi o prostie: o porni prin mijlocul sălii și se apropie de una dintre ferestre.

Inima nu i-ar fi bătut mai năvalnic dacă s-ar fi apropiat de un abis! Pentru că și lumina care intra de afară părea izvorâtă din iad. Ici, colo, funcționarii priveau în curte cu fruntea sprijinită de geam.

— Ce e? întrebă Mark-Alem încet.

Unul dintre cei care priveau se întoarse și-l fixă preț de o secundă, după care șopti:

— Acolo jos, în curte, nu vezi?

Mark-Alem privi în direcția în care se uita celălalt. Abia acum își dădu seama că ferestrele dădeau spre una dintre curțile interioare ale Palatului. Curtea era plină cu militari. De sus păreau pitici, doar căștile le sclipeau straniu.

— Ostași, zise Mark-Alem.

Celălalt nu spuse nimic.

— De ce oare? întrebă apoi Mark-Alem.

Întoarse capul și observă că rămăsese singur. Privi în continuare la ostașii ce păreau de plumb. Avea creierul complet amorțit. Își aminti din nou de trăsurile cu litera Q pictată pe laterale, care-i evocau niște afurisite de băbătii cu spinarea încovoiată. Acum, mintea lui tulbure își imagina trăsurile Vizirului ba sub forma lor firească, ba sub înfățișarea unor vrăjitoare zburând călare pe măhuri.

— Ce e? auzi glasul cuiva înăbușit sub o respirație de astmatic.

— Acolo jos, în curte, nu vezi? răspunse Mark-Alem.

Respirația celui alt părea că va dezmoști pentru o clipă geamul înghețat. Mark-Alem rămase așa o vreme. Frigul care venea de afară îl aduse cu picioarele pe pământ. Se întoarse încet la locul lui. Vecinul era acolo.

— Unde ai fost ? îl întreabă acesta. Te aștept de mult. Mark-Alem îi arată fereastra.

— Prostii, făcu celălalt. Ce mare lucru poți pricepe de acolo ? Ascultă aici : am vești tari de tot. Se spune că jumătate dintre maeștri au fost arestați.

— Cuum ?

— Așteaptă, că asta nu e tot. Se zvonește că vor fi arestări și la Interpretare. Cu șeful în frunte.

Mark-Alem înghiți cu greu.

— Curtea e plină de militari, murmură.

— Stai, că ăia sunt pentru altceva. Se spune că vor fi arestați unii din conducerea Palatului.

— O, Doamne, și asta ce înseamnă ?

— Qyprilliii au dat o contralovitură. N-ar fi o surpriză.

— Ce contralovitură ? bâigui Mark-Alem. Cum ? Cine ? Împotriva cui ?

— Așteaptă, nu fi atât de nerăbdător ! O să-ți povestesc totul. Numai dă-te nițel mai aproape. Altfel vom sfârși și noi lângă ceilalți. În Tabir Saray e vânzoleală mare. Aseară târziu sau, mai bine spus, în zori, s-a petrecut ceva uluitor.

Trăsurile zburătoare, își spuse Mark-Alem.

— Deci, după ce au primit lovitura, Qyprilliii se pare că nu au stat cu brațele încrucișate. Au pus și ei ceva la cale în timpul nopții, o reacție fulgerătoare, nu se știe nici măcar în momentul acesta

ce anume. Se pare că în zori au reușit să-și plaseze lovitura. Dar, după cum ți-am spus, toate acestea sunt învăluite în mister. A fost o luptă, un schimb de lovituri mortale, dar subterane, în adâncurile puterii. Iar la noi a ajuns doar ecoul, ca în cazul unui cutremur al cărui epicentru se află la mare adâncime. Deci, în timpul nopții a avut loc această confruntare gigantică între două grupări rivale, sau forțe de echilibru, spune-le cum vrei, din subteranele statului. De aici se trage și haosul din oraș, unde nimeni nu știe nimic precis. Nu știm nici măcar noi, care suntem chiar aici, în locul de unde a pornit totul.

Mark-Alem fu gata-gata să recunoască faptul că visul acela blestemat îi trecuse de două ori prin mână și lui, dar, după ce se gândi o clipă, își spuse că asta ar fi cea mai mare tâmpenie.

— Încă înainte de a se lumina de ziuă au fost zărite trăsurile ambasadurilor străini, care se îndreptau spre Ministerul de Externe sau se întorceau de acolo, urmă vecinul cu un glas uniform. Și asta nu a fost tot. Sunt amestecate, se zice, în povestea asta cele mai importante bănci din imperiu, ca și marile firme de extracție a cuprului. Se zvonește că și moneda a luat-o la vale.

— Ia te uită! făcu Mark-Alem.

— Așa sunt treburile, teribil de încurcate și cu totul altfel decât se văd din afară. Misterioase și ciudate. Iar noi, cum ți-am mai spus o dată, plutim în vis...

Ziua aceea a lăsat urme la Palatul Viselor. Puțin după prânz a fost arestat, într-adevăr, șeful de la

Interpretare, ca și o parte dintre ceilalți șefi ai instituției. Toată după-amiaza au fost așteptate și alte arestări. Dar până seara nu s-a mai întâmplat nimic.

Mark-Alem s-a întors acasă nerăbdător să-i spună maică-sii ce s-a întâmplat. I-a povestit totul pe rând, mirat că nu vede în ochii ei bucuria pe care se aștepta s-o vadă.

Trimiseră un servitor la Vizir acasă, sperând că va veni cu o veste bună despre Kurt, dar omul s-a întors fără noutăți.

Deși nu dormise deloc în noaptea dinainte, Mark-Alem nu putea nici acum să pună geană pe geană. Într-un rând, când i se păru că ațipise, îl trezi brusc un zgomot îndepărtat. Se ridică, se apropie de fereastră, dar nu reuși să afle ce se întâmplă. Apoi zări o geană de lumină roșie la orizont și-și spuse imediat: Să fie incendiu la Palatul Viselor? În clipa următoare realizează însă că focul era în altă parte. Se întinse din nou în pat, unde se perpeli multă vreme. Nu se luminase bine de ziuă când se sculă, se bărbieri cu grijă și, mult mai devreme ca de obicei, se pregăti să plece la Tabir Saray.

7. În prag de primăvară

Ceea ce s-a petrecut în noaptea aceea nu s-a aflat niciodată. O negură deasă a învăluit nu numai amănunțele, ci și fondul întâmplării și, cu trecerea zilelor, misterul a devenit și mai de nepătruns.

Arestările au continuat la Tabir Saray o săptămână încheiată. Lovitura cea mai grea au primit-o maeștrii interpretării. Cei care au scăpat de închiisoare au fost îndepărtați din sectorul Marelui Vis și trimiși la Selecționare, la Recepție, iar unii chiar la Registratură. Iar de la Interpretare și Selecționare au început să fie aleși oameni pentru a completa locurile libere rămase în sectorul decimat. Mark-Alem a fost printre primii aleși să fie promovați. Două zile mai târziu, încă nedezmeticit după această schimbare, a fost chemat la direcțiune (unde ultimele arestări lăsaseră o parte dintre birouri goale), pentru a fi anunțat că fusese numit șef peste maeștrii Marelui Vis.

Auzind vestea, Mark-Alem rămase complet buimac. Nimeni nu și-ar fi putut imagina că este posibilă o avansare atât de rapidă. Se bănuiește imediat că Qyprillii încercau să recupereze timpul pierdut.

Și totuși, de la Kurt nu venea nici o veste. Viziul era ocupat tot timpul. Mark-Alem nu putea să

priceapă cum omul care reușise să clatine vârtos temeliiile statului nu putea să-și elibereze propriul frate. Poate că nu are motive să se grăbească, își spunea Mark-Alem. Poate că știe că e mai bine așa.

Chiar și el era extrem de ocupat și nu avea timp să se gândească la altceva. Sectorul trebuia reorganizat de la zero. Dosarele veneau unul după altul. Și nici nu-ți dădeai seama că este vineri, ziua în care Marele Vis trebuia trimis suveranului.

Mark-Alem devenise mai taciturn și mai agitat. Deși făcea eforturi supraomenești să rămână la fel, simțea că în gesturi, în vorbire, ba chiar și în mers ceva se schimbă încetul cu încetul. Împrumuta comportamentul celor pe care îi disprețuise cel mai mult – înalții funcționari.

Într-adevăr, cu cât petrecea mai mult timp în noua sa funcție, cu atât mai conștient devenea de importanța acesteia la Palatul Viselor. Acum, trăsura lui, cu ușile și plafonul vopsite în albastru-deschis, îl aștepta zilnic în față; el simțea însă că nu numai aceasta, ci și propria-i persoană impunea celor din jur respect și teamă. La gândul acesta îi venea să zâmbescă ironic, pentru că era într-adevăr de neimaginat că tocmai el, cel care mai mult ca oricine fusese torturat de misterul și imaginea apăsătoare a instituțiilor de stat, făcea acum parte din conducerea uneia dintre ele și răspândea în jur teamă și mister. Dar poate că asta e ceva normal, gândea uneori. Poate tocmai pentru că fusese mai sensibil decât ceilalți, față de oroarea pe care o răspândeau, strânsese în el atâta spaimă și mister, încât acum le împrăștiă din abundență jur-împrejur.

Adâncit în munca lui, nu băgă de seamă că iarna începuse să se îmblânzească. Mașinăria de la Tabir Saray lucra din plin. Fiind unul dintre principalii ei conducători, Mark-Alem citea în fiecare dimineață raportul special ultrasecret al zilei. După uciderea rapsozilor, Albania trecea printr-o insomnie evidentă. Graficul somnului la celelalte popoare varia în funcție de evenimentele pe care le trăiau, în timp ce insomniei albanezilor urma să i se dedice un raport special. Vânzătorul de legume, cel care avuse-se visul acela fatal, era ținut de zile întregi în camera de izolare, pentru a da toate explicațiile necesare. Interogatoriul lui avea încă de pe acum peste patru sute de pagini. În general, se aștepta un sezon cu somn agitat și cu un procent ridicat de deliruri.

Mark-Alem își făcuse un obicei din a-și freca îndelung ochii cu palmele, ca și când vălul care-i acoperea din pricina cititului ar fi fost din ce în ce mai greu de îndepărtat.

Într-o seară târziu, când se întorcea acasă de la serviciu, observă că Lokja era albă ca varul. Sentimentul vechi și cunoscut de gol în stomac, intens ca un coșmar dureros, senzație ce-l părăsise de câteva săptămâni încoace, îl cuprinse într-o clipă.

— Ce e? spuse aproape în șoaptă. Kurt?

Lokja dădu din cap în semn că da.

— Deci nu va fi eliberat, murmură el. Câți ani?

Ochii lui, care păreau că se vor dizolva într-o mare de lacrimi, rămaseră fixați într-o rugămintă mută pe chipul femeii.

— Te-am întrebat câți ani de închisoare i-au dat, repetă Mark-Alem, dar ea nu-i răspunse nici de data

aceasta. Doar în privire avea același gol ca înainte. El o prinse de umeri, o zgâlțâi cu furie, după care începu să înțeleagă și singur, încetul cu încetul, ceea ce se întâmplase. Kurt fusese osândit la moarte. Veste de decapitării lui venise cu puțin timp în urmă.

Stătu închis ore întregi în camera lui, în vreme ce maică-sa plângea singură într-o cameră de la etaj. Cum se poate? repeta în sinea lui de zeci de ori. Cum se poate ca, tocmai când eliberarea lui părea o chestiune de zile, să fie condamnat la moarte, ba chiar să fie și executat cu așa o grabă? Mark-Alem își strângea tâmplele între palme. Deci contralovitura Qyprilliilor, revigorarea puterii lor, cariera lui fulminantă nu erau decât o iluzie, o capcană vicleană pusă cu scopul precis de a provoca o nouă lovitură? Acum însă lui nu-i mai păsa. Lasă-i să lovească, cu cât mai repede, cu atât mai bine, să se termine odată cu toată farsa aceasta.

A doua zi dimineață, cumplit de palid, ajunse la Tabir Saray cu convingerea că aveau să-l anunțe că fusese destituit, să-l trimită din nou acolo unde lucrase înainte, la Interpretare, ba chiar la Selecționare. Dar subalternii lui îl primiră cu același respect ca întotdeauna, chipul lui suferind făcându-i chiar să se comporte și mai umil. În vreme ce ei îi înmânau tot felul de documente, el încerca să deslușească dacă nu cumva îl priveau sau îi vorbeau cu ironie și, când se convinse că nu era așa, se mai liniști un pic. Liniște care nu dură însă prea mult. Gândul că, chiar dacă se luase decizia destituirii, subalternii n-aveau de unde să afle atât de repede, începu să-l tortureze din nou. Inventă un pretext pentru a intra la

directorul general, dar i se spuse că acesta, bolnav fiind, nu venise la slujbă, ceea ce i se păru cusut cu ață albă.

Coșmarul continuă câteva zile, până ce, într-o dimineață devreme (băgase de seamă că toate se întâmplă atunci când te aștepți mai puțin), directorul general îl chemă în biroul său. În sfârșit, își spuse Mark-Alem ridicându-se de pe scaun. Simțea mai degrabă o presiune surdă în urechi, amplificată de propriii pași pe coridor. Directorul avea o față solemnă. Firește, gândi Mark-Alem, este demis un Qyprilli. În familia lor, urcarea și căderea din funcții avea ceva solemn. Nici nu auzi cuvintele directorului. La urma urmei, la ce bun? Dorea să iasă cât mai repede din acel birou, să meargă în sectorul unde fusese repartizat, la Selecționare sau la Registratură, și să-și ocupe postul lui umil printre sute de slujbași anonimi. Într-un rând, dădu să-l întrerupă pe director. De ce o lungea atât, de ce n-o spunea de-a dreptul? Cu el nu era cazul să facă o introducere atât de încâlcită. Se vedea bine însă că și directorul simțea nevoia să se joace cu el ca pisica cu șoarecele. Cine știe, poate că era bucuros că scapă de un cui în talpă. Ori poate că-și închipuise că îi este amenințat chiar postul. Mark-Alem se încruntă. E posibil oare să i-o spună atât de deschis, cu atâta cinism? Nu-i veni să-și creadă urechilor când directorul îi zise, întrecând orice imaginație: Felicitări! Ție îți dă mâna să glumești, i se adresă în gând, după care adăugă: aici poți să înnebunești de-a binelea.

— Mark-Alem, nu te simți bine? îl întreabă directorul cu blândețe.

— Vă ascult, domnule, zise indiferent Mark-Alem. Era rândul directorului să-l privească mirat. Apoi zâmbi stângaci.

— Ca să fiu sincer, nu mi-ar fi trecut prin cap că o asemenea veste poate fi primită în felul acesta...

— Cum? făcu Mark-Alem, cu aceeași răceală în glas. Directorul își desfăcu larg brațele.

— Desigur, este dreptul fiecăruia să reacționeze în felul său la asemenea vești, cu atât mai mult, cu cât dumneata, fiind dintr-o familie atât de faimoasă de prim-miniștri...

— Ați fi putut s-o faceți mai repede, zise Mark-Alem, simțind că fruntea i se umple de o sudoare rece.

Directorul îl privea cu niște ochi de-a dreptul ciudați.

— Cred că m-am exprimat corect, spuse el aproape în șoaptă. Și, ca să fiu sincer, nu pot pricepe cum de se poate să chem pe cineva ca să-i comunic...

Lui Mark-Alem îi bubuiau urechile. Ceea ce auzea acum era absolut incredibil. Puțin câte puțin, cu mare greutate, cuvintele celui alt începură să ajungă la înțelegerea lui. Fuseseră pronunțate cuvinte ca „numire“, „transfer“, „înlocuirea directorului“, „funcția de director“, dar toate acestea avuseseră un alt sens. De aproape un sfert de oră, directorul general al Palatului Viselor îi explica lui Mark-Alem că, rămânând în funcția de șef al măștrilor, era numit în același timp (și asta cu ordin de foarte sus), prim-adjunct al directorului general, deci locțiitorul său direct. Și asta pentru că el, directorul general, avea să lipsească destul de mult din motive de sănătate, motive pe care Mark-Alem le cunoștea bine.

Repetând toate acestea rar, cu un aer de parcă l-ar fi întrebat pe celălalt ce să facă mai departe, directorul general continua să-l privească pe Mark-Alem cu aceeași uimire, alături de care se simțea acum și o doză de neîncredere.

Mark-Alem se frecă la ochi și, fără să-și ia mâna de la ei, spuse cu glas moale:

— Iertați-mă, vă rog, astăzi mă simt într-adevăr tare rău! Iertare!

— Nu-i nimic, nu-i nimic, Mark-Alem, spuse directorul. Ca să fiu sincer, încă de la început mi-ai părut nițeluș cam obosit. Trebuie să te îngrijești, mai ales acum, când ai atâtea de făcut. Uite, eu m-am neglijat și m-a răpus oboseala. Încă o dată, felicitări! Felicitări din inimă! Să fie cu noroc!

În zilele ce au urmat, Mark-Alem și-a amintit scena de la director cu o suferință aproape fizică. Acum avea enorm de lucru. Directorul general lipsea din ce în ce mai mult din cauza bolii și trebuia să-l înlocuiască zile întregi. Cufundat în noianul de treburi, devenise și mai morocănos. Mecanismul gigantic pe care-l conducea se învârtea zi și noapte. Doar acum reuși Mark-Alem să înțeleagă adevăratele dimensiuni ale Palatului Viselor. Funcționari superiori ai statului intrau cu umilință în biroul lui. Chiar adjunctul ministrului de interne, cu care Mark-Alem lucra adesea, îl asculta fără să îndrăznească să-l întrerupă. În privirea lui, la fel ca și în privirile celorlalți funcționari guvernamentali, surprindea același zâmbet oficial, dar și o sclipire înghețată. Din sclipirea aceea răsărea mereu aceeași întrebare mută: nu cumva ai un vis despre noi? Pentru că, indiferent cât de puternici

și de stimăți erau, ce funcții și ce relații aveau, toate acestea nu erau deloc suficiente. Indiferent de situația lor din această viață, avea o mare importanță cum apăreau în visele altora, cu ce trăsuri misterioase călătoreau acolo sau ce însemne ciudate aveau acestea pictate pe ușile laterale.

În fiecare dimineață, când i se aducea raportul zilei precedente, Mark-Alem trăia senzația că, într-o oarecare măsură, în mâinile sale se află noaptea abia sfârșită a milioane de oameni. Și că el, care era stăpânul acestui ocean de întuneric, avea fără îndoială o putere aproape unică. Cu fiecare zi ce trecea, Mark-Alem devenea mai conștient de lucrul acesta.

Într-o zi, pe neașteptate, se ridică de la masa de lucru și, cu pași măsurați, coborî la arhivă. Aici stăruia același miros greu de cărbuni ca și prima dată. Funcționarii stăteau în fața sa ca niște umbre, gata să-i îndeplinească orice dorință. Ceru dosarul Marelui Vis din ultimele luni și, când i-l aduseră, după ce-i trimise la treburile lor, începu să-l răsfoiască încet. Dând pagină după pagină, simți cum îl cuprinde o tulburare inexplicabilă. Bătăile inimii i se răriră de tot. În capul paginilor, în dreapta, erau data și câteva însemnări oficiale. Ultima vinere din decembrie. Prima din ianuarie. A doua din ianuarie. Ah, uite, în sfârșit, și ceea ce căuta, visul fatal care îl trimisese la moarte pe unchiul său, iar pe el însuși în funcția de director al Palatului. Îl citi anevoie, de parcă ar fi fost legat la ochi cu niște fâșii albe, prin care lumina se strecura cu greu. Era chiar visul zarzavagiului din capitală, care-i trecuse de două ori prin mână și care avea o interpretare apropiată de a lui:

podul – qypria – Qyprillii – instrumentul muzical – balada albaneză. Taurul roșcat care, înfuriat de instrument, va ataca statul. O, Doamne, făcu în sinea sa. Știa foarte bine toate acestea și totuși, când le văzu pe hârtie, se cutremură tot. Închise dosarul și plecă cu aceiași pași măsurăți.

Aflase multe secrete teribile de când se afla în fruntea Palatului Viselor, dar enigma nopții aceleia, lovitura împotriva Qyprilliilor și contralovitura lor nu reușise să le dezlege.

În camera de izolare continua ancheta zarzavagiului. Dosarul lui avea acum mai mult de opt sute de pagini și mai era cale lungă până să se sfârșească. Într-o zi a cerut să-i fie adus și l-a ținut ore întregi. Era pentru prima oară când vedea un astfel de dosar. Paginile erau pline cu tot felul de amănunte din viața omului. Era notat acolo totul, fără excepție: soiurile de legume și de plante aromate, verzele, ardeii, salatele, pătlăgelele, transportul lor, recepția, descărcarea, prospețimea, pierderile provocate de schimbarea anotimpului, termenul de garanție, certurile cu furnizorii pentru toate acestea, mersul prețurilor, micile înșelătorii la cântar, discuțiile dintre cumpărători, necazurile casnice care ieșeau la iveală, greutățile economice, bolile ascunse, certurile, crizele, cumetriile, tot felul de zvonuri auzite trunchiat, fraze ale bețivilor de la miezul nopții, ale măturătorilor și vagabonzilor, afirmații ale unor trecători necunoscuți rămase întâmplător în amintire, și iar mulțimea de legume, gustul lor la începutul și la sfârșitul sezonului, păstrarea prospețimii prin stropire cu apă, prostia țăranilor care

le aduceau, sfada pentru preț, pentru scăzământ, apa de pe pătlăgele care le sporea greutatea, roua de pe salată, șmecheriile gospodinelor, discuțiile, bârfele, totul, începând cu începutul și părând a nu se sfârși niciodată.

Închizând voluminosul dosar, lui Mark-Alem i se păru că abia plecase de pe un câmp plin de verdeață și prospețime, fără să-i treacă prin cap că în ierburile frumos mirositoare se afla ascuns un șarpe veninos. Și totuși, în afara oboselii pricinuite de lectură, avu o senzație de prospețime și, culmea, un soi de părere de rău pentru proprietar, care, după cum s-ar fi părut, habar n-avea ce provocase cu visul lui. Dar, înainte de a se pune problema interpretării visului, căreia aveau să i se dedice cu siguranță alte sute de pagini în dosar, se năștea întrebarea cât de real fusese visul acela. Dar, la urma urmei, nici asta nu avea mare importanță. Ce era de făcut se făcuse și acum nu se mai putea îndrepta nimic.

În zilele ce urma, Mark-Alem uită de zarzavagiu. Se apropia schimbarea anotimpului, perioadă plină de tensiune pentru Tabir Saray, și el nu avea timp de fleacuri. Dosarele veneau cu probleme grave, care necesitau rezolvare urgentă. Insomnia Albaniei continua într-o măsură nemaiîntâlnită. Este adevărat că nu Palatul Viselor trebuia să îndrepte starea de lucruri și totuși, câtă vreme atmosfera de acolo rămânea încordată, de la ei se aștepta o interpretare cât mai corectă a dosarelor privind această țară, dosare ce deveneau din ce în ce mai subțiri. Și, în afară de asta, cu câteva zile în urmă, în cursul unei întâlniri de câteva ore, directorul Băncii Centrale

Imperiale îi explicase lui Mark-Alem despre pericolul devalorizării monedei, care putea să declanșeze o nouă criză economică. Ceea ce însemna că Palatul Viselor, luând notă de asta, trebuia să fie mai atent cu visele pe această temă. Mark-Alem știa, din puțina-i experiență de la Selecționare și Interpretare, că astfel de vise erau cu sutele. Și alte instituții importante ale statului atrăgeau atenția în mod indirect asupra revigorării cercurilor de intelectuali evrei și armeni (O, Doamne, nu cumva vor un nou masacru?), asupra tendinței de descentralizare a marilor pașalâcuri și repetau semnalul, dat de sute de ori până acum, despre slăbirea sentimentului religios la noile generații, semnal care se știa că vine de la Sheh-ul-Islam.

Ocupat cu toate acestea, Mark-Alem nici nu observase apropierea primăverii. Afară se mai încălzise nițel, berzele se întorceau, dar el era departe de toate acestea.

Într-o după-amiază, cam în același loc și la aceeași oră ca și atunci, văzu cum din camera de izolare era scos în liniște un sicriu. Zarzavagiul, își spuse fără să se mai întoarcă să întrebe. În legănatul trăsurii își aminti încă o dată, numai pentru o secundă, tabloul acela. Prin geamul portierei, inundat de strălucirea purpurie a sfârșitului de zi, se zărea colțul verde-deschis al ierbii care se căznea să răsară.

Acasă se discuta despre logodna lui. Sosise unchiul cel vârstnic, guvernatorul, care nu mai trecuse prin capitală de când cu arestarea lui Kurt, împreună cu nevastă-sa și alte câteva rubedenii. Maică-sa avea ochii încețoșați, de parcă iarna și-ar

fi făcut sălaş în ei pentru totdeauna. Mark-Alem le asculta vorbele liniștit, cu gândul aiurea. Surprins, ca și când ar fi făcut o descoperire importantă, își aminti că are douăzeci și opt de ani. De când se angajase la Palatul Viselor, acolo unde timpul se scurgea după alte reguli, aproape că își uitase vârsta.

Încurajați de tăcerea lui, ei începură să discute despre fată. Nouăsprezece ani, cu părul blond, cum îi place lui... Vorbeau cu multă delicatețe, de parcă ar fi ținut în palme un vas de cristal. Mark-Alem nu spunea nici da, nici nu. În zilele următoare, dintr-o superstiție, ei nu-i mai amintiră nimic despre asta.

Cu excepția a două mese date în onoarea unchiului cel vârstnic, săptămâna trecu în liniște. Într-o zi veni sculptorul monumentelor de familie pentru a le arăta modelul de literă și ornamentele de bronz care aveau să împodobească mormântul lui Kurt.

Într-una din seri, el luă din raft *Cronica* familiei. Ultima oară o deschisese în dimineața aceea rece, înainte de a pleca să lucreze ca simplu slujbaş la Palatul pe care acum îl conducea. În vreme ce degetele i se plimbau peste pagini, se trezi că nu știe nici el ce caută acolo. Apoi își spuse că nu caută nimic, că voia să vadă doar sfârșitul, filele albe de la urmă... Pentru prima oară îi trecu prin cap să adauge ceva în vechea cronică. Rămase nemișcat în fața ei o bună bucată de vreme. Se petrecuseră evenimente importante, războiul cu Rusia luase sfârșit. Grecia se rupsese de imperiu, iar cealaltă parte a Balcanilor era într-o continuă fierbere. Albania,

însă... Ca o galaxie îndepărtată și rece, ea îi dispărea mereu din față și el se întreba dacă înțelege măcar o părticică din ea. Și dacă da, cât de îndreptățit era să vorbească despre asta. Rămase astfel pe gânduri, în timp ce tocul i se părea tot mai greu în mână, până ce, în sfârșit, atinse pagina cu el și, în loc să scrie „Albania“, scrisese cuvântul „Acolo“. Privi adverbul acela care înlocuia numele patriei și simți brusc toată greutatea cuvântului pe care, în sinea lui, îl botezase „tristețea Qyprilliilor“, cuvânt care nu există în nici o limbă a lumii.

Acolo, acum trebuie să fi căzut prima zăpadă... Nu mai scrisese nimic, smulgând în schimb tocul cu brutalitate de pe hârtie, parcă temându-se ca nu cumva, ca prin farmec, să rămână pe veci înțepenit acolo. A fost nevoie să-i treacă tulburarea de moment pentru a scrie apoi, foarte scurt, cu fraze asemănătoare cu stilul cronicii, despre condamnarea lui Kurt Qyprilli și despre numirea sa în fruntea Palatului Viselor. După aceasta, tocul îi înțepeni din nou în mână, în vreme ce gândul îi zbură la străbunul îndepărtat, cu numele Gjon, care, cu multe secole în urmă, într-o zi de iarnă, construia un pod și împreună cu podul își clădea propriul nume. În numele acela, ca într-un cod secret, fusese cuprins destinul Qyprilliilor din generație în generație. Iar pentru ca podul să reziste fusese sacrificat un om. Trecură atâta timp și totuși soarta își arunca blestemul până la ei. Pentru ca podul să reziste... Pentru ca Qyprilliii să reziste...

Poate tocmai pentru asta, la fel ca și vechii greci, care, când înmormântau pe cineva, își tăiau părul,

așa încât spiritul celui mort, dacă ar fi vrut să le facă rău, să nu-i mai recunoască, tot astfel și Qyprilliii își schimbaseră numele pentru a scăpa de blestemul vechiului pod.

El știa asta și totuși, ca și la cina aceea tragică, simțea din nou nevoia mistuitoare să-și lepede masca protectoare, carapacea aceea islamică numită Mark-Alem, ca să-și ia un nume dintre cele vechi, creștine, care atrăgeau pericolul și erau urmărite de fatalitate: Pjeter, Zef, Ghiorg.

Și, la fel ca și atunci, repetă în sine sa: Mark Ura, Ghiorg Ura, în vreme ce tocul îi tremura încă în mână, de parcă i-ar fi fost teamă să mai scrie cu el în *Cronică*.

Toată săptămâna care a urmat, Mark-Alem s-a întors târziu acasă. Suveranul ceruse un raport complet despre somn și vise la scara întregului imperiu. Toate sectoarele de la Tabir Saray au lucrat cu program prelungit. Directorul general era din nou bolnav și Mark-Alem a fost nevoit să redacteze singur textul final al raportului.

Din când în când, capul îi cădea pe masa de lucru. Avea momente în care privea mirat paginile scrise, ca și când n-ar fi fost ale lui. Avea în față somnul de nepătruns al unuia dintre cele mai mari imperii ale lumii. Patruzeci și ceva de popoare, toate credințele religioase, aproape toate rasele omenști. La raportul acela cu greu ai mai fi putut adăuga ceva, completându-l cu somnul celeilalte părți a omenirii. Era acolo, așadar, somnul întregii planete, un hău înfricoșător, fără început și fără sfârșit, din care Mark-Alem încerca să scoată câteva

grăunțe de adevăr. Zeul somnului la vechii greci, Hypnos în persoană, nu știuse mai multe decât Mark-Alem despre somn și vise.

Își termină raportul într-o după-amiază de la sfârșitul lui martie. Îl dădu la secretariat pentru a fi copiat și, ceva mai ușurat, se urcă în trăsură să plece acasă. De obicei, stătea în fundul cupeului, în umbră, apărat de privirile curioșilor de care strada era mereu plină. Așa s-a așezat și în ziua aceea și totuși, după o bucată de drum, simți că fereastra îl atrage mai puternic decât în alte dăți. Plutea ceva în aer, ceva ce-l făcea curios. Până la urmă, în ciuda obiceiului, se apropie de fereastră și, prin aburul străveziu al respirației lui care brumase geamul, văzu că treceau pe lângă Parcul Central. A înflorit curmalul, își spuse cu nostalgie. Voi apoi să se retragă în adâncul caretei, așa cum făcea mereu ori de câte ori îl tulbura ceva de afară, dar nu se putu urni. Știa că acolo, la doi pași în fața lui, se află primăvara și dragostea, dar se prefăcu că nu le vede, speriat că l-ar fi putut scoate din vraja Palatului. I se părea că se află acolo pentru a se apăra de ele și, în clipa în care, atras de frumusețile vieții, va ieși din adăpost, deci în momentul trădării, abulia în care trăia va lua sfârșit. Tocmai atunci, exact în momentul în care vântul va sufla împotriva Qyprilliilor, vor veni să-l ia, uite, la sfârșitul unei zile ca aceasta, așa ca pe Kurt, poate ceva mai discret, pentru a-l duce în locul acela de unde nu se întorsese nimeni.

Își spuse toate acestea și totuși nu-și dezlipi fruntea de pe geamul trăsurii. O să-i poruncesc sculptorului încă de pe acum să-mi dăltuiască pe piatra

tombală o creangă de curmal înflorită, gândi el. Și, în vreme ce ștergea cu dosul palmei aburul de pe geam, își simți privirea încețoșată, încărcată de lumini și umbre. Atunci își dădu seama că plânge.

Tirana, 1976-1981

Cuprins

1. Dimineța	5
2. Selecționarea	37
3. Interpretarea	70
4. Ziua liberă	112
5. Arhiva	128
6. Cina	155
7. În prag de primăvară	190

La prețul de vânzare se adaugă 2%,
reprezentând valoarea timbrului
literar ce se virează
Uniunii Scriitorilor din România,
Cont nr. RO44 RNCB 5101 0000 0171 0001,
B.C.R. Unirea, București

Tehnoredactor
MANUELA MĂXINEANU

Corector
MARIA PĂDUREAN

DTP
ADRIANA NICOLETA ZAMFIR

Apărut 2007
BUCUREȘTI – ROMÂNIA

Lucrare executată la C.N.I. „CORESI” S.A.

De mai multe ori nominalizat la Premiul Nobel și tradus în zeci de limbi, Ismail Kadare este una dintre cele mai puternice voci ale literaturii europene contemporane. Autorul s-a născut în 1936 în Albania, a absolvit Filologia la Tirana și și-a continuat studiile la Institutul de Literatură Maxim Gorki din Moscova. A debutat la optsprezece ani cu un volum de poezie, *Inspirații juvenile*, căruia îi urmează în 1957 un al doilea, *Visări*. Trecerea la proză o face în anul 1963 cu romanul *Generalul armatei moarte*, care-i aduce notorietatea internațională, fiind considerat unul dintre primele douăzeci cele mai importante titluri ale deceniului șapte. În anii următori continuă să publice romane și volume de povestiri, dobândind o reputație greu de egalat în lumea literară: *Cetatea* (1970), *Cronică în piatră* (1971), *O capitală în noiembrie* (1974), *Iarna marii însingurări* (1977), *Aprilie spulberat* (1978), *Palatul Viselor* (1981), roman interzis de regimul lui Enver Hodja, *Concert la sfârșitul toamnei*, (1988). În 1990 Kadare primește azil politic în Franța și până în 2001 locuiește la Paris. În tot acest timp publică romane – *Piramida* (1991), *Umbra* (1994), *Spiritus* (1996), *Florile înghețate din martie* (2000), *Fiica lui Agamemnon* (2003), *Succesorul* (2003), *Vremea nebuniei* (2005) –, eseuri, memorialistică, precum și cartea-document *Moartea care ne-a unit* (1998), despre evenimentele tragice din fosta Iugoslavie. În 2001 Kadare se întoarce în Albania. Pe lângă numeroase alte premii și distincții literare, autorul este recompensat în 2005 cu prestigiosul International Man Booker Prize pentru contribuția deosebită în domeniul literelor, aflându-se pe lista nominalizaților alături de Philip Roth, Günter Grass, Doris Lessing, Ian McEwan, Muriel Spark și Gabriel García Márquez. Anul 2006 a fost decretat de guvernul de la Tirana „Anul Kadare”.

„De multă vreme visam să-mi construiesc propriul infern. Mă gândeam că e un proiect nemăsurat de ambițios, himeric, din moment ce vine după imaginile consacrate de vechii egipteni, Virgiliu, Sfântul Augustin și mai cu seamă Dante...”, declară într-un interviu Ismail Kadare. Iar infernul lui se ascunde între zidurile unui labirintic Palat al Viselor, terifianta instituție unde visele supușilor otomani sunt trecute printre pietrele de moară ale unui mecanism monstruos și cinic.

„Ismail Kadare este unul dintre cei mai străluciți și mai înzestrați scriitori ai zilelor noastre, iar *Palatul Viselor* e o carte uriașă.”

Alain Bosquet

„Un roman de o amploare și o profunzime excepționale, al cărui tragicism sfâșietor își trage sevele dintr-o intuiție de poet.”

Figaro Littéraire

„*Palatul Viselor* recreează în cheie simbolică lumea de coșmar a birocrăției totalitare.”

Observer

„*Palatul Viselor* este fără doar și poate cel mai curajos roman al lui Kadare și cu siguranță una dintre cele mai cuprinzătoare viziuni ale totalitarismului așternute vreodată pe hârtie.”

Vanity Fair

Foto copertă © GULLIVER

ISBN 978-973-50-1521-3

5 948353 011272